ఉపనిషత్

(ప్ర

వేదాంతము

1646
11028

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబమహర్షయేనమః.

యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠము.

ప్రథమభాగము.

ఇది

ప్రాచీన తాళపత్త్రగ్రంథాదులనుండి సంగృహీతంబై

లోకోపకారార్థముగా

కృష్ణాజిల్లా బందరుపట్టణనివాసులును సుప్రసిద్ధులునైన

చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్త్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి చే

స్వరయుక్తముగఁ జేర్పఁబడి

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి చిరంజీవావధానులవారిచేతఁ

బరిష్కరింపఁబడి

మ. రా. రా. శ్రీ. కొమ్మూరి పుల్లయ్యగారి

స్వకీయ

శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ ముద్రాక్షరశాల బాపట్ల,

శ్రీకృష్ణాస్వదేశీముద్రాక్షరశాల బందరు యందును

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

రెండవ ముద్రణము, ౧౦౦౦.

దీని వెల	రు 1—8—0	మొత్తం రు 1—12—0
పోస్టుఖర్చు	,, 0—4—0	

1913.

పీ ఠి క.

శ్లో॥ కర్తాకారయితాచైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతేదుష్కృతేచైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్త విషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడి యుండలేదు. అట్టికొఱతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుష స్మార్తమన్త్రపాఠము" అను పేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటిం చినాఁడ. ఆగ్రంథమునుగాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయేగాక స్మార్తాభిమానులు దానినిస్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబుసేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించు టకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథ మును బంపుమనివ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలులేకపోయెను. మ ఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయునభిమతప్రకారముమంత్ర పాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహకులు త ద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁ గా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱునీగ్రంథమునవ లోకించి సార్థీకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేద ముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగు ల నావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమి చ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమేఅ నుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వామిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ । సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతోఽపరాధాత్ ॥ అనక్షరంహ్యనాయుష్యమ్ విస్వరంవ్యాధి పీడితమ్ । అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రంపతతిమస్తకే॥ హస్తహీనంతుయోఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధోవియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేనవేదంయోధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిఃపూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠమును బ్రకటింపుఁడని బహుజనులు పలుమాఱు జాబులువ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుఁగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకుపైభాగమున నిలువుగవేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈఉదాత్తాఽనుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులోవ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—“వాయవః”

అనుదాత్తము తక్కువుగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరముపైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము”

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగేనిష్పన్నోఽచ్ఉదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలుమొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగములో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యోఽచ్సోఽనుదాత్తసంజ్ఞకోభవతి” అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యోఽచ్సోఽస్వరిత సంజ్ఞకోభవతి,, అనఁగ ఉదాత్తాఽనుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౭-౨ సూత్రము, తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం “అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

పీఠిక.

శ్లో॥ కర్తాకారయితాచైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః।
సుకృతే దుష్కృతే చైవ చత్వారస్సమభాగినః॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్త విషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడి యుండలేదు. అట్టికొఱఁతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుష స్మార్తమన్త్రపాఠము" అనుపేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమును గాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయేగాక స్మార్తాభిమానులు దానిని స్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబు సేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమని వ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలులేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారము మన్త్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహకులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱు నీగ్రంథమునవలోకించి సార్థకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగులావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా,, అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వా మిథ్యా ప్రయుక్తో న తమర్థమాహ । స వాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో ఽపరాధాత్ ॥ అవక్షరం హ్యనాయుష్యమ్ విస్వరం వ్యాధిపీడితమ్ । అక్షతా శస్త్రరూపేణ వజ్రం పతతి మస్తకే ॥ హస్తహీనం తు యో ఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధో వియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేన వేదం యో ఽధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిః పూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే ॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్త మంత్రపాఠమును ప్రకటింపుఁడని బహుజనులు పలుమారు జాబులు వ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుఁగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకు పైభాగమున నిలువుగ వేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈఉదాత్తాఽనుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులో వ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—"వాయవః"

అనుదాత్తము తక్కువుగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరము పైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము"

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగే నిష్పన్నో ఽచ్ ఉదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలు మొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగముతో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యో ఽచ్ సో ఽనుదాత్తసంజ్ఞకో భవతి" అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యో ఽచ్ సో స్వరిత సంజ్ఞకో భవతి,, అనఁగ ఉదాత్తాఽనుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౩౨ సూత్రము. తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం "అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిశ్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగను నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ"=వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, "విస్రంభ", అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః", తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము చెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ ౩–౨ ॥ అథర్వవేదశాఖీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయామే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం", అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తమునార్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరేషాం ప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకం ద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య ౩—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి, పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్", అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుం జెప్పుటకలదు "వేదయతీతి వేదః", తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్తి యతో ధర్మాధర్మావితి వేదః", అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః", అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటనుబట్టి "శ్రుతిః" యనియుం జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయఃఅనఁగా వల్లించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందుభగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలనుభగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములులిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః"యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతే పరంపరయేత్యామ్నాయః", "అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనఁబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

ఈజ్ఞానమును ఆముష్మికవిషయజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీపరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును ప్రమాణములుగలవు. వేదము కర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము — ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము— పరమేశ్వరునియందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము:— తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణములనఁగా:— బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా:— భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్చుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియును గొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా— ఋషులు అరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు. ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములును మఱికొన్ని స్మార్త విషయములును ఈమంత్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరములేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకము నెంతశ్రమపడి ముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁ గొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములననుగ్రహించి నాకుఁ దెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుచున్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను ప్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనగ ఉదాత్త, అనుదాత్త స్వరితము ఇవి త్రివిధ స్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగ నుచ్చరింపవలయును.

యథా, “ఆయాము” = వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, “విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ “ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందు చెప్పబడినది. స్వరితమునకు దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము చెప్పబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3-౨ ॥ అధర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పబడిన స్వరలక్షణమేమనగ—

“సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనగ అనుదాత్తమునార్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరే ప్రాంప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకం ద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి. పెద్దలవలన గ్రహింపదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము “విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుం జెప్పుటకలదు “వేదయితీతి వేదః,, తెలియజేయునదిగాన వేదమని చెప్పబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనగా “విదన్త్యనేన ధర్మాధర్మా వితి వేదః,, అనగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియబడును. “శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః,, అనగా పరమేశ్వరునుండియే వినబడినందున శ్రుతియనబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగా దెలియబడుటనుబట్టి “శ్రుతిః ,, యనియుం జెప్పబడెను, ఆమ్నాయః అనగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందు భగవంతుడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుడు ఋషుల కుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోగా మఱలను భగవంతుడు మత్స్యావతారుడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములు లిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి “శ్రుతిః,, యని పేరుకలిగెను. “ఆమ్నాయతే పరంపరయేత్యామ్నాయః,, “అనగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనబడెను. వేదములయందణగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

...జ్ఞానమును ఆముష్మికవిషయజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీప రమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును ప్రమాణములుగలవు. వేదము కర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము — ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతు లను; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములను; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములను బోధించును. ఉపాసనాకాండము — పరమేశ్వరుని యందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాం డము:— తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణ ము లనఁగా:— బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా:— భగవం తుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్చుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియు ను ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియునుగొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా — ఋషులు ఆరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభా గములు. ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములను మఱికొన్ని స్మార్త విషయములను ఈమం త్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొ క పుస్తకము కోరనవసరములేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిష యములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకము నెంతశ్రమపడి ముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁగొన్ని స్ఖాలిత్యము లు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములనుగ్రహించి నాకుఁదెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుదుస్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను బ్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణే నమః.

యాజుష స్మార్త మన్త్రపాఠః.

ఆదౌ నమకపాఠః॥ శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥

నమ స్తే రుద్ర మన్యవ ఉతోత ఇషవే నమః। నమ స్తే అస్తు ధన్వనే బాహుభ్యా ముత తే నమః! యాత ఇషు శ్శివ తమా శివం బభూవ తే ధనుః। శివా శరవ్యాయా తవ తయా నో రుద్ర మృడయ। యా తే రుద్ర శివా తనూ రఘోరా పాపకాశినీ। తయా న స్తనువా శ న్తమయా గిరిశ న్తాభిచాకశీహి। యా మిషు ఙ్గిరిశ న్త హస్తే॥ ౧॥ బిభర్ష్య స్తవే। శివాంగిరిత్ర తాం కురు మాహిగ్ంసీః పురుషం జగత్। శివేన వచసా త్వా గిరిశాచ్ఛా వదామసి। యథా న స్సర్వ మిజ్జగ దయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్। అధ్యవోచ దధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్। అహీగ్ శ్చ సర్వా ఞ్జంభయ న్త్సర్వాశ్చ యాతుధాన్యః। అసౌ య స్తా మ్రో అరుణ ఉత బభ్రు స్సుమఙ్గలః। యేచేమాగ్ం రుద్రా అభితో దిక్షు॥ ౨॥ శ్రితా స్సహస్రశో వైషాగ్ం హేడ ఈమహే। అసౌ యో వసర్పతి నీలగ్రీవో విలోహితః। ఉ తైనం గోపా అదృశ న్నదృశ న్నుదహార్యః। ఉతైనం విశ్వా భూతాని స దృష్టో మృడయాతి నః।

నమో అస్తు నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయ మీఢుషే । అథో యే అస్య సత్వానోఽహం తేభ్యోఽకరం నమః । ప్రముంచ ధన్వన స్త్వముభయో రార్త్నియోర్జ్యామ్ । యాశ్చ తే హస్త ఇషవః ॥3॥ పరా తా భగవో వప । అవతత్య ధను స్త్వగ్ం సహస్రాక్ష శతేషుధే । నిశీర్య శల్యానాం ముఖా శివో న స్సుమనా భవ విజ్యం ధనుః । కపర్దినో విశల్యో బాణవాగ్ం ఉత । అనేశ న్న స్యేషవ ఆభు రస్య నిషఙ్గథిః । యా తే హేతిర్మీఢుష్టమ హస్తే బభూవ తే ధనుః । తయాస్మాన్ విశ్వత స్త్వ మయక్ష్మయా పరిబ్భుజ । నమ స్తే అస్త్వాయుధాయానాతతాయ ధృష్ణవే । ఉభాభ్యా ముత తే నమో బాహుభ్యాం తవ ధన్వనే । పరి తే ధన్వనో హేతి రస్మాన్ వృణక్తు విశ్వతః । అథో య ఇషుధీ స్తవారే అస్మ న్ని ధేహి తమ్ ॥4॥ హస్తే ద్విక్షిప్యేవ ఉభాభ్యాం ద్వావిగ్ంశతి శ్చ ॥ (నమస్తే అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ మహాదేవాయ త్ర్యంబకాయ త్రిపురాంతకాయ త్రికాగ్నికాలాయ కాలాగ్నిరుద్రాయ నీలకంఠాయ మృత్యుంజయాయ సర్వేశ్వరాయ సదాశివాయ శ్రీమహాదేవాయ నమః)

నమో హిరణ్యబాహవే సేనాన్యే దిశాంచ పతయే నమో నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాంపతయే నమో నమస్సస్పింజరాయ త్విషీమతే పథీనాంపతయే నమో నమో బభ్లుశాయ వివ్యాధినే ఽన్నానాం పతయే నమో నమో హరికేశాయోపవీతినే పుష్టానాం పతయే నమో నమో భవస్య హేత్యై జగతాం పతయే నమో నమో రుద్రాయాఽఽతతావినే క్షేత్రాణాంపతయే నమో నమస్సూతాయాఽహన్త్యాయ వనానాంపతయే నమో నమః ॥ ౧॥

రోహితాయ స్థపతయే వృక్షాణాం పతయే నమో నమో మన్త్రిణే
వాణిజాయ కక్షాణాం పతయే నమో నమో భువన్తయే వారివస్కృతా
యౌషధీనాం పతయే నమో నమ ఉచ్చైర్ఘోషాయాఽఽక్రన్దయతే ప
త్తీనాం పతయే నమో నమః కృత్స్నవీతాయ ధావతే సత్వానాం పతయే
నమః ॥౨॥ నమస్సహమానాయ నివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాం పతయే నమో
నమః కకుభాయ నిషఙ్గిణే స్తేనానాం పతయే నమో నమో నిషఙ్గిణ ఇషు
ధిమతే తస్కరాణాం పతయే నమో నమో వఞ్చతే పరివఞ్చతే స్తాయూ
నాం పతయే నమో నమో నిచేరవే పరిచరాయారణ్యానాం పతయే
నమో నమ స్సృకావిభ్యో జిఘాగ్ంసద్భ్యో ముష్ణతాం పతయే నమో
నమోఽసిమద్భ్యో నక్తంచరద్భ్యః ప్రకృన్తానాం పతయే నమో నమ
ఉష్ణీషిణే గిరిచరాయ కులుంచానాం పతయే నమో నమః ॥౧॥ ఇషు
మద్భ్యో ధన్వావిభ్య శ్చవో నమో నమ ఆతన్వానేభ్యః ప్రతిదధానే
భ్యశ్చవో నమో నమ ఆయచ్ఛద్భ్యో విసృజద్భ్యశ్చవో నమో నమో
ఽస్యద్భ్యో విధ్యద్భ్యశ్చవో నమో నమ ఆసీనేభ్య శ్శయానేభ్యశ్చవో
నమో నమ స్స్వపద్భ్యో జాగ్రద్భ్యశ్చవో నమో నమ స్తిష్ఠద్భ్యో
ధావద్భ్య శ్చవో నమో నమ స్సభాభ్య స్సభాపతిభ్యశ్చవో నమో
నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః ॥౨॥3॥

నమ ఆవ్యాధినీభ్యో వివిధ్యన్తీభ్యశ్చ వో నమో నమ ఉగణాభ్య
స్తృగ్ంహతీభ్యశ్చవో నమో నమో గృత్సేభ్యో గృత్సపతిభ్య శ్చవో
నమో నమో వ్రాతేభ్యో వ్రాతపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో గణేభ్యో

గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో విరూపేభ్యో విశ్వరూపేభ్యశ్చ వో నమో నమో మహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథిభ్యో ఽరథేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథేభ్యః ॥ ౧ ॥ రథపతిభ్య శ్చ వో నమో నమ స్సేనాభ్య స్సేనానిభ్య శ్చ వో నమో నమః క్షత్తృభ్య స్సంగ్రహీతృభ్యశ్చ వో నమో నమ స్తక్షభ్యో రథకారేభ్యశ్చ వో నమో నమః కులాలేభ్యః కర్మారేభ్యశ్చ వో నమో నమః పుంజిష్టేభ్యో నిషాదేభ్య శ్చ వో నమో నమ ఇషుకృద్భ్యో ధన్వకృద్భ్యశ్చ వో నమో నమో మృగయుభ్య శ్శ్వనిభ్యశ్చ వో నమో నమ శ్శ్వభ్య శ్శ్వపతిభ్య శ్చ వో నమః ॥ ౨ ॥

నమో భవాయ చ రుద్రాయ చ నమ శ్శర్వాయ చ పశుపతయే చ నమో నీలగ్రీవాయ చ శితికంఠాయచ నమః కపర్దినే చ వ్యుప్తకేశాయ చ నమ స్సహస్రాక్షాయ చ శతధన్వనే చ నమో గిరిశాయ చ శిపివిష్టాయ చ నమో మీఢుష్టమాయ చేషుమతే చ నమో హ్రస్వాయ చ వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీయసే చ నమో వృద్ధాయ చ సంవృధ్వనే చ ॥ ౧ ॥ నమో అగ్రియాయ చ ప్రథమాయ చ నమ ఆశవే చాజిరాయ చ నమ శ్శీఘ్రియాయ చ శీభ్యాయ చ నమ ఊర్మ్యాయ చావస్వన్యాయ చ నమః స్రోతస్యాయ చ ద్వీప్యాయ చ ॥ ౨ ॥ నమో జ్యేష్ఠాయ చ కనిష్ఠాయ చ నమః పూర్వజాయ చాపరజాయ చ నమో మధ్యమాయ చాపగల్భాయ చ నమో జఘన్యాయ చ బుధ్నియాయ చ నమ స్సోభ్యాయ చ ప్రతి

సర్వ్యాయ చ నమో యామ్యాయ చ క్షేమ్యాయ చ నమ ఉర్వర్యాయ
చ ఖల్యాయ చ నమశ్శ్లోక్యాయ చావసాన్యాయ చ నమో వన్యాయ
చ కక్ష్యాయ చ నమశ్శ్రవాయ చ ప్రతిశ్రవాయ చ। నమ ఆశుషే
ణాయ చాశురథాయ చ నమశ్శూరాయ చావభిన్దతే చ నమో వర్మిణే
చ వరూథినే చ నమో బిల్మినే చ కవచినే చ నమశ్శ్రుతాయ చ
శ్రుతసేనాయ చ। నమో దున్దుభ్యాయ చాహనన్యాయ చ నమో
ధృష్ణవే చ ప్రమృశాయ చ నమో దూతాయ చ ప్రహితాయ చ
నమో నిషఙ్గిణే చేషుధిమతే చ నమస్తీక్ష్ణేషవే చాయుధినే చ నమ
స్స్వాయుధాయ చ సుధన్వనే చ నమస్స్రుత్యాయ చ పథ్యాయ చ
నమః కాట్యాయ చ నీప్యాయ చ నమస్సూద్యాయ చ సరస్యాయ
చ నమో నాద్యాయ చ వైశన్తాయ చ। నమః కూప్యాయ చావట్యా
య చ నమో వర్ష్యాయ చావర్ష్యాయ చ నమో మేఘ్యాయ చ వి
ద్యుత్యాయ చ నమ ఈధ్రియాయ చాతప్యాయ చ నమో వాత్యాయ
చ రేష్మియాయ చ నమో వాస్తవ్యాయ చ వాస్తుపాయ చ॥

నమస్సోమాయ చ రుద్రాయ చ నమస్తామ్రాయ చారుణా
య చ నమశ్శఙ్గాయ చ పశుపతయే చ నమ ఉగ్రాయ చ భీమాయ చ న
మో అగ్రేవధాయ చ దూరేవధాయ చ నమో హన్త్రే చ హనీయసే
చ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యో నమస్తారాయ నమశ్శమ్భవే
చ మయోభవే చ నమశ్శఙ్కరాయ చ మయస్కరాయ చ నమ
శ్శివాయ చ శివతరాయ చ। నమస్తీర్థ్యాయ చ కూల్యాయ చ

నమః పార్యాయ చావార్యాయ చ నమః ప్రతరణాయ చోత్తర
ణాయ చ నమ ఆతార్యాయ చాలాద్యాయ చ నమ శ్శష్ప్యా
య చ ఫేన్యాయ చ నమ స్సికత్యాయ చ ప్రవాహ్యాయ చ॥ నమ ఇరి
ణ్యాయ చ ప్రపథ్యాయ చ నమః కిగ్ంశిలాయ చ క్షయణాయ చ నమః
కపర్దినే చ పులస్తయే చ నమో గోష్ఠ్యాయ చ గృహ్యాయ చ
నమ స్తల్ప్యాయ చ గేహ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ గహ్వరే
ష్ఠాయ చ నమో హ్రదయ్యాయ చ నివేష్ప్యాయ చ నమః పాగ్ంస
వ్యాయ చ రజస్యాయ చ నమ శ్శుష్క్యాయ చ హరిత్యాయ చ
నమో లోప్యాయ చోలప్యాయ చ॥ నమ ఊర్వ్యాయ చ సూర్మ్యాయ
చ నమః పర్ణ్యాయ చ పర్ణశద్యాయ చ నమోఽపగురమాణాయ
చాఽభిఘ్నతే చ నమ ఆఖ్ఖిదతే చ ప్రఖ్ఖిదతే చ నమో వః కిరికేభ్యో
దేవానాగ్ం హృదయేభ్యో నమో విక్షీణకేభ్యో నమో విచిన్వత్కేభ్యో
నమ ఆనిర్హతేభ్యో నమ ఆమీవత్కేభ్యః॥ ద్రాపే అన్ధసస్పతే దరిద్ర
న్నీలలోహిత। ఏషాం పురుషాణా మేషాం పశూనాం మా భేర్మాఽ
రో మో ఏషాం కిం చనామమత్। యా తే రుద్ర శివా తనూ శ్శివా
విశ్వాహ భేషజీ। శివా రుద్రస్య భేషజీ తయా నో మృడ జీవసే।
ఇమాగ్ం రుద్రాయ తవసే కపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామహే
మతిమ్। యథా న శ్శమసద్ద్విపదే చతుష్పదే విశ్వం పుష్టం గ్రామే
అస్మిన్, అనాతురమ్। మృడా నో రుద్రోత నో మయస్కృధి క్షయద్వీ
రాయ నమసా విధేమ తే। యచ్ఛంచయోశ్చమనురాయజేపి తా

తదశ్యామ తవ రుద్ర ప్రణీతౌ॥

మా నో మహాన్తముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్త
ముత మా న ఉక్షితమ్ । మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రి
యా మా న స్తనువో రుద్ర రీరిషః । మా న స్తోకే తనయే మా
న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః । వీరా న్మా
నో రుద్ర భామితో వధీ ర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే । ఆ
రా త్తే గోఘ్న ఉత పూరుషఘ్నే క్షయద్వీరాయ సుమ్నమస్మే తే అస్తు।
రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహ్యథా చ న శ్శర్మ యచ్ఛ ద్విబర్హాః ।
స్తుహి శ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగన్న భీమ ముపహత్ను ముగ్రమ్
మృడా జరిత్రే రుద్ర స్తవానో అన్యం తే అస్మన్నివపన్తు సేనాః। పరిణో
రుద్రస్య హేతి ర్వృణక్తు పరి త్వేష స్య దుర్మతి రఘాయోః। అవ స్థిరా
మఘ వద్భ్య స్తనుష్వ మీఢ్వ స్తోకాయ తనయాయ మృడయ । మీఢు
ష్టమ శివతమ శివో న స్సుమనా భవ । పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ
కృత్తిం వసాన ఆచర పినాకం బిభ్రదాగహి । వికిరిద విలోహిత నమస్తే
అస్తు భగవః యాస్తే సహస్రగ్ం హేతయోఽన్య మస్మన్నివపన్తు తాః।
సహస్రాణి సహస్రధా బాహువో స్తవ హేతయః । తాసామీశానో
భగవః పరాచీనా ముఖా కృధి ॥ సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి
భూమ్యామ్। తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి। అస్మి న్మహ
త్యర్ణవేఽన్తరిక్షే భవా అధి । నీలగ్రీవా శ్శితికణ్ఠా శ్శర్వా అధః క్షమా
చరాః । నీలగ్రీవా శ్శితికణ్ఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః । యే వృక్షేషు

సస్పిఞ్జరా నీలగ్రీవా విలోహితాః । యే భూతానా మధిపతయో విశిఖాసః కపర్దినః । యే అన్నేషు వివిధ్యన్తి పాత్రేషు పిబతో జనాన్ । యే పథాం పథి రక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః । యే తీర్థాని ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః । య ఏతావన్తశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే । తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి । నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేఽన్తరిక్షే యే దివి యేషా మన్నం వాతో వర్ష మిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ ర్దశ దక్షిణా దశ ప్రతీచీ ర్దశోదీచీ ర్దశోర్ధ్వా స్తేభ్యో నమ స్తే నో మృడయన్తు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి। త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుక మివ బన్ధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్ ॥ యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యో రుద్రో విశ్వా భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు॥ ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ఇతి నమకం సంపూర్ణమ్.

అథ చమకప్రారమ్భః.

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥౧॥ అగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా
వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగతమ్ । వాజశ్చ మే ప్రసవ
శ్చ మెప్రయతిశ్చ మె ప్రసితిశ్చ మేధీతిశ్చ మె క్రతుశ్చ మె స్వర
శ్చ మే శ్లోకశ్చ మే శ్రావశ్చ మెశ్రుతిశ్చ మె జ్యోతిశ్చ మే సువ
శ్చ మే ప్రాణశ్చమేఽపానః।చ మె వ్యానశ్చమే ఽసుశ్చమే చిత్తం
చమ ఆధీతంచమె వాక్చమె మనశ్చమె చక్షుశ్చమె శ్రోత్రంచమె దక్ష
శ్చమె బలంచమ ఓజశ్చమె సహశ్చమ ఆయుశ్చమే జరాచమ ఆత్మా
చమే తనూశ్చ మె శర్మ చమెవర్మ చమేఽఙ్గానిచమె ఽస్థానిచమె పరూం
షిచమె శరీరాణిచమే ॥౨॥ జ్యైష్ఠ్యంచమ ఆధిపత్యంచమే మన్యు
శ్చమె భామశ్చమేఽమశ్చమేఽమ్భశ్చ మే జేమాచమే మహిమాచమే
వరిమాచమే ప్రథిమాచమే వర్ష్మాచమే ద్రాఘుయాచమే వృద్ధంచమె
వృద్ధిశ్చమే సత్యంచమే శ్రద్ధాచమే జగచ్చమెధనంచమె వశశ్చమె
త్విషిశ్చమే క్రీడాచమెమోదశ్చమే జాతంచమే జనిష్యమాణంచమే
సూక్తంచమే సుకృతంచమేవిత్తంచమె వేద్యంచ మే భూతంచమే భవి
ష్యచ్చమే సుగంచమే సుపథంచమ ఋద్ధంచమ ఋద్ధిశ్చమే క్ల్ప్తంచమే
క్ల్ప్తిశ్చమే మతిశ్చమే సుమతిశ్చమే ॥3॥

శంచమే మయశ్చమేప్రియంచమేఽనుకామశ్చమె కామశ్చమే
సౌమనసశ్చమే భద్రంచమే శ్రేయశ్చమే వస్యశ్చమె యశశ్చమే భగ
శ్చమె ద్రవిణంచమే యన్తాచమే ధర్తాచమె క్షేమశ్చమె ధృతిశ్చమె
విశ్వంచమె మహశ్చమేసంవిచ్చమే జ్ఞాత్రంచమెసూశ్చమే ప్రసూశ్చమె

సీరంచమే లయశ్చమ ఋతంచమేఽమృతంచమేఽయక్ష్మంచమేఽనా
మయచ్చమే జీవాతుశ్చమే దీర్ఘాయుత్వంచమేఽనమిత్రంచమేఽభయం
చమేసుగంచమే శయనంచమే సూషాచమేసుదినంచమే॥౪॥ఊర్క్చమే
సూనృతాచమే పయశ్చమే రసశ్చమే ఘృతంచమే మధుచమేసగ్ధిశ్చమే
సపీతిశ్చమే కృషిశ్చమే వృష్టిశ్చమే జైత్రంచమ ఔద్భిద్యంచమే రయి
శ్చమే రాయశ్చమేపుష్టంచమే పుష్టిశ్చమే విభుచమే ప్రభుచమే బహు
చమే భూయశ్చమే పూర్ణంచమే పూర్ణతరంచమేఽక్షితిశ్చమే కూయ
వాశ్చమేఽన్నంచమేఽక్షుచ్చమే వ్రీహయశ్చమే యవాశ్చమేమాషా
శ్చమే తిలాశ్చమే ముద్గాశ్చమే ఖల్వాశ్చమే గోధూమాశ్చమే మసు
రాశ్చమే ప్రియంగవశ్చమేఽణవశ్చమే శ్యామాకాశ్చమే నీవారాః
శ్చమే॥౫॥ అశ్మాచమే మృత్తికాచమే గిరయశ్చమే పర్వతాశ్చమే సిక
తాశ్చమే వనస్పతయశ్చమే హిరణ్యంచమేఽయశ్చమే సీసంచమే త్రపు
శ్చమే శ్యామంచమే లోహంచమేఽగ్నిశ్చమఆపశ్చమేవీరుధశ్చమఓష
ధయశ్చమే కృష్టపచ్యంచమేఽకృష్టపచ్యంచమే గ్రామ్యాశ్చమే పశవ
ఆరణ్యాశ్చ యజ్ఞేన కల్పన్తాం విత్తంచమేవిత్తిశ్చమే భూతంచమే భూతి
శ్చమే వసుచమే వసతిశ్చమేకర్మచమే శక్తిశ్చమేఽర్థశ్చమ ఏమశ్చమ
ఇతిశ్చమే గతిశ్చమే॥౬॥ అగ్నిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే సోమశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే
సవితాచమ ఇన్ద్రశ్చమేసరస్వతీచమ ఇన్ద్రశ్చమేపూషాచమ ఇన్ద్రశ్చమే
బృహస్పతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మిత్రశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే వరుణశ్చమ ఇన్ద్ర
శ్చమే త్వష్టాచమఇన్ద్రశ్చమే ధాతాచమ ఇన్ద్రశ్చమే విష్ణుశ్చమ ఇన్ద్ర

శ్చమేఽశ్వినౌచమ ఇన్ద్రశ్చమే మరుతశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే విశ్వేచమే
దేవాఇన్ద్రశ్చమే పృథివీచమ ఇన్ద్రశ్చమేఽన్తరిక్షంచమ ఇన్ద్రశ్చమే
ద్యౌశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే దిశశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మూర్ధాచమ ఇన్ద్రశ్చమే
ప్రజాపతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే ॥ ౭ ॥ అగ్ంశుశ్చ మేరశ్మిశ్చ మేఽదా
భ్యశ్చమేఽధిపతిశ్చ మ ఉపాగ్ంశుశ్చమేఽన్తర్యామశ్చమ ఐంద్రవా
యవశ్చమే మైత్రావరుణశ్చమ ఆశ్వినశ్చమే ప్రతిప్రస్థానశ్చమే శుక్రశ్చమే
మన్థీచమ ఆగ్రయణశ్చమే వైశ్వదేవశ్చమే ధ్రువశ్చమే వైశ్వానరశ్చమ
ఋతుగ్రహాశ్చమేఽతిగ్రాహ్యాశ్చమ ఐన్ద్రాగ్నశ్చమే వైశ్వదేవశ్చమే
మరుత్వతీయాశ్చమే మాహేన్ద్రశ్చమ ఆదిత్యశ్చమే సావిత్రశ్చమే సార
స్వతశ్చమే పౌష్ణశ్చమే పాత్నీవతశ్చమే హారియోజనశ్చమే ॥ ౮ ॥ ఇధ్మ
శ్చమే బర్హిశ్చమే వేదిశ్చమే ధిష్ణియాశ్చమే స్రుచశ్చమే చమసాశ్చమే
గ్రావాణశ్చమే స్వరవశ్చమ ఉపరవాశ్చమే ధిషవణేచమే ద్రోణ కలశ
శ్చమే వాయవ్యానిచమే పూతభృచ్చమ ఆధవనీయశ్చమ ఆగ్నీధ్రంచ
మే హవిర్ధానంచమే గృహాశ్చమే సదశ్చమే పురోడాశాశ్చమే పచతా
శ్చమేఽవభృథశ్చమే స్వగాకారశ్చమే ॥ ౯ ॥ అగ్నిశ్చమే ఘర్మశ్చ మే
ఽర్కశ్చమే సూర్యశ్చమే ప్రాణశ్చమేఽశ్వమేధశ్చమే పృథివీచమేఽదితి
శ్చమే దితిశ్చమే ద్యౌశ్చమే శక్వరీ రంగులయో దిశశ్చమే యజ్ఞేన కల్ప
న్తామృక్చమే సామచమే స్తోమశ్చమే యజుశ్చమే దీక్షాచమే తపశ్చమఋ
తుశ్చమే వ్రతంచమేఽహోరాత్రయోర్వృష్ట్యా బృహద్రథన్తరేచమే
యజ్ఞేన కల్పేతామ్ ॥ ౧౦ ॥ గర్భాశ్చమే వత్సాశ్చమే త్ర్యవిశ్చమే త్ర్య

వీచమే దిత్యవాడ్చమే దిత్యౌహీచమే పంచావిశ్చమే పంచావీచమే త్రి వ
త్సశ్చమే త్రివత్సాచమే తుర్యవాడ్చమే తుర్యౌహీచమే పష్ఠవాచ్చమే
పష్ఠౌహీచమ ఉక్షాచమే వశాచమ ఋషభశ్చమే వేహచ్చమేఽనడ్వాం
చ్చమేధేనుశ్చమ ఆయుర్యజ్ఞేనకల్పతాంప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో
యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షు ర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం
శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతా
మాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతామ్॥౧౧॥ ఏకాచమే
తిస్రశ్చమే పంచచమే సప్తచమే నవచమ ఏకాదశచమే త్రయోదశచమే
పంచదశచమే సప్తదశచమే నవదశచమ ఏకవిగ్ంశతిశ్చమే త్రయోవిగ్ం
శతిశ్చమే పంచవిగ్ంశతిశ్చమే సప్తవిగ్ంశతిశ్చమే నవవిగ్ంశతిశ్చమ ఏక
త్రిగ్ంశచ్చమే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చమే చతస్రశ్చమేఽష్టౌచమే ద్వాదశ
చమే షోడశచమే విగ్ంశతిశ్చమే చతుర్విగ్ంశతిశ్చమేఽష్టావిగ్ంశతి
శ్చమే ద్వాత్రిగ్ంశచ్చమే షట్త్రిగ్ంశచ్చమే చత్వారిగ్ంశచ్చమే చతు
శ్చత్వారిగ్ంశచ్చమేఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చమే వాజశ్చ ప్రసవశ్చాఽపిజ
శ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చమూర్ధాచ వ్యశ్నియ శ్చాంత్యాయన శ్చాంత్యశ్చ
భౌవనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ। ఇడాదేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి
రుక్థామదానిశగ్ం సిషద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాత ర్మామా
హిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధువక్ష్యామి మధు వదిష్యా
మి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యే
భ్యస్తం మాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥

ఇతి చమకం సంపూర్ణమ్.

ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

పురుషసూక్తమ్.

ఓమ్ తచ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తి రస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓంశాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । స భూమింవిశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులమ్ । పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వ స్యేశానః । య దన్నే నాతిరోహతి । ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరుషః ॥౧॥ పాదో౽స్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః । పాదో౽స్యేహాభవా త్పునః । తతో విష్వ జ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి । తస్మా ద్విరా డజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । స జాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చా ద్భూమి మథో పురః॥౨॥ య త్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతన్వత । వసంతో అ స్యాసీ దాజ్యమ్ । గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాస న్పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్ । తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషంజాత మగ్రతః ॥3॥ తేన దేవా అయజంత । సాధ్యా ఋషయ శ్చ యే । తస్మా ద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యాన్ ।

ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామాని
జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్। యజుస్తస్మాదజాయత ॥౮॥
తస్మాదశ్వా అజాయంత। యే కే చోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞి
రే తస్మాత్। తస్మాజ్జాతా అజావయః। యత్పురుషం వ్యదధుః॥౯॥ కతిధా
వ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూ పాదా
వుచ్యేతే। బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః॥౧౦॥
ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత।
చంద్రమా మనసో జాతః। చక్షోః సూర్యో అజాయత। ముఖాదింద్ర
శ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత। నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షమ్।
శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథా
లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥౬॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమ్।
ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః। నామాని
కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే। ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః
ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి।
నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే। యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాః।
తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహ నాకం మహిమానస్సచంతే।
యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥౭॥ అద్భ్యస్సంభూతః పృథివ్యై
రసాచ్చ। విశ్వకర్మణస్సమవర్తతాధి। తస్య త్వష్టా విదధద్రూప
మేతి। తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే। వేదాహమేతం పురుషం
మహాంతమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్। తమేవం విద్వానమృత

ఇహ భవతి । నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ । ప్రజాపతి శ్చరతి
గర్భే అంతః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥౮॥ తస్య ధీరాః
పరిజానంతి యోనిమ్ । మరీచీనాం పద మిచ్ఛంతి వేధసః । యో దేవే
భ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో
జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః ।
దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య
దేవా అసన్ వశే హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీ శ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే
పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ ।
అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౯॥ ఓం తచ్ఛం యో రావృణీ
మహే...శం చతుష్పదే॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

పురుషసూక్తం సంపూర్ణమ్.

శ్రీ సూక్తమ్.

—:(o):—

హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతస్రజామ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ ॥౧॥ తాం మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్। యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురుషానహమ్ ॥౨॥ అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాదప్రబోధినీమ్। శ్రియం దేవీముపహ్వయే శ్రీర్మా దేవీ జుషతామ్ ॥౩॥ కాంసోస్మితాం హిరణ్యప్రాకారామార్ద్రాం జ్వలన్తీం తృప్తాం తర్పయన్తీమ్। పద్మేస్థితాం పద్మవర్ణాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥౪॥ చన్ద్రాం ప్రభాసాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టాముదారామ్। తాం పద్మినీమీం శరణమహం ప్రపద్యేఽలక్ష్మీర్మే నశ్యతాం త్వాం వృణే(వృణోమి) ॥౫॥ ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధిజాతో వనస్పతిస్తవ వృక్షోఽథ బిల్వః । తస్య ఫలాని తపసానుదన్తు మాయాన్తరాయాశ్చ బాహ్యా అలక్ష్మీః ॥౬॥ ఉపైతు మాం దేవసఖః కీర్తిశ్చ మణినా సహ । ప్రాదుర్భూతోఽస్మి రాష్ట్రేఽస్మిన్కీర్తిమృద్ధిం దదాతు మే ॥౭॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్ । అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాం నిర్ణుద మే గృహాత్ ॥౮॥ గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥౯॥ మనసః కామమాకూతిం వాచస్సత్యమశీమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య మయి శ్రీః శ్రయతాం యశః ॥౧౦॥ కర్దమేన ప్రజా

భూతా మయి సమ్భవ కర్దమ।శ్రియం వాసయ మే కులే మాతరం ప
ద్మమాలినీమ్ ॥ ౧౧॥ ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీత వస మే గృహే।
నిచ దేవీం మాతరం శ్రియం వాసయ మే కులే॥౧౨॥ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం పుష్టిం పిఙ్గళాం పద్మమాలినీమ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మ ఆవహ ॥౧౩॥ ఆర్ద్రాం యః కరిణీం యష్టిం సువర్ణాం హేమమాలినీమ్।సూర్యాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమా
వహ॥౧౪॥ తాంమ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్ । యస్యాం హిరణ్యం ప్రభూతం గావో దాస్యో శ్వాన్విన్దేయం పురుషానహమ్॥౧౫॥

ఈశ్రీసూక్తముయొక్క ఫల శ్రుతిగూడనిచ్చట వ్రాయుచున్నాడను.

య శ్శుచిః ప్రయతో భూత్వా జుహుయా దాజ్య మన్వహమ్। శ్రియః పంచదశర్చం చ శ్రీకామ స్సతతం జపేత్ ॥ ఆనందః కర్దమ శ్చైవ చిక్లీత ఇతి విశ్రుతాః । ఋషయ స్తే త్రయః పుత్రా స్స్వయం శ్రీ దేవి దేవతా ॥ పద్మాననే పద్మ ఊరుపద్మాక్షీ పద్మ సంభవే।త్వమ్మాం భజస్వ పద్మాక్షీ యేన సౌఖ్యం లభా మ్యహమ్॥ అశ్వదాయిచగోదా యి ధనదాయి మహాధనే । ధనం మే జుషతాం దేవిం సర్వకామార్థ సిద్ధయే ॥ పుత్త్ర పౌత్రధనంధాన్యంహస్త్యశ్వా జావిగోరథమ్।ప్రజానాం భవసి మాతాఆయుష్మంతం కరోతుమామ్।చంద్రాభాంలక్ష్మీమీశా నాం సూర్యాభాం శ్రియ మీశ్వరీమ్।చంద్రసూర్యాగ్నిసర్వాభాంశ్రీ మహాలక్ష్మీ ముపాస్మహే॥ధన మగ్ని ర్ధనం వాయు ర్ధనంసూర్యో ధనం వసుః । ధన మింద్రో బృహస్పతి ర్వరుణం ధన మశ్నుతే ॥ వైన తేయ సోమం పిబ సోమం పిబతు వృత్రహా।సోమం ధనస్య సోమినో మహ్యాం దదాతు సోమిని ॥ న క్రోధో న చ మాత్సర్యం న లోభో నాశుభా

మతిః । భవంతి కృతపుణ్యానాం భక్తానాం శ్రీసూక్తం జపే త్సదా ॥
వర్షంతు తే విభావరి దివో అభ్రస్య విద్యుతః । రోహంతు సర్వబీజా
న్యవ బ్రహ్మద్విషో జహి ॥ పద్మప్రియే పద్మిని పద్మహస్తే పద్మాలయే పద్మ
దళాయతాక్షి । విశ్వప్రియే విష్ణుమనోనుకూలే త్వత్పాదపద్మం మయి
సన్నిధత్స్వ ॥ యా సా పద్మాసనస్థా విపులకటితటీ పద్మపత్రాయతాక్షీ ।
గంభీరావర్తనాభి స్తనభరనమితా శుభ్రవస్త్రోత్తరీయా ॥ లక్ష్మీ ర్దివ్యై
ర్గజేంద్రై ర్మణిగణఖచితై స్స్నాపితా హేమకుంభై ర్నిత్యం సా పద్మ
హస్తా మమ వసతు గృహే సర్వమాంగళ్యయుక్తా ॥ లక్ష్మీం క్షీర సము
ద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ । దాసీభూత సమస్త దేవవనితాం
లోకైక దీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్రగంగాధ
రామ్ । త్వాం త్రైలోక్యకుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్ ॥
శుద్ధలక్ష్మీ ర్మోక్షలక్ష్మీ ర్జయలక్ష్మీ స్సరస్వతీ । శ్రీర్లక్ష్మీ ర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రస
న్నా మమ సర్వదా । వరాంకుశౌ పాశ మభీతిముద్రాం కరై ర్వహంతీం
కమలాసనస్థామ్ । బాలార్క కోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం
జగదీశ్వరీం తామ్ ॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే
త్రియంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తు తే ॥

ఇతి శ్రీసూక్తం సమాప్తమ్.

భూ సూ క్త మ్

భూమి ర్భూమ్నా ద్యౌ ర్వరిణా న్తరిక్ష మ్మహి త్వా । ఉపస్థే తే దే వ్యది తేఽగ్ని మన్నాద మన్నాద్యా యాదధే ॥౧॥ ఆయ ఙ్గౌః పృశ్ఞి రక్రమీ దసన న్మాతరం పునః । పితరఞ్చ ప్రయ న్త్సువః ॥౨॥ త్రిగ్ంశ ద్ధామ విరాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే । ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః ॥౩॥ అస్య ప్రాణా దపాన త్యన్త శ్చరతి రోచనా । వ్యఖ్య న్మహిష స్సువః ॥౪॥ యత్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా । సుకల్ప మగ్నే త త్తవ పున స్త్వోద్దీపయామసి ॥౫॥ య త్తే మన్యుపరో ప్తస్య పృథివీ మను ద ధ్వసే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్ ॥౬॥ మేదినీ దేవీ వసుంధరా స్యాద్వసుధా దేవీ వాసుకీ(వాసవీ)బ్రహ్మవర్చసఃపితృణామ్ శ్రోత్రం చక్షుర్మనః ॥౭॥ దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ దేవీప్రసోదరీ । సద నే సత్యాయనే సీద ॥౮॥ సముద్రవతీ సావిత్రీ (అనోదేవీ) ఆనో దేవీ మహ్యంకీ (గీ) మహోధరణీ మహో అత్యతిష్ఠత్ ॥ (మహోధ్యతి ష్ఠత్) ॥౯॥ శృఙ్గే శృఙ్గేయజ్ఞే యజ్ఞే విభీషణీ । ఇన్ద్రపత్నీ వ్యాపినీసర సిజ ఇహ ॥౧౦॥ వాయుమతీ జలశయనీ స్వయంధా రాజాసత్యంతోపరి మేదినీ । స్వోపరిధత్తంగాయ ॥౧౧॥ విష్ణుపత్నీం మహీం దేవీం మాధ వీం మాధవప్రియామ్ । లక్ష్మీప్రియసఖీం దేవీం నమా మ్యచ్యుత వల్లభామ్ ॥ ౧౨ ॥ ధనుర్ధరాయ విద్మహే సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి । త న్నోధరా ప్రచోదయాత్ ॥౧౩॥ శృణ్వన్తి శ్రోణా మమృతస్య గోపామ్

పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్ ॥ మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యామ్ । ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషా యజామః ॥౧౪॥ త్రేధా విష్ణు రురుగాయో విచక్రమే । మహీం దివ పృథివీ మన్తరిక్షమ్ । తచ్ఛ్రోణైతిశ్రవ ఇచ్ఛమానా। పుణ్యగ్గ్ శ్లోకంయజమానాయ కృణ్వతీ ॥౧౫॥ స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః॥ ౧౬॥ అదితి ర్దేవా గన్ధర్వా మనుష్యాః పితరో సురా స్తేషాగ్ం సర్వ భూతానా మ్మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగ త్యుర్వీ పృథ్వీబహులా విశ్వా భూతాకతమాకాయాసాసత్యే త్యమృతేతి వసిష్ఠః ॥౧౭॥

ఇతి సాయణాచార్యవిరచితే మాధవీవేదార్థప్రకాశే యజురారణ్యకే దశమప్రపాఠకే నారాయణీయాపరనామధేయయుక్తాయాం యాజ్ఞిక్యా ముపనిషది ఏకవింశోఽనువాకః॥ (పుట౧౪౨)

కేషాంచిత్పాఠః ॥ఓమ్॥ మేదినీ దేవీ వసుంధరా...తన్నో ధరా ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యు శాలి యవ సస్యఫలాఢ్యే పారిజాతతరుశోభిత మూలే । స్వర్ణరత్నమణిమంటపమధ్యే చిన్తయే త్సకలలోకధరిత్రీమ్ శ్యామాంవిచిత్రాంనవరత్నభూషితాంచతుర్భుజాంతుంగపయోధరా న్వితామ్ । ఇన్దీవరాక్షీం నవ శాలిమంజరీం శుకం దధానాం శరణం భజామహే ॥ ఋక్ ॥ సక్తుమివ తితఉనా పునన్తో యత్రధీరా మనసా వాచ మక్రత।అత్రా సఖాయస్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధివాచి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ గ్రంథవిస్తరభయమువలనస్వరములు చేర్చలేదు.

ఇతి భూసూక్తమ్ సమాప్తమ్.

మహాసౌరమ్

—:(o):—

అథ సౌర్యాణ్యా మన్త్రాణామృక్సంఖ్యాఋషి దైవతచ్ఛందాంస్య నుక్రమిష్యామః । పూర్వాచార్యైః క్రమే నైతత్సర్వం పురాదిష్టం శౌనకాదిభి రాచార్యైర్జపవతాం తు ప్రత్యక్షార్థ మిదానీం తన్మయో చ్యతేమహావ్యాధీ కుష్ఠాపస్మార హృద్రోగవ్యథోదరగుల్మ భగన్దరా ర్శశోణితార్శ జలోదరభగందరపాండురోగ కాసశ్వాస సహితాది విస్ఫోటక మజీర్ణశిరోరోగప్రమేహాం శ్చ మహావ్యాధీ న్నాశయేత్ ।

మమ ఇహ జన్మని జన్మాంతరకృత మహాపాత కోపపాతక సమస్త పాపక్షయద్వారా శ్రీసవితృసూర్య నారాయణముద్దిశ్య శ్రీసవితృసూర్య నారాయణప్రీత్యర్థం మహాసౌరమంత్రపఠనం కరిష్యే॥

ఛందః.

ఉదుత్యం జాతవేదస మితి త్రయోదశర్చస్యసూక్తస్య । కణ్వపుత్రః ప్రస్కణ్వఋషిః।సూర్యో దేవతా । నవాద్యాగాయత్రీఛందః । ఉద్వయంత మసస్పరీతి చతస్రోఽనుష్టుభః।ఉద్యన్న ద్యే త్యయం తృచోరోగఘ్నః। ఉపనిషదంత్యోర్ధర్చో ద్విషఘ్నః ॥

మంత్రః

ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। అపత్యే తాయవో యథా నక్షత్రా యంత్యక్తుభిః।సూరాయ విశ్వచక్షసే। అదృశ్రమస్య కేతవో విరశ్మయో జనాం అను। భ్రాజంతో ఽగ్నయో యథా । తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వ మాభాసి రోచనమ్ । ప్రత్యఙ్ దేవానాంవిశః ప్రత్యఙ్ఙుదేషి మానుషాన్ । ప్రత్యఙ్ విశ్వం స్వర్దృశే ॥ ౧ ॥

మంత్రః.

యేనాపావకచక్షసాభురణ్యంతంజనాంఅను ॥ త్వంవరుణపశ్యసి
విద్యామేషిరజస్పృథ్వహామిమానోఽఅక్తుభిః ।పశ్యం జన్మానిసూర్య।
సప్తత్వాహరితో రథే వహంతి దేవసూర్య । శోచిష్కేశం విచక్షణ।
అయుక్తసప్తశుంధ్యువః సూరో రథస్య నప్త్రియః । తాభిర్యాతి స్వయు
క్తిభిః॥ ఉద్వయం తమసస్పరి జ్యోతిష్పశ్యంత ఉత్తరమ్ । దేవం
దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్ । ఉద్యన్నద్య మిత్రమ
హఽఆరోహన్నుత్తరాందివమ్।హృద్రోగం మమ సూర్యహరిమాణం
చ నాశయ।శుకేషు మే హరిమాణం రోపణాకాసు దధ్మసి । అథో
హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి । ఉదగాదయ మాదిత్యో
విశ్వేన సహసాసహ।ద్విషంతం మహ్యం రంధయన్మోఽఅహంద్విషతే
రధమ్ ॥౧॥

ఛందః.

చిత్రం దేవానా మితి షళృచస్య । సూక్తస్య । ఆంగీరసపుత్రః
కుత్స ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥

మంత్రః.

చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ స్యాగ్నేః ।
ఆప్రాద్యావాపృథివీఽ అంతరిక్షం సూర్యఽఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చ॥
సూర్యోదేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యో న యోషా మభ్యేతి
పశ్చాత్ । యత్రానరో దేవయంతో యుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ
భద్రమ్॥ భద్రాఽఅశ్వాహరితస్సూర్యస్య చిత్రాఽఎతగ్వాఽఅనుమా
ద్యాసః । నమస్యంతో దివఽఆపృష్ఠ మస్థుః పరి ద్యావాపృథివీ యంతి

స్వధయాః ॥ తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యాకర్తోర్వితతం సంజ
భార । యదేదయుక్త హరితః సధస్థాదాద్రాత్రీవాసస్తనుతే సిమస్మై॥
తన్మిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే సూర్యో రూపం కృణుతే ద్యోరుపస్థే।
అనంతమన్యద్రుశదస్య పాజః కృష్ణమన్యద్ధరితస్సంభరంతి॥ అద్యా
దేవా ఉదితా సూర్యస్య నిరంహసః పిపృతానిరవద్యాత్ । తన్నో
మిత్రో వరుణో మామహంతామదితి స్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥3॥

ఛందః.

ఇంద్రం మిత్రమితి ద్వయో ర్మంత్రయోః । ఔచథ్యపుత్రో
దీర్ఘతమ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥

మంత్రః.

ఇంద్రం మిత్రం వరుణ మగ్ని మాహురథో దివ్యస్స సుపర్ణో
గరుత్మాన్ । ఏకం సద్విప్రా బహుధావదం త్యగ్నిం యమం మాత
రిశ్వాన మాహుః॥ కృష్ణం నియానం హరయ స్సుపర్ణా అపోవసానా
దివ ముత్పతంతి । త ఆవవృత్రంత్సదనా దృతస్యాదిద్ఘృతేన పృథివీ
వ్యుద్యతే ॥

ఛందః.

హంసః శ్శుచిష దిత్యేకస్యాచోర్ణ । గౌతమపుత్రో వామదేవ
ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః॥

మంత్రః.

హంసః శ్శుచిష ద్వసు రంతరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణ
సత్ । నృషద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా
ఋతమ్॥

ఛందః.

యత్వానూ ర్యేత్యస్య మంత్రస్య । భూమిపుత్రోఽత్రిరర్షిః । సూర్యో దేవతా । అనుష్టుప్ఛందః॥

మంత్రః.

యత్వా సూర్య స్వర్భానుస్తమ సావిధ్య దాసురః । అక్షేత్ర విద్యథా ముగ్ధో భువనా న్యదీధయుః ॥౪॥

ఛందః.

యదద్యేత్యేకోత్సూర్య ఇతి తిస్ర ఉద్వేతీతి చతస్రోఽర్ధర్చశ్చ ఏతాసాం మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా।జగతీ ఛందః ॥

మంత్రః.

యదద్యసూర్య బ్రవో నాగాఽఉద్యన్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యమ్ । వయం దేవత్రాదితేస్యామ తవ ప్రియాసోఽ అర్యమన్గృణంతః । ఉత్సూర్యో బృహదర్చీం ష్యశ్రేత్పురు విశ్వా జని మమానుషాణామ్। సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వాకృతః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ ।ససూర్య ప్రతిపురోనఽఉద్గాఽఏభిస్తోమేభి రేతశేభి ర్యేవైః । ప్రనో మిత్రాయ వరుణాయ వోచోనాగసోఽఅర్యమ్ణేఽ అగ్నయే చ । వినస్సహస్రం శురుధోరదంత్వృతావా నో వరుణో మిత్రోఽ అగ్నిః । యచ్ఛంతుచంద్రాఽఉపమం నోఽఅర్కమాన్షఃకామం పూపురంతుస్తవానాః॥౫॥ ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షాః సాధారణస్సూర్యో మానుషాణామ్ । చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవ శ్చర్మేవయస్సమవివ్యక్తమాంసి । ఉద్వేతి ప్రసవీతాజనానాం మహా న్కేతు రర్ణవ

సూర్యస్య । ప్ర సమానం చక్రం పర్యావివృత్సన్యదేతశో వహతి ధూర్షు యుక్తః । విభ్రాజమాన ఉషసాముపస్థాద్రేభైరుదేత్యనుమద్యమానః । ఏష మే దేవః సవితా చచ్ఛన్ద యస్సమానం న ప్రమినాతి ధామ । దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి దూరేఅర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః । నూనం జనాః సూర్యేణ ప్రసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్నపాంసి । యత్రా చక్రురమృతా గాతుమస్మై శ్యేనో న దీయన్నన్వేతి పాథః ॥

ఛందః.

ఉదుత్యం దర్శతమితి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య । మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । ఆద్యా బృహతీ. ద్వితీయా సతోబృహతీ । తృతీయా పుర ఉష్ణిక్ ఛందాంసి ॥

మంత్రః.

ఉద్దుత్యద్దర్శతం వపుర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే । యదీమాశుర్వహతి దేవ ఏతశో విశ్వస్మై చక్షసే అరమ్ । శీర్ష్ణః శీర్ష్ణో జగతస్తస్థుషస్పతిం సమయా విశ్వమారజః ॥ సప్త స్వసారస్సువితాయ సూర్యం వహన్తి హరితో రథే ॥ ౬ ॥ తచ్చక్షుర్దేవహితం శుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతమ్ ॥

ఛందః.

బణ్మహాఁ అసీతి ద్వయోర్మంత్రయోః । భార్గవో జమదగ్ని ఋషిః । సూర్యో దేవతా । బార్హతప్రగాథ శ్ఛందః ॥

మంత్రః.

బణ్మహాఁ అసి సూర్య బళాదిత్య మహాఁ అసి । మహస్తే సతో మహిమా పనస్యతేద్ధా దేవ మహాఁ అసి ॥ బట్సూర్య శ్రవసా మహాఁ అసి

ప్రత్నా దేవ మహాం అసి । మహ్నా దైవానా మసుర్యః పురోహితో విభు జ్యోతిరదాభ్యమ్ ॥౭॥

ఛందః.

నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చస్య సూక్తస్య ॥ సూర్యపుత్రో౽భితప ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః । దశమ్యా త్రిష్టుప్॥

మంత్రః.

నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దైవాయ తదృతం సపర్యత । దూరే దృశే దైవ జాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శంసత ॥ సామాసత్యోక్తిః పరిపాతు విశ్వతో ద్యావాచ యత్ర తతన న్నహాని చ । విశ్వ మన్యం నినిశతే య దేజతి విశ్వాహాపో విశ్వాహోదేతి సూర్యః ॥ న తే అదేవః ప్రదివో నివాసతే య దేతశేభిః పత్రై రథర్యసి ॥ ప్రాచీన మన్య దనువర్తతే రజ ఉద్దన్యేన జ్యోతిషా యాసి సూర్య ॥ యేన సూర్యజ్యోతిషా బాధసేతమో జగ చ్చ విశ్వ ముదియర్షి భానునా ॥ తేనాస్మ ద్విశ్వామనిరామనా హుతి మపామీవామప దుష్వప్న్యం సువ ॥ విశ్వస్య హి ప్రేషితో రక్షసి వ్రత మహేళయ న్నుచ్చరసి స్వధా ఉ అను ॥ య దద్య త్వా సూర్యో పబ్రవామహై తన్నో దైవా ఉ అనుమంసీరత్క్రతుం ॥ తన్నో ద్యావా పృథివీ తన్న ఉ ఆప ఇంద్రశ్శృణ్వంతు మరుతో హవం వచః।మాశూనే భూమ సూర్యస్య సందృశి భద్రం జీవంతో జరణా మశీమహి ॥౮॥ విశ్వాహా త్వా సుమనస స్సుచక్షసః ప్రజావంతో ఉ అనమీవా ఉ అనాగసః। ఉద్యంతం త్వా మిత్ర మహోదివే దివే జ్యోగ్జీవా ప్రతిపశ్యేమ సూర్య ॥ మహిజ్యోతి ర్బిభ్రతం త్వావిచక్షణభాస్వంతం చక్షుషే చక్షు

ష్టే మయః। ఆరోహంతం బృహతః పాజసస్పరి వయం జీవాః ప్రతిపశ్యేమ
సూర్య ॥ యస్య తె విశ్వా భువనాని కేతునా ప్రచేరతే నిచవిశంతేఽ
అక్తుభిః ॥ అనాగా స్త్వేన హరికేశ సూర్యాహ్నాహ్నా నోవస్యసా వస్యసో
దిహి ॥ శన్నో భవచక్షసా శన్నో ఽ అహ్నా శం భా నునా శం హిమా
శం ఘృణేన ౹ యథా శమధ్వం చ్ఛమస ద్దురోణే తత్సూర్య ద్రవిణం
ధేహి చిత్రమ్॥ అస్మాకం దేవాఽ ఉభయాయ జన్మనే శర్మ యచ్ఛత
ద్విపదే చతుష్పదే। అదత్పిబదూర్జయమానమాశితం తదస్మే శం యో
రరపో దధాతన ॥ యద్వో దేవా శ్చకృమ జిహ్వయా గురుమనసో వా
ప్రయుతీ దేవహేళనమ్ । అరావా యో నోఽ అభిదుచ్ఛునాయతే తస్మి
న్తదేనో వసవో నిధేతన ॥౯॥

ఛ ం ద ః.

సూర్యో న ఇతి పంచర్చస్య సూక్తస్య । సూర్యపుత్రో చక్షుర
ర్షిః సూర్యో దేవతా॥ గాయత్రీ ఛందః ।

మ ం త్ర ః.

సూర్యో నో దివస్పాతు వాతోఽ అంతరిక్షాత్ । అగ్నిర్నః
పార్థివేభ్యః ॥ జోషా సవిత ర్యస్య తేహరః శ్శతం సవాం అర్హతి
పాహినో దిద్యుతః పతంత్యాః ॥ చక్షుర్నో దేవ స్సవితా చక్షు ర్నఽ
ఉత పర్వతః। చక్షు ర్ధాతా దధాతు నః॥ చక్షుర్నో ధేహి చక్షుషే
ర్విఖ్యై తనూభ్యః। సం చేదం విచపశ్యేమ ॥ సుసంధృశం త్వా వయం
ప్రతి పశ్యేమ సూర్య । విపశ్యేమ నృచక్షసః॥ ౧౦॥

ఛందః.

విభ్రాడ్బృహ దితి చతుఋచస్య సూక్తస్య। సూర్యపుత్రోవిభ్రాడృషిః। సూర్యో దేవతా। జగతీ ఛందః। అంత్యా ప్రస్తారపఙ్క్తిః।

మంత్రః.

విభ్రాడ్బృహత్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతమ్। వాతజూతో యో అభిరక్షతి త్మనా ప్రజాః పుపోష పురుధా విరాజతి॥ విభ్రాడ్బృహత్సుభృతం వాజసాతమం ధర్మందివోధరుణే సత్య మర్పితమ్। అమిత్రహా వృత్రహా దస్యుహన్తమం జ్యోతి ర్జజ్ఞే అసురహా సపత్నహా॥ ఇదం శ్రేష్ఠం జ్యోతిషాం జ్యోతి రుత్తమం విశ్వజి ద్ధనజి దుచ్యతే బృహత్। విశ్వభ్రాడ్భ్రాజో మహి సూర్యో దృశ ఉరు పప్రథే సహ ఓజో అచ్యుతమ్॥ విభ్రాజం జ్యోతిషా స్వరగచ్ఛో రోచనం దివః। యే నేమా విశ్వా భువనా న్యాభృతా విశ్వకర్మణా విశ్వదేవ్యావతా॥౧౧॥

ఛందః.

ఆయంగౌరితి తృచస్య। సార్పరాజ్ఞీ నామిః। సూర్యో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః॥

మంత్రః.

ఆయం గౌః పృశ్ని రక్రమీ దసద న్మాతరం పురః। పితరం చ ప్రయన్త్స్వః॥ అంతశ్చరతి రోచనాస్య ప్రాణాదపానతీ। వ్యఖ్యన్మహిషో దివమ్॥ త్రింశద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ ధీయతే। ప్రతివస్తోరహ ద్యుభిః॥౧౨॥

ఛందః.

ఋతంచేతి తృచస్య। మాధుచ్ఛందసో ఘమర్షణ ఋషిః। భావవృత్తో దేవతా। అనుష్టుప్ఛందః॥

మం త్రః.

ఋతం చ సత్యం చాభీ ద్ధా త్తపసోధ్యజాయత । తతో రా త్ర్యజాయత్త తత స్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రా దర్ణవా దధి సంవ త్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చాంతరిక్ష మథో స్వః॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తా స్సవి తోత్త రాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । సవితా న స్సువతు సర్వతాతింసవితా నో రాసతాందీర్ఘమాయుః శ్రీసవితృసూర్యనారాయణార్పణమస్తు.

సౌరం సమాప్తమ్.

షష్టిర్శ్చోర్ధశ ఏతాసాం సౌర్యాణాంసూర్యఏవదేవతాఅంత్యా మేకే సూక్త మాత్మన స్తవం మన్యంతే । య ఋషిస్సోహ మితి ధ్యాతవ్యం॥ య ఏతేన సౌర్యేణ సూక్తేన సూర్య మహరహరుపతి ష్ఠంతే। ధనధాన్యబహుపుత్రనిర్వ్యాధిమంత ఆయుష్యవంతఆరోగ్యవం తోన్నాద్యవంతో రయివంతో బలవంతో ధనవంతో బహుపుత్రవంతః॥ శ్రీకామ శ్శాంతికామో మేధాకామఃప్రజ్ఞాకామోయశస్కామ ఆయు ష్కామఆరోగ్య కామోన్నాద్యకామ ఏవం భాస్కర స్యారాధనం కుర్యాత్ । సదాగృహీ పాపక్షయార్థీ వ్యాధి నాశనార్థీ శత్రునాశ నార్థీ జీవితార్థీ పుత్రార్థీ మోక్షార్థీ ధనార్థీ చకుర్వీత శ్రీసూ ర్యస్యైవ సాయుజ్యం సరూపతాం సలోకతా మశ్నుతే । నమ శ్శౌన కాయ నమ శ్శౌనకాయ నమః పరమర్షిభ్యో నమః పరమర్షిభ్యః । శాంతా పృథివీ శివ మంతరిక్షం ద్యౌ ర్నో దే వ్యభయన్నో అస్తు। శ్శాదిశః ప్రదిశ ఉద్దిశో న ఆపో విశ్వతః పరిపాంతు సర్వత శ్శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమోవాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభి
ర్యజత్రాః । స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం య
దాయుః। స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః ।
స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓం
శాన్తిః శ్శాన్తిః శ్శాన్తిః.

ఓమ్॥ భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభి
ర్యజత్రాః । స్థిరైర ఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమదేవహితం
యదాయుః।స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినఃపూషా విశ్వవేదాః ।
స్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిః।స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు । ఆపమాపా
మపస్సర్వాః।అస్మాదస్మాదితోఽముతః ॥౧॥ అగ్నిర్వాయుశ్చసూర్యశ్చ
సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వారశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మానో
అద్రుహః । దేవీర్భువనసూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మేసుత।మహానామ్నీ
ర్మహామానాః । మహసా మహసస్స్వః । దేవీఃపర్జన్య సూవరీః । పుత్రవ
త్త్వాయమే సుత ॥౨॥ అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణిమపార
ఘమ్ । అపా ఘ్రామప చావర్తిమ్ । అప దేవీరితో హిత । వజ్రం

ద్దైవీరజీతాగ్ంశ్చ। భువనం దేవసూవరీః। ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్। యోని
నోర్ధ్వముదీషత । శివా నశ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యాఆప ఓషధయః ।
సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సన్దృశి ॥3॥

అమృతప్సుతేౕషధ త్వా ద్వే చ ॥౧॥

స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్। అనుమానశ్చతుష్టయమ్ । ఏతైరా
దిత్యమణ్డలమ్ । సర్వైరేవ విధాస్యతే । సూర్యో మరీచిమాదత్తే । సర్వ
స్మాద్భువనాదధి। తస్యాః పాకవిశేషేణ। స్మృతం కాలవిశేషణమ్। నదీవ
ప్రభవాత్కాచిత్ । అక్షయ్యాత్స్యన్దతే యథా ॥౪॥ తాం నద్యోఽ
భిసమాయన్తి। సోరుస్సతీ న నివర్తతే। ఏవం నానా సముత్థానాః । కాలా
స్సంవత్సరగ్ం శ్రితాః । అణుశశ్చ మహశశ్చ సర్వే సమవయన్తి తమ్ ।
స తైస్సర్వైస్సమావిష్టః। ఊరుస్సన్న నివర్తతే। అధిసంవత్సరం విద్యాత్
తదేవ లక్షణే ॥౫॥ అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే ।
సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ । నాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే । పటరో విక్లిధః పిఙ్గః।
ఏతద్వరుణ లక్షణమ్। యత్రైతదుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్రనీయతే।
ఏకగ్ం హి శిరో నానాముఖే। కృత్స్నం తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥ ఉభ
యతస్సప్తేన్ద్రియాణి। జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే। శుక్లకృష్ణే సంవత్సరస్య।
దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః । తస్యైషా భవతి । శుక్రం తే అన్య
ద్యజతం తే అన్యత్ । విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి । విశ్వాహి
మాయా అవసి స్వధా వః । భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిర
స్త్వితి । నాత్ర భువనమ్ । న పూషా । న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్స

ర. ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ । ఏద్వ్యై సంవత్సరస్య ప్రియ
తమగ్ం రూపమ్ । యోఽస్యమహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి । ఇ
దం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥

యథా లక్షణ ఋతులక్షణం, భువపగ్ంసప్తచ ॥ ౨ ॥

సాకంజానాగ్ం సప్తథమాహురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋష
యో దేవజా ఇతి । తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే
వికృతాని రూపశః । కోఽనుమర్త్యా అభిధితః । సఖాసఖాయమబ్రవీత్
జహాకో అస్మదీషతే । యస్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయమ్ । న తస్య
వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శృణోత్యలకగ్ం శృణోతి ॥ ౮ ॥
న హిప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి । ఋతుర్ ఋతునా నుద్యమానః ।
వినన్నాదాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకావల్గాః । శుక్లకృష్ణౌచ షాష్టికౌ
సారాగవస్త్రై జరదక్షః । వసన్తో వసుభిస్సహ । సంవత్సరస్య సవితుః ।
ప్రైషకృత్ప్రథమ స్స్మృతః । అమూన్నాదయతేత్యన్యాన్ ॥ ౯ ॥ అమూ
గ్ంశ్చ పరిరక్షతః । ఏతావాచని ప్రయుజ్యన్తే । యత్రైతదుపదృశ్యతే
ఏతదేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలపర్యయే । విశేషణంతు వక్ష్యా
మః । ఋతూనాం తన్నిబోధత । శుక్లవాసా రుద్రగణః । గ్రీష్మేణావర్తతే
సహ । *నిజహన్పృథివీగ్ం సర్వామ్ ॥ ౧౦ ॥ జ్యోతిషాప్రతిఖ్యేన సః ।
విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యానాం నిబోధత । సంవత్సరీణంకర్మజ
ఫలమ్ । వర్షాభిర్దదతాగ్ంసహ । అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ । తదా
పీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయన్నివ । రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే ।

హ్లాదయతే జ్వలతశ్చైవ। శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ। యా వై ప్రజా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే। సంవత్సరాత్తా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే। యాః ప్రతితిష్ఠన్తి। సంవత్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి। వర్షాభ్య ఇత్యర్థః ॥౧౧॥ కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయే త్వా స్వాహా ॥౩॥

అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ। విప్రసన్నే కనీనికే। ఆఙ్క్తే చాద్గణం నాస్తి। ఋభూణాం తన్నిబోధత। కనకాభాని వాసాగ్ంసి। అహతాని నిబోధత। అన్నమశ్నీత మృజ్మీత। అహం వో జీవనప్రదః। ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే। శరద్యత్రోపదృశ్యతే ॥౧౨॥ అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నన్త ఇవ। వాతవన్తో మరుద్గణాః। అముతో జేతుమిషుముఖమివ। సన్నద్ధాస్సహ దదృశే హ। అపధ్వస్తైర్వస్తివర్ణైరివ। విశిఖాసః కపర్దినః। అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య। క్రుద్ధస్యేవ లోహినీ। హేమతశ్చక్షుషీ విద్యాత్। అక్ష్ణయోః క్షిపణోరివ ॥౧౩॥ దుర్భిక్షం దేవలోకేషు। మనూనాముదకం గృహే। ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః। వైద్యుతో యాన్తి శైశిరీః। తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత। ఇహ జీవికామపరిపశ్యన్। తస్యైషా భవతి। ఇహేహ వస్స్వతపసః। మరుతస్సూర్యత్వచః। శర్మ సప్రథా ఆవృణే ॥౧౪॥ దృశ్యత ఇవావృణే ॥౪॥

అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి। అష్టివజ్రిశతఘ్ని చ। విశ్వే దేవా విప్రహరన్తి। అగ్నిజిహ్వా అసశ్చత। నైవ దేవో న మర్త్యః। న రాజా వరుణో విభుః। నాగ్నిర్నేన్ద్రో న పవమానః। మాతృక్కచ్చన విద్యతే। దివ్యస్యైకా ధనురార్త్నిః। పృథివ్యామపరా శ్రితా ॥౧౫॥ తస్యే

స్తో వజ్రిరూపేణ । ధనుర్జ్యామచ్ఛినత్స్వయమ్ । తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్।
అభ్రవర్ణేషు చక్షతే । ఏతదేవ శంయోర్బార్హస్పత్యస్య । ఏతద్రుద్ర
స్య ధనుః । రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్త్నిః । శిర ఉత్పిపేష । స ప్రవర్గ్యోఽ
భవత్ । తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే । రుద్రస్య స శిరః
ప్రతిదధాతి । నైనꣳరుద్ర ఆరుకో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౬ ॥
శ్రితా యజత్రై త్రీణిచ ॥ ౫ ॥

అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ । శిశిరశ్చప్రదృశ్యతే। నైవరూపం
న వాసాꣳసి । న చక్షుశ్చ ప్రతి దృశ్యతే । అన్యోన్యం తు న హిꣳ
స్రాతః । సత స్తద్దేవలక్షణమ్ । లోహితోక్ష్ణి శారశీర్ష్ణిః । సూర్య
స్యోదయనం ప్రతి । త్వం కరోషి న్యఞ్జలికామ్ । త్వం కరోషి నిజాను
కామ్ ॥ ౧౭ ॥ నిజానుకా మే న్యఞ్జలికా । అమీ వాచముపాసతామి
తి । తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే । మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ ।
బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి । య ఏవం వేద । స ఖలు సంవత్సర ఏతైస్సేనానీ
భిస్సహ । ఇన్ద్రాయ సర్వాన్కామానభి వహతి । స ద్రప్సః । తస్యై
షా భవతి ॥ ౧౮ ॥ అవద్రప్సో అꣳశుమతీమతిష్ఠత్ । ఇయానః
కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః । ఆవర్తమిన్ద్రశ్శచ్యాధమన్తమ్। ఉపస్నుహితం
నృమణామథద్రామితి । ఏతయైవేన్ద్రస్సలావృక్యా సహ । అసురాన్పరి
వృశ్చతి । పృథివ్యꣳశుమతీ । తామన్వవస్థితస్సంవత్సరో దివం చ ।
నైవంవిదుషాఽఽచార్యాన్తేవాసినౌ । అన్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యేతామ్ ।
యో ద్రుహ్యతి । భ్రశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ । ఇత్యృతుమణ్డలాని ।

సూర్యమణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః । అతఊర్ధ్వగ్ంఉపనిర్వచనాః ॥ ౧౯ ॥

నిజానుక్రాం భవతి ద్రుష్ట్యైతాం పఙ్క్తి చ ॥౬॥

ఆరోగో భ్రాజః పటరః పతఙ్గః। స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ విభాసః। తే అస్మై సర్వే దివమాతపన్తి । ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి। కశ్యపోఽష్టమః । స మహామేరుం న జహాతి । తస్యైషా భవతి । యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను। యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ ॥౨౦॥ తస్మిన్రాజానమధి విశ్రయేమమితి। తే అస్మై సర్వే కశ్యపాజ్జ్యోతిర్లభన్తే । తాన్త్సోమః కశ్యపాదధి నిర్ధమతి । భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్ । ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని। సప్తశీర్షణ్యాః ప్రాణాః । సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । అపశ్యమహమేతాన్త్సప్తసూర్యానితి । పఞ్చకర్ణో వాత్స్యాయనః । సప్తకర్ణశ్చ ప్లాక్షిః॥ ౨౧॥ఆనుశ్రవిక ఏవనౌ కశ్యప ఇతి । ఉభౌ వేదయితే । నహి శేకుమివ మహామేరుం గన్తుమ్ । అపశ్యమహమేతత్సూర్యమణ్డలంపరివర్తమానమ్। గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః । గచ్ఛన్త మహామేరుమ్ । ఏకం చాజహతమ్। భ్రాజపటరపతఙ్గా నిహనే।తిష్ఠన్నాతపన్తి । తస్మాదిహతప్త్రితపాః।౨౨॥ అముత్రేతరే । తస్మాదిహాతప్త్రితపాః। తేషామేషా భవతి।సప్తసూర్యా దివమను ప్రవిష్టాః।తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ । తే అస్మై సర్వే ఘృతమాతపన్తి।ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి । సప్తర్త్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । తేషామేషా భవతి । సప్త దిశో నానాసూర్యాః ॥ ౨౩॥ సప్తహోతార ఋత్విజః । దేవా ఆదిత్యా యే సప్త । తేభిస్సోమాభీ

రక్షణ ఇతి । తదప్యామ్నాయః । దిగ్భ్రాజ ఋతూన్కరోతి । ఏతయైవా
వృతా సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః । తస్యైషా భవ
తి । యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ం శతం భూమీః । ఉత స్యుః । న త్వా వ
జ్రిన్త్సహస్రగ్ం సూర్యాః ॥౨౪॥ అను న జాతమష్ట రోదసీ ఇతి । నానాలి
ఙ్గత్వాదృతూనాం నానాసూర్యత్వమ్ । అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి । సూర్య
మణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ । తేషామేషా భవతి । చిత్రం దేవానాముద
గాదనీకమ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ
అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చేతి ॥౨౫॥

సాకం జ్లాఞ్సప్తథస్తా నానా సూర్యాః సూర్యా నవ చ ॥౭॥

క్వేదమభ్రం నివిశతే । క్వాయగ్ం సంవత్సరో మిథః । క్వాహః
క్వేయం దేవ రాత్రీ । క్వ మాసా ఋతవః శ్రితాః । అర్ధమాసా ముహూర్తాః ।
నిమేషాస్త్రుటిభిస్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తే । యదీతో యాన్తి సం
ప్రతి । కాలా అప్సు నివిశన్తే । ఆపస్సూర్యే సమాహితాః ॥౨౬॥ అభ్రా
ణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుత్సూర్యే సమాహితా । అనవర్ణే ఇమే భూమీ ।
ఇయం చాసౌ చ రోదసీ । కిగ్ం స్విదత్రాన్తరా భూతమ్ । యేనేమే విధృ
తే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి వత్సస్య వేదనా । ఇరావతీ
ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మనుషే దశస్యే ॥౨౭॥ వ్యష్టభ్నా
ద్రోదసీ విష్ణవేతే । దాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః । కిం తద్విష్ణోర్బ
లమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ । ఏకో యద్ధారయద్దేవః ।
రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే ।

త్రిపద్ధార్థారయద్దేవాః। యద్విద్వాగ్ం శ్రేయముత్తమమ్॥౨౮॥ అగ్నిశ్చవాయు
శ్చైవ। ఏతదస్య పరాయణమ్। పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్।
అవమం మధ్యమం చతుమ్। లోకం చ పుణ్యపాపానామ్। ఏతత్పృ
చ్ఛామి సంప్రతి। అముమాహుః పరం మృత్యుమ్। పవమానం తు మధ్య
మమ్। అగ్నిరేవావమో మృత్యుః। చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే॥౨౯॥
అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్। పాపాస్సంయన్తి సర్వదా। ఆభోగా
స్త్వేవ సంయన్తి। యత్ర పుణ్యకృతో జనాః। తతో మధ్యమమాయ
న్తి। చతుమగ్నిం చ సంప్రతి। పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః। యత్ర
యాతయతే యమః। త్వం నస్తద్బ్రహ్మన్ప్రబ్రూహి। యది వేత్థా
సతో గృహాన్॥ 30 ॥ కశ్యపాదుదితాస్సూర్యాః। పాపాన్నిర్ఘ్నన్తి
సర్వదా। రోదస్యోరన్తర్దేశేషు। తత్ర న్యస్యన్తే వాసవైః। తేఽశ
రీరాః ప్రపద్యన్తే। యథాఽపుణ్యస్య కర్మణః। అపాణ్యపాదకేశాసః।
తత్ర తేఽయోనిజా జనాః। మృత్వా పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే। అద్య
మానాస్స్వకర్మభిః॥3౧॥ ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ। తతః పూయన్తే
వాసవైః। అపైతం మృత్యుం జయతి। య ఏవం వేద। స ఖల్వైవం విద్బ్రా
హ్మణః। దీర్ఘశ్రుత్తమో భవతి। కశ్యపస్యాతిథిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధాగమనః।
తస్యైషా భవతి। ఆయస్మిన్త్సప్త వాసవాః। రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః॥3౨॥
ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమః। ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిరితి। కశ్యపః పశ్యకో
భవతి। యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్। అథాగ్నేరష్టపురుషస్య।
తస్యైషా భవతి। అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్। విశ్వాని దేవ

వయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః । భూయిష్ఠాం తేన మఉక్తిం విధేమేతి॥౩౩॥ సమాహితా దర్శస్య ఉత్తమముచ్యతే గృహాఫ్ష్వ కర్మభిః పూర్వాశ్య రుహా ఇతి ॥౮॥

అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ । సహోజా అజిరా ప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ । పజ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః । విసర్పేవాష్టమోఽగ్నీనామ్ । ఏతేఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి । యథర్త్వేవాగ్నే రర్చిర్వర్ణవిశేషాః । నీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి । అథ వాయోరేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ ౩౪ ॥ యాశ్చ వాసుకివైద్యుతాః । రజతాః పరుషా శ్యామాః । కపిలా అతిలోహితాః । ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । నైనం వైద్యుతో హినస్తి । య ఏవం వేద । సహోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః । విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి । న త్వకామగ్ం హన్తి ॥౩౫॥ య ఏవం వేద । అథ గన్ధర్వగణాః । స్వానభ్రాట్ । అఙ్ఘారిర్బమ్భారిః । హస్తస్సుహస్తః । కృశానుర్విశ్వావసుః । మూర్ధన్వాన్థ్సూర్యవర్చాః । కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః । దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయశ్చ దేవా గరగిరః ॥౩౬॥ నైనం గరో హినస్తి । య ఏవం వేద । గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి । వాచో విశేషణమ్ । అథ నిగద వ్యాఖ్యాతాః । తాననుక్రమిష్యామః । వరాహవస్స్వతపసః ॥౩౭॥ * విద్యున్మహసో

* 'విద్యున్మయసో' ఇతి పాఠాన్తరమ్,

ధూపయః, శ్యావయోఽగ్రహామేఘా శ్చేత్త్యేతే। ఘోచేమెశిమిఃవిద్వివః
పర్జన్యాస్స_ప్తపృథివీమభివర్షన్తి। వృష్టిభిరితి। ఏతయైవవిభ_క్తివిపరీతాః।
స_ప్తభిర్వాతైరుదీరితాః। అమూన్లోకానభివర్షన్తి। తేషామేషాభవతి
సమానమేతదుదకమ్ ॥౩౯॥ ఉచ్చైత్యవచాహభిః। భూమిం పర్జన్యాః
న్వన్తి। దివంజిన్వన్త్యగ్నయఇతి। యదక్షరం భూతకృతమ్। విశ్వేదేవా
ఉపాసతే। మహర్షిమస్యగోప్తారమ్। జమదగ్నిమకుర్వత। జమదగ్ని
రాప్యాయతే। ఛన్దోభి శ్చతురుత్తరైః। రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః ॥౩౯
బ్రహ్మణావీర్యావతా। శివానఃప్రదిశోదిశః। తచ్ఛంయోరావృణీమహే
గాతుంయజ్ఞాయ। గాతుంయజ్ఞపతయే। దైవీస్వ_స్తిరస్తునః। స్వస్తిర్మాన
షేభ్యః। ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజమ్। శంనోఅస్తుద్విపదే। శంచతుష్పదే
సోమపా ౩ అసోమపా ౩ ఇతినిగదవ్యాఖ్యాతాః ॥౪౦॥ వ్యవద్రాతాష
న్తిగరగిర _స్తపస ఉదకం తృప్తాసశ్చతుష్పద ఏకంచ ॥౯॥

సహస్రవృదియం భూమిః। పరంవ్యోమసహస్రవృత్। అశ్వినా
భుజ్యూనాసత్యా। విశ్వస్య జగతస్పతీ। జాయా భూమిగ పతిర్వ్యోమ
మిథునంతా అతుర్యథుః। పుత్రోబృహస్పతీరుద్రః। సరమాఇతిస్త్రీపు
మమ్। శుక్రంవామన్యద్యజతంవామన్యత్। విషురూపె అహనీద్యౌ
వస్థః ॥౪౧॥ విశ్వాహిమాయాఅవథస్స్వధావస్తా। భద్రావాంపూషణా
విహరాతిరస్తు। వాసాత్యోచిత్రౌజగతోనిధానా। ద్యావాభూమీచరథ
స్సగ్ంసఖాయా। తావశ్వినారాసభాశ్వాహవంమే। శుభస్పతీఆగతగ్ం
సూర్యయాస్సహ। త్యుగ్రోహభుజ్యుమశ్వినోదమేఘే। రయింనకశ్చిన

ష్ఠుపా_త అపాళకః । తమాహుతీభిరాత్మన్వతీభిః । అ_న్తరిక్షపృ
ద్వ్యైరపాదయత్ ॥౧౨॥ శ్రమ ఏతస్త్రింశత్ప్రజాభ్యః । నాపశ్యత్ భుజ్జా
మహాహుతిభిస్తృప్త్వా । సముద్రస్యధన్వన్నా ద్రనస్యపారే । త్రిభిరశ్వైర్భృత
వత్పిష్టదక్షిణాః । పవిత్రా_ర్థంవితన్వన్తు తః । అనుబధ్నాతి కామ్యురః । అవపూర్
వమ్యు రశ్మైవ । ప్రవితా_రేవసో_భవత్ । త్యాగంమునీన్ద్రం విదిత్వైవ ।
బ్రహ్మసామగిరంపతి ॥౧౩॥ అన్వేతిత్వ_గ్ఘోవక్రియాం తమ్ । అయమ్
యాన్తోనమృత్పక్షుషు । ననజ్జాభిమన్త్రమోదోత్త్రోతః । వాచోగాతి
పిపాత్రితత్ । నతద్గోభిప్త వాత్రైత్యస్య । రక్షసాపన్వితాశ్చయే ।
అన్వేతి పరివృత్త్యాస్తః । ఏవమైతౌ స్థో అశ్వినా । తేప్రతేద్యుశపృథివ్యోః ।
అహర హాగర్భందధాథే ॥౧౪॥ తయో_రేతౌ వత్సావహోరాత్రే ।
పృథివ్యా అహః । దివో రాత్రిః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
తయో_రేతౌ వత్సౌ । అగ్నిశ్చాదిత్యశ్చ । రాత్రేర్వత్సః । శ్వేత ఆదిత్యః ।
అహ్నో ఽగ్నిః ॥౧౫॥ తామ్రో అరుణః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏ
వ భవతః । తయో_రేతౌ వత్సౌ । వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ । అగ్నేర్వృత్రః ।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । తయో_రేతౌ
వత్సౌ ॥౧౬॥ ఉష్మా చ నీహారశ్చ । వృత్రస్యోష్మా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే । సేయగ్ంరాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి । తస్యా వా
ఏతదుల్బణమ్ । యద్రాత్రౌ రశ్మయః । యథా గోర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్ । ఏవ
మేతస్యా ఉల్బణమ్ । ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి । య ఏవం
వేద । ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి । ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః । అథ పవి

త్రాఙ్గిరసః ॥౪౭॥ స్థోఽపోదకాభిర్వృశ్చిదధాఞ్జగ్నిస్త్రయో రైతౌపతౌస్సభ్ర వతిచ్ఛతాఽరిచ ॥౧౦॥

పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే। పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతమ్ మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే। ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్ । పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహన్తస్తత్సమాశత। బ్రహ్మ దేవానామ్ , అసతస్సద్యే తతక్షుః ॥౪౮॥ ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చ యత్ , సర్వే ఉత్రయో అగస్త్యశ్చ। నక్షత్రైశ్శంకృతోఽవసన్ । అథ సవితుశ్శ్యావాశ్వస్యావర్తికామస్య। అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా । నక్తం దదృశ్రే కుహచిద్దివేయుః , అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని। విచాకశచ్చన్ద్రమా నక్షత్రమేతి , తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥౪౯॥ ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । తత్సవితుర్వృణీమహే । వయం దేవస్య భోజనమ్, శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమమ్। తురం భగస్య ధీమహి । అపాగూహత సవితా తృభీన్ । సర్వాన్దివో అన్ధసః , నక్తం తాన్యభవన్దృశే , అస్థ్యస్థ్నా* సమ్భవిష్యామః। నామ నామైవ నామ మే ॥౫౦॥ నపుగ్ంసకం పుమాగ్ం స్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽస్మ్యథ జఙ్గమః। యజేఽయక్షి యష్టాహే చ । మయా భూతాన్యయక్షత। పశవో మమ భూతాని । అనూబన్ధ్యోఽస్మ్యహం విభుః। స్త్రియస్సతీః । తా ఉ మే పుగ్ంస ఆహుః । పశ్యదక్షణ్వాన్న విచేతదన్ధః । కవిర్యః పుత్రస్స ఇమా చికేత ॥౫౧॥ యస్తా విజానాత్సవితుః పితాఽసత్ ।

* ‘అస్థ్యస్నా’ ఇతి పాఠాన్తరమ్.

అన్ధో మణిమవిన్దత్ । తమనఙ్గులిరావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ।
తమజిహ్వా అసశ్చత । ఊర్ధ్వమూలమవాక్శాఖమ్ । వృక్షం యో వేద సం
ప్రతి । న స జాతు జనః శ్రద్దధ్యాత్ । మృత్యుర్మా మారయాదితి । హసితగ్ం
రుదితం గీతమ్ ॥ ౧౨ ॥ వీణాపణవలాసితమ్ । మృతం జీవం చ యత్కిఞ్చిత్ ।
అఙ్గాని స్నేవ విద్ధి తత్ । అతృష్యగ్ంస్తృష్యధ్యాయత్ । అస్మాజ్జాతా మే
మిథూ చరన్ । పుత్రో నిర్ఋత్యా వైదేహః । అచేతా యశ్చ చేతనః ।
*స తం మణిమవిన్దత్ । సో ఽనఙ్గులిరావయత్ । సో ఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥
౧౩ ॥ సో ఽజిహ్వో అసశ్చత । నైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ ।
యది ప్రవిశేత్ । మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ । తత్సమ్భవస్య వ్రతమ్ । ఆత
మగ్నే రథం తిష్ఠ । ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ । ఏకచక్రమేకధురమ్ । వాత
ధ్రాజిగతిం విభో । న రిష్యతి న వ్యథతే ॥ ౧౪ ॥ నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి ।
యచ్ఛ్వేతాన్ రోహితాగ్ంశ్చాగ్నేః । రథే యుక్త్వాఽధితిష్ఠతి । ఏకయా
చ దశభిశ్చ స్వభూతే । ద్వాభ్యామిష్టయే విగ్ంశతీ చ । తిసృభిశ్చ వ
హసే త్రిగ్ంశతా చ ॥ నియుద్భిర్వాయవిహ తా విముఞ్చ ॥ ౧౫ ॥ తతశ్శుద్ధి
మహానామ మేచి కేతగీతం ప్రత్యముఞ్చద్వ్యథతే నస్తుచ ॥ ౧౧ ॥

ఆతనుష్వ ప్రతనుష్వ । ఉద్ధమాధమ సన్ధమ । ఆదిత్యే చన్ద్ర
వర్ణానామ్ । గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । ఇతస్సిక్తగ్ం సూర్యగ
తమ్ । చన్ద్రమసే రసం కృధి । వారాదం జనయాగ్రేఽగ్నిమ్ । య ఏ
కో రుద్ర ఉచ్యతే । అసంఖ్యాతాస్సహస్రాణి । స్మర్యతే న చ దృశ్యతే ॥ ౧౬ ॥

*ఆరణ్యకశిక్షావిరోధేఽపి సతమిత్యనుదాత్తపాఠః శిష్టైరాదృతః.

ఏవమేతంనిబోధత । ఆమన్ద్రైరిన్ద్రహరిభిః । యాహిమయూరరోమభిః ।
మాత్వాకే*చిన్నియేమురిన్నపాశినః । దధన్వేవతా ఇహి, మామన్ద్రై
రిన్ద్రహరిభిః । యామిమయూర రోమభిః । మామా కేచిన్నియే*
మురిన్నపాశినః । నిధన్వేవతా ఇమి । అణుభిశ్చమహద్భిశ్చ ॥౧౭॥
నిఘృష్వైరసమాయుతైః । కాలైర్ హరిత్వమాపన్నైః । ఇన్ద్రాయా
హిసహస్రయుక్ । అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః । వాయుశ్శ్వేతసికద్రుకః । సంవత్స
రో విషూవర్ణైః నిత్యాస్తేఽనుచరాస్తవ । సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్ర
హ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్ । ఇన్ద్రాగచ్ఛహరివ ఆగచ్ఛమేధాతిథేః ।
మేషవృషణశ్వస్య మేనే ॥౧౮॥ గౌరావస్కన్దిన్నహల్యాయైజార ।
కౌశికబ్రాహ్మణ గౌతమబ్రువాణ । అరుణాశ్వాఇహాగతాః । వసవః
పృథివిక్షితః । అష్టౌదిగ్వాససోఽగ్నయః । అగ్నిశ్చజాతవేదాశ్చేత్యేతే ।
తామ్రాశ్వాస్తామ్రరథాః, తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః । దణ్డహస్తాఃఖాదద్
గ్దతః । ఇతోరుద్రాఃపరాంగతాః ॥౧౯॥ ఉక్తగ్ంస్థానం ప్రమాణంచ
పురఇత । బృహస్పతిశ్చ సవితాచ, విశ్వరూపైరిహాగతామ్ । రథేనో
దకవర్త్మనా । అప్సుషాఇతితద్ద్వయోః, ఉక్తో

లావయవానామితః ప్రతీచ్యా† । వాసాత్యాఇత్యశ్వినోః । కోఽన్తరిక్షే
శబ్దంకరోతీతి, వాసిష్ఠోరౌహిణోమీమాగ్ంసాంచక్రే । తస్యైషాభవ
తి । వాశ్రేవవిద్యుదితి । బ్రహ్మణఉదరణమసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణమసి ।
బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణఉపస్తరణమసి ॥౨౦॥

* కేచిన్న్యేము' † 'ప్రతీచ్యా' ఇతిపాఠాన్తరమ్.

దృశ్యతేచ మైనేపర్ణాంగశాశ్చకేసిమట్చ ॥౧౨॥

(అపక్రామతగర్భిణ్యాః) అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీ మిమాంమహీమ్ । అహం వేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘా హరత్ । అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్। అష్టపద్దిదమన్తరిక్షమ్। అహం వేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాఽఽహరత్ । అష్టయోనీ మష్టపు త్రామ్ । అష్టపత్నీమమూం దివమ్ ॥౬౧॥ అహం వేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాఽఽహరత్ । సుత్రామాణంమహీమూషు । అదితి ర్ద్యౌరదితిర న్తరిక్షమ్ । అదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః । విశ్వేదేవాఅది తిఃపఞ్చజనాః। అదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వమ్। అష్టౌపుత్రాసో అదితేః। యే జాతా స్తన్వఃపరి। దేవాం ఉప ప్రైత్సప్తభిః ॥౬౨॥ పరామార్తాణ్డ మాస్యత్ । సప్తభిః పుత్రైరదితిః । ఉపప్రైత్పూర్వ్యం యుగమ్ । ప్ర జాయై మృత్యవేతత్ । పరామార్తాణ్డమాభరదితి । తానను క్రమిష్యా మః । మిత్రశ్చవరుణశ్చ । ధాతాచార్యమాచ । అగ్ంశశ్చభగశ్చ । ఇన్ద్రశ్చవివస్వాగ్ంశ్చేత్యేతే। హిరణ్యగర్భోహగ్ంసశ్శుచిషత్ । బ్రహ్మ జజ్ఞానం తదిత్పదమితి।గర్భఃప్రాజాపత్యః।అథపురుషస్సప్తపురుషః ॥౬౩॥

అమూందివగ్ం సప్తభిర్తే చత్వారిచ ॥౧౩॥

(ప్రథ్థాస్థానంగర్భిణ్యాః) యోఽసౌతపన్నుదేతి । సస ర్వేషాం భూతానాంప్రాణానాదాయోదేతి।మామేప్రజాయా మాపశూనామ్। మా మమ ప్రాణానాదాయోదగాః । అసౌయోఽస్తమేతి । స సర్వే షాం భూతానాం ప్రాణానాదాయాస్తమేతి । మామే ప్రజాయామా

పశూనామ్। మామమ ప్రాణా న్నాదాయాస్తంగాః। అసౌయ ఆపూర్యతి।
సస ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రాపూర్యతి ॥౬౪॥ మామేప్రజాయా
మాపశూనామ్, మామమప్రాణై రాపూరిష్ఠాః, అసౌయోఽ పక్షీ
యతి। సస ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రపక్షీయతి। మామేప్రజాయా
మాపశూనామ్। మామమప్రాణైరప క్షేష్ఠాః। అమూనినక్షత్రాణి,
సర్వేషాంభూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తిచోత్సర్పన్తిచ, మామేప్రజా
యామాపశూనామ్, మామమప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత ॥౬౫॥
ఇమేమాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రపప్రసర్ప
న్తిచోత్సర్పన్తిచ । మామేప్రజాయా మా పశూనామ్ । మామమ
ప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత, ఇమఋతవః। సర్వేషాం భూతానాం
ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తిచోత్సర్పన్తిచ। మా మేప్రజాయా మాపశూనా
మ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత । అయగ్ంసంవత్సరః,
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతిచో త్సర్పతిచ॥౬౬॥ మామే
ప్రజాయామాపశూనామ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపమోత్సృప । ఇద
మహః, సర్వేషాంభూతానాంప్రాణైరప ప్రసర్పతిచోత్సర్పతిచ । మా
మేప్రజాయామాపశూనామ్ । మామమప్రాణైరపప్రసృపమోత్సృప ॥
ఇయగ్ంరాత్రిః । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పతిచోత్సర్ప
తిచ । మా మేప్రజాయా మాపశూనామ్ । మామమ ప్రాణైరపప్ర
సృపమోత్సృప ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఏతద్వో మిథునం మానో మి
థునగ్ంరీఢ్వం॥ ౬౭ ॥ ప్రాణైరా పూర్యతిమోత్సృపత చోత్సర్పతి

ప్రమోత్స్యప్రద్వేచ ॥౧౪॥

యోఽస్త్రా షోడశాయూని ద్వాదశాయుం చతుర్దశ॥

ఉద్దేశ్యస్త్రమే త్ర్యాయ్యపూర్యత్యప్రతీయత్యమూని నతు రాత్రిమేమా

సా ఇమబ్భుతస్త్రోఽయుగ్ం సంవత్సర ఇదమహారియుగ్ం రాత్రిర్దశ॥

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య । వసూనామాదిత్యానాగ్ం స్థానే

స్వతేజసా భ్రాని । రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభ్రాని। ఆ

దిత్యానామాదిత్యానాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభ్రాని। సతాగ్ంసత్త్యానామ్।

ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని । అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్।

వాతవతాం మరుతామ్। ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని।ఋభూ

ణామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని । విశ్వేషాం దేవానామ్ ।

ఆదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభ్రాని । సంవత్సరస్యసవితుః । ఆదిత్యస్య

స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । ఓం భూర్భువస్స్వః । రశ్మయోవోమిథునం

మానోమిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥౬౮॥

ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభ్రానిమట్బ ॥౧౫॥

ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసాభ్రాని। భ్రాజస్యస్థానేస్వతేజసాభ్రాని।

పటరస్యస్థానే స్వతేజసాభ్రాని । పతఙ్గస్యస్థానే స్వతేజసాభ్రాని । స్వర్ణ

గస్యస్థానే స్వతేజసాభ్రాని। జ్యోతిషీమతస్యస్థానే స్వతేజసా భ్రాని ।

విభాసస్య స్థానేస్వతేజసాభ్రాని । కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసాభ్రాని । ఓం

భూర్భువస్స్వః । ఆపోవో మిథునంమానో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥౬౭॥

ఆరోగస్య నవ॥

అథవామోరేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానస్వ తేజసాభాని । వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వ తేజసాభాని । వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానేస్వ తేజసా భాని । రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని, పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానేస్వ తేజసాభాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని।కపిలానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని।అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని । ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభాని॥

౨౦॥ అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభాని । వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని।ప్రభ్రాజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని । వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని।వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని । రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని।పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభాని । కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భాని।అతిలోహితీనాగ్ంరుద్రాణీనాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని । ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వ తేజసాభాని। అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభాని । వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । ఓం భూర్భువస్సువః । రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వం ॥౨౮॥

ఊర్ధ్వానాగ్ంరుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాస్యతిలోహితీ

నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని పశ్చచ॥ ౧౭ ॥

అథాగ్నేరష్టపురుషస్య। అగ్నేః పూర్వ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజ

సాభాని। జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానేస్వతేజసాభాని ।సహోజసో

దక్షిణ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్యస్థానే

స్వతేజసా భాని । వైశ్వానరస్య పరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।

నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।పఙ్క్తిరాధసఉదగ్దిశ్యస్య

స్థానే స్వతేజసా భాని । విసర్పిణఉపదిశ్యస్యస్థానేస్వతేజసాభాని। ఓం

భూర్భువస్సువః। దిశో వో మిథునం మానో మిథునగ్ంరిధ్వమ్ ॥౭ ౨॥

స్వారేకంచ ॥౧౮॥ ఏతద్రశ్మేయ ఆపోరూపాణి దిశః పశ్చ॥

దక్షిణ పూర్వస్యాం దిశి విసర్పీనరకః ।తస్మాన్నః పరిపాహి। ద

క్షిణా పరస్యాం దిశ్య విసర్పీనరకః।తస్మాన్నఃపరిపాహి।ఉత్తరపూర్వ

స్యాం దిశివిషాదీనరకః । తస్మాన్నఃపరిపాహి । ఉత్తరాపరస్యాందిశ్యవి

షాదీనరకః।తస్మాన్నః పరిపాహి । ఆయస్మిన్థ్సప్తవాసవా ఇన్ద్రియాణి

శతక్రత విత్యేతే ॥౭౩॥ దక్షిణ పూర్వస్యాం నవ ॥౧౯॥

ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్। మనోజవసావపి

తృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్ । ప్రచేతావో రుద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్।

విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్ । త్వష్టావోరూపైరుపరిష్టా

దుపదధతామ్।సంజ్ఞానం వఃపశ్చాదితి। ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్।

వాయురన్తరిక్షే । సూర్యోదివి । చన్ద్రమాదిక్షు । నక్షత్రాణిస్వలోకే ।

ప్రవాహ్యేవ । ప్రవాహ్యాగ్నే । ప్రవాహివాయో । ప్రవాహీన్ద్ర । ప్రవాహి పూషన్ । ప్రవాహి దేవాః ॥౨౮॥ దితశ్చ ॥౨౦॥

ఆపమాపామపస్సర్వాః । అస్మాదస్మాదితోఽముతః । అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః మరీచ్యాత్మానోఽద్రుహః । దేవీర్భువనసూవరీః । పుత్రవత్త్వాయమేసుత । మహానామ్నీర్మహామానాః । మహసోమహసస్స్వః ॥౨౯॥ దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్త్వాయ మేసుత । అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణిమపారఘమ్ । అపాఘ్రామపచావర్తిమ్ । అపదేవీరితో హిత । వజ్రం దేవీరజీతాగ్ంశ్చ । భువనం దేవసూవరీః । ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వముదీషత ॥౩౦॥ భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ॥ స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితంయదాయుః । స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు । కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధాహి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ । శివానశ్శన్తమాభవన్తు । దివ్యా ఆపఓషధయః । సుమృడీకా సరస్వతి । మాతేవ్యోమ సందృశి ॥౩౧॥ స్వరుదీషత వాతరశనాష్టచ ॥౨౧॥

యోఽపాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి । చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి ।

అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయత
నం వేద ॥౨౮॥ ఆయతనవాన్భవతి । ఆపోవా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆ
యతనవాన్భవతి । యఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ
తనవాన్భవతి । వాయుర్వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యోవాయోరాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి ॥ ౨౯ ॥
ఆపోవై వాయోరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । యఏవం వేద ।
యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । అసౌ వైతపన్నపా
మాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి। యోఽముష్యతపత ఆయతనం వేద
ఆయతనవాన్భవతి। ఆపోవా అముష్య తపత ఆయతనమ్ ॥౩౦॥ ఆయ
తనవాన్భవతి । యఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతన
వాన్భవతి। చన్ద్రమావా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య
శ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపోవై చన్ద్రమస
ఆయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ॥౩౧॥ య ఏవం వేద । యోఽపా
మాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి।నక్షత్రాణి వా అపామాయత
నమ్ । ఆయతనవాన్భవతి। యోనక్షత్రాణామాయతనం వేద। ఆయతన
వాన్భవతి । ఆపో వైనక్షత్రాణా మాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యఏవం వేద ॥౩౨॥ యో పాఽమాయతనం వేద । ఆయతనవాన్
భవతి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యఃపర్జన్యస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వైప
ర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి।యఏవం వేద । యోఽపామా

యతనం వేద ॥౮౩॥ ఆయతనవాన్భవతి । సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యస్సంవత్స రస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । య ఏవం వేద । యోఽప్సునావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవతిష్ఠతి॥౮౪॥ ఇమే వై లోకా అప్సు ప్రతిష్ఠితాః । తదేషాఽభ్యనూక్తా॥ అపాగ్ంరసముదయగ్ంసన్ । సూర్యే శుక్రగ్ం సమాభృతమ్ । అపాగ్ం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి । ఇమే వై లోకా అపాగ్ం రసః । తేఽముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః । జానుదఘ్నీముత్తరవేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్ ॥౮౫॥ పుష్కరపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్ంస్తీర్య । తస్మిన్విహాయసే అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ।బ్రహ్మవాదినో వదన్తి।కస్మాత్ప్రణీతేఽయమగ్నిశ్చీయతే । సాప్రణీతేఽయమప్సు హ్యయం చీయతే । అసౌ భువ న్నేఽప్యనాహితాగ్నిరేతాః । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి। అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణ మాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ॥౮౬॥ అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ఏతద్ధస్మవా ఆహుశ్శణ్డిలాః । కమగ్నిం చినుతే । సత్రియ మగ్నిం చిన్వానః । సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ।కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । అముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ॥ ౮౭॥ నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । ప్రాణాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ,

కమగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః । శరీరం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । ఉపానువాక్యమాశుమగ్నించిన్వానః ॥ ౮౭ ॥ ఇమాన్లోకాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుక మగ్నిం చిన్వాన ఇతి । య ఏవాసౌ , ఇతశ్చాముతశ్చావ్యతీపాతీ । తమితి । యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద । మిథునవాన్భవతి । ఆపో వా అగ్నేర్మిథూయాః । మిథునవాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౮౮ ॥ వేద భవత్యాయతనం భవతి వేద వేద తిష్ఠతి గుల్ఫదఘ్నం చాతుర్మాస్యమ్వాముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ కమగ్నించినుత ఉపానువాక్య మాశుమగ్నించిన్వానో మిథూయా మిథునవాన్భవత్యేకంచ ॥ ౨౨ ॥

పుష్కరమగ్నిర్వాయురసౌ వైతపశ్చిత్రమా నక్షత్రాణిపర్జన్యస్సంవత్సరో యోఽప్సు నావమెతద్ధస్మవై సత్రియగ్ం సంవత్సరగ్ంసావిత్రమముం నాచికేతం ప్రాణాగ్ంశ్చాతుర్హోత్రియం బ్రహ్మవైశ్వసృజగ్ంశరీరముపానువాక్యమాశుమిమాన్లోకానిమమారుణకేతుకమగ్నిం చిన్వానోయ ఏవాసౌ ॥

ఆపో వా ఇదమాసన్త్సలిలమేవ । స ప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే సమభవత్ । తస్యాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత । ఇదగ్ం సృజేయమితి । తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభిగచ్ఛతి । తద్వాచా వదతి । తత్కర్మణా కరోతి । తదేషాఽభ్యనూక్తా , కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ ॥ ౯౦ ॥ సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ । హృది ప్రతీష్యాకవయో మనీషేతి । ఉపైనం తదుపనమతి । యత్కామో

భవతి । య ఏవం వేద । స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా । శరీరమధూనుత । తస్య యన్మాగ్ం సమాసీత్ ॥ తతోఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్ ॥ ౯-౧ ॥ యే నఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః । యో రసః । సోఽపామ్ । అన్తరతః కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తమ్ । తమబ్రవీత్ । మమ వై త్వఙ్మాగ్ంసా । సమభూత్ ॥ ౯-౨ ॥ నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసమితి । తత్పురుషస్య పురుషత్వమ్ । స సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । భూత్వోదతిష్ఠత్ । తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వమిదం పూర్వః కురుష్వేతి । స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯-౩ ॥ అఞ్జలినా పురస్తాదుపాదధాత్ । ఏవా హ్యేవేతి । తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ । అథారుణః కేతుర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ । ఏవా హ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ । సా దక్షిణా దిక్ । అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపాదధాత్ । ఏవా హి వాయో ఇతి ॥ ౯-౪ ॥ తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ । అథారుణః కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవా హీన్ద్రేతి । తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ । సోదీచీ దిక్ । అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవా హి పూషన్నితి । తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయం దిక్ ॥ ౯-౫ ॥ అథారుణః కేతురుపరిష్టాదుపాదధాత్ । ఏవా హి దేవా ఇతి । తతో దేవమనుష్యాః పితరః । గన్ధర్వాప్సరసశ్చోదతిష్ఠన్ । సోర్ధ్వా దిక్ । యా విప్రుషో విపరాపతన్ । తాభ్యోఽసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాశ్చోదతిష్ఠన్ । తస్మాత్తే పరాభవన్ । విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్ । తదేషాఽభ్యనూక్తా । ౯-౬ ॥ ఆపో హ

యద్బృహతీ ర్గర్భమాయన్ । దక్షం దధానా జనయన్తీస్స్వయమ్భుమ్ । తత ఇమేఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః । అద్భ్యో వా ఇదగ్ం సమభూత్ । తస్మాదిదగ్ం సర్వం బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వితి । తస్మాదిదగ్ం సర్వగ్ం శిథిలమివాధ్రువమివాభవత్ । ప్రజాపతిర్వావ తత్ । ఆత్మనాఽఽత్మానం విధాయ । తదేవానుప్రావిశత్ । తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౭ ॥ విధాయ లోకాన్విధాయ భూతాని । విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ । ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । ఆత్మనాఽఽత్మానమభిసంవివేశేతి । సర్వమేవేదమాప్త్వా । సర్వమవరుధ్య । తదేవానుప్రవిశతి । య ఏవం వేద ॥ ౯౮ ॥

ఆసీదతిష్ఠన్నభూవప్రావాత్మాఇతి సేయం దిగభ్యనూక్తాఽభ్యనూక్తాఽష్టౌ చ ॥ ౨౩ ॥

చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి । చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి । మేఘో విద్యుత్ । స్తనయిత్నుర్వృష్టిః । తాన్యేవావరున్ధే । ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి । తాః పురస్తాదుపదధాతి । ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః । ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః ॥ ౯౯ ॥ కూప్యా గృహ్ణాతి । తా దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏతా వై తేజస్వినీరాపః । తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః । స్థావరా గృహ్ణాతి । తాః పశ్చాదుపదధాతి । ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః । పశ్చాదేవ ప్రతితిష్ఠతి । వహన్తీర్గృహ్ణాతి ॥ ౧౦౦ ॥ తా ఉత్తరత ఉపదధాతి । ఓజసా వా ఏతా వహన్తీరివోద్గతీరివ ఆకూజతీరివ ధావన్తీః । ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః । సంభార్యా గృహ్ణాతి । తా మధ్యే

ఉపదధాతి । ఇయం వై సంభార్యాః। అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । పల్వల్యాగ్ృ హ్ణాతి । తా ఉపరిష్టాదుపదధాతి ॥౧౦౧॥ అసౌ వై పల్వల్యాః । అముష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । దిక్షూపదధాతి దిక్షు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః। అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే । యద్ధేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవరున్ధే । తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయోఽచిన్వన్ । తస్మాదారుణకేతుకః । తదేషాఽభ్యనూక్తా। కేతవో అరుణాసశ్చ। ఋషయో వాతరశనాః। ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి। సమాహితాసో సహస్రధాయసమితి । శతశశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతితిష్ఠతి। య ఏతమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥౧౦౨॥

బ్రహ్మ పర్యుషితర్ణో వహ స్త్రీర్గృహ్ణాతి తా ఉపరిష్టాదుపదధాత్యారుణకేతుకోఽష్టౌ చ॥ ౨౪

జానుదఘ్నీముత్తరవేదిం ఖాత్వా। అపాం పూరయతి ।అపాగ్ం సర్వత్వాయ । పుష్కరపర్ణగ్ం రుక్మం పురుషమిత్యుపదధాతి । తపో వై పుష్కరపర్ణమ్। సత్యగ్ం రుక్మః। అమృతం పురుషః । ఏతావద్వావాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి ॥౧౦౩॥ తదవరున్ధే ।కూర్మముపదధాతి । అపామేవ మేధమవరున్ధే । అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ।ఆపమాపామపస్సర్వాః। అస్మాదస్మాదితోఽముతః। అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సఞ్చస్కరర్ధియా ఇతి। వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః । లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ ॥౧౦౪॥ యాస్తిస్రః పరమజాః ।ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిరేవా హ్యేవేత్యపశ్చాచ్చితయ ఉపదధాతి। పాఞ్చజన్యోఽగ్నిః । యా

వానేవాగ్నిః । తం చినుతే, లోకం పృణయాద్వితీయాముపదధాతి । ప ఇచ్ఛపద్రా వై విరాట్ । తస్యా వా ఇయం పాదః । అన్తరిక్షం పాదః । ద్యౌః పాదః । దిశః పాదః । పరోరజాః పాదః । విరాజ్యేవ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏ తమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥౧౦౫॥

అస్తి పృథ్వ్యన్తరిక్షం పాదశ్చ ॥౧౬॥

అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు । అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । అథ హ స్మాహారుణస్స్వాయమ్భువః । సావిత్రస్సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషఙ్గం మన్యామహే । నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి । కమగ్నిం చినుతే ॥౧౦౬॥ సత్త్రియమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే ॥౧౦౭॥ ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుకమగ్నిం చిన్వా ఇతి । వృషా వా అగ్నిః । వృషాణౌ సంస్ఫాలయేత్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । తస్మాన్నానుషజ్యః । సోత్తరవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత । ఉత్తరవేద్యాగ్ం హ్యగ్నిశ్చీయతే । ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥౧౦౮॥ ప్రాజాపత్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ప్రాజాపత్యః ప్రజాః । ప్రజావాన్భవతి । య ఏవం వేద । పశుకామశ్చిన్వీత । సంజ్ఞానం వా ఏతత్పశూనామ్ । యదాపః । పశూనామేవ ।

ష్టంజ్ఞానైఽగ్నిం చినుతే । పశుమాన్భవతి । యఏవం వేద ॥ ౧౦౯ ॥
వృష్టికామశ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః । పర్జన్యో వర్షుకో భవతి । యఏ
వం వేద । ఆమయావీ చిన్వీత । ఆపో వై భేషజమ్ । భేషజమేవాస్మై క
రోతి । సర్వమాయురేతి । అభిచరన్ఙ్శ్చిన్వీత । వజ్రో వా ఆపః ॥ ౧౧౦ ॥
వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తృణుత ఏనమ్ । తేజస్కామో
యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామస్స్వర్గకామశ్చిన్వీత । ఏతావద్వా
వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి । తదవరున్ధే । తస్యైతద్వ్ర
తమ్ । న వర్షతి న ధావేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ అమృతం వా ఆపః । అమృతస్యాన
న్తరిత్యై । నాప్సు మూత్రపురీషం కుర్యాత్ । న నిష్ఠీవేత్ । న వివసనస్స్నా
యాత్ । గుహ్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ । న పు
ష్కరపర్ణాని హిరణ్మయం వాఽధితిష్ఠేత్ । ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ ।
న కూర్మస్యాశ్నీయాత్ । నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమోదకాని భవన్తి ।
అఘాతుకా ఆపః । యఏతమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౧౧౨ ॥

చినుతే చిన్వీత ప్రజాకామశ్చిన్వీత యఏవం వేదాపో వా వేద
శ్నీయాచ్చత్వారి చ ॥ ౨౬ ॥

ఇమానుకం భువనా సీషధేమ । ఇన్ద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః । యజ్ఞం
చ నస్తన్వం చ ప్రజాం చ । ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు । ఆదిత్యైరిన్ద్ర
స్సగణో మరుద్భిః । అస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్ । ఆప్ల
వస్వ ప్రప్లవస్వ । ఆణ్డీభవ జమాముహుః । సుఖాదీం దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిముఞ్చ
స్వ స్వాం పురమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ మరీచయస్స్వాయంభువాః । యే శరీరా

ణ్యైకల్పయిష్యన్ । తే తే దేహం కల్పయన్తు । మా చ తైఖ్యాస్మ తీరిషత్ ।
ఉత్తిష్ఠతమాస్వప్త । అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞస్సోమస్య తృ
ప్తాసః । సూర్యేణ సయుజోషసః । యువా సువాసాః । అష్టాచక్రా
నవద్వారా ॥ ౧౧౪ ॥ దేవానాం పూరయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మ
యః కోశః । స్వర్గో లోకో జ్యోతిషాఽఽవృతః । యో వై తాం బ్రహ్మణో
వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ । ఆయుః
కీర్తిం ప్రజాం దదుః । విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్ । యశసా సంపరీవృ
తామ్ । పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మా ॥ ౧౧౫ ॥ వివేశాపరాజితా ।
పరాఙ్నేత్యజ్యామయీ । పరాఙ్నేత్యనాశకీ । ఇహ చాముత్ర చాన్వేతి ।
విద్వాన్దేవాసురానుభయాన్ । యత్కుమారీ మన్ద్రయతే । యద్యోషి
ద్యత్పతివ్రతా । అరిష్టం యత్కిఞ్చ క్రియతే । అగ్నిస్తదను వేధతి ।
అశృతాసశ్శృతాసశ్చ ॥ ౧౧౬ ॥ యజ్వానో యేఽప్యయజ్వనః । స్వర్య
న్తో నాపేక్షన్తే । ఇన్ద్రమగ్నిం చ యే విదుః । సికతా ఇవ సంయన్తి ।
రశ్మిభిస్సముదీరితాః । అస్మాల్లోకాదముష్మాచ్చ । ఋషిభిరదాత్పృశ్నిభిః ।
అపేత వీత వి చ సర్పతాతః । యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః ।
అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ యమో దదాత్వవసానమస్మై ।
నృముణన్తు నృపాత్వర్యః । అకృష్టా యే చ కృష్టజాః । కుమారీషు
కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హితాః । రేతఃపీతా ఆణ్డపీతాః । అఙ్గారేషు
చ యే హుతాః । ఉభయాన్పుత్రపౌత్రకాన్ । యువేఽహం యమ
రాజగాన్ । శతమిన్ను శరదః । అదో యద్బ్రహ్మ విలబమ్ । పితృణాం చ

యమస్య చ। వరుణస్యాశ్వినోరగ్నేః। మరుతాం చ విహాయసామ్।
కామప్రయవణం మే అస్తు। స హ్యేవాస్మి సనాతనః। ఇతి నాకో బ్రహ్మి
శ్రవో రాయో ధనమ్। పుత్రానాపో దేవీరిహాహితా ॥౧౧౮॥

పురీ నవద్వారా బ్రహ్మి చ వ్యక్త గ్ంశరద్ధో ఽష్టౌ చ ॥౨౭॥

విశీర్ష్ణీం గృధ్రశీర్ష్ణీం చ। అపేతో నిర్ఋతిగ్ం హథః। పరి
బాధగ్ం శ్వేతకుక్షమ్। నిజఙ్ఘగ్ం శబలోదరమ్। స తాన్ వాచ్యాయ
యా సహ। అగ్నే నాశయ సన్దృశః। ఈర్ష్యాసూయే బుభుక్షామ్।
మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే। రథేన కిగ్ంశుకావతా। అగ్నే నాశయ
సన్దృశః ॥౧౧౯॥ విశీర్ష్ణీం దశ ॥౨౮॥

పర్జన్యాయ ప్రగాయత। దివస్పుత్రాయ మీఢుషే। స నో యవ
సమిచ్ఛతు। ఇదం వచః పర్జన్యాయ స్వరాజే। హృదో అస్త్వన్తరం తద్యు
యోత। మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్వస్మే। సుపిప్పలా ఓష
ధీర్దేవగోపాః। యో గర్భమోషధీనామ్। గవాం కృణోత్యర్వతామ్।
పర్జన్యః పురుషీణామ్ ॥౧౨౦॥ పర్జన్యాయ దశ ॥౨౯॥

పునర్మామైత్విన్ద్రియమ్। పునరాయుః పునర్భగః। పునర్బ్రాహ్మణ
మైతు మా। పునర్ద్రవిణమైతు మా। యన్మేఽద్య రేతః పృథివీమస్కాన్।
యదోషధీరప్యసరద్యదాపః। ఇదం తత్పునరాదదే। దీర్ఘాయుత్వాయ
వర్చసే। యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే। యన్మ ఆజాయతే పునః। తేన మా
మమృతం కురు। తేన సుప్రజసం కురు ॥౧౨౧॥ పునర్ద్వే చ ॥30॥

అద్భ్యస్తిరోధా జాయత। తవ వైశ్రవణస్సదా। తిరోధేహి

ష్ణుః । యే అష్టాఽశ్నన్తి తేజవ। త్వాక్షీరిం మాయాయాం వైశ్రవణం । రథగ్ం సహస్రవన్ధురమ్ । పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ । ఆస్థాయాయాహి నో బలిమ్ । యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి । ధనం గావో హస్తి హిరణ్యమశ్వాన్ ॥౧-౧॥ అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య। శ్రియం బిభ్రతోఽన్నముఖీంవిరాజమ్।సుదర్శనేచ క్రౌఞ్చేచ।మైనాగేచ మహాగిరౌ । శతద్వాట్టారగమన్తా । సగ్ంహార్యం నగరం తవ।

మన్త్రాః। కల్పోఽత ఊర్ధ్వమ్ । యది బలిగ్ం హరేత్ । హిరణ్యనాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః॥౧-౨॥సర్వభూతాధిపతయే నమ ఇతి। అథబలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత।క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణః। బ్రాహ్మణావయగ్ం స్మః। నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీః। అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్నమద్ధీతి ।అథతమగ్నిమాదధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత తిరోధా భూః । తిరోధాభువః ॥౧-౩॥ తిరోధాస్వః । తిరోధాభూర్భువస్స్వః । సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి। అథ తమగ్నిమిన్ధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మప్రయుఞ్జీత । తిరోధా భూస్స్వాహా । తిరోధా భువస్స్వాహా। తిరోధాస్వస్స్వాహా। తిరోధాభూర్భువస్స్వస్స్వాహా। యస్మిన్నస్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః॥౧-౪॥అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః। తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత । పరస్సుప్తజనాద్వేపి। మాస్మ ప్రమాద్యన్తమాఽధ్యాపయేత్ । సర్వార్థాస్సిధ్యన్తే । య ఏవం వేద । క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ । సర్వార్థా న సిధ్యన్తే । యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా। మమాన్తర్ హృదయే శ్రితః ॥౧-౫॥ తస్మా ఇమమగ్రపిణ్డం

స్వాధ్యాయమధ్యాయానాన్యాధీయీత । అథాసావిత్రీ ప్రాజాప
ప్రవహ్యాస్వాహినే । నమో వృషభాయ వైశ్రవణాయ కుర్యాద్ధోమ । సదసః కాణ్డ
నాం ఋషిభ్యామరణ్యాయ స్తుత్యామ్ । తాన్ ప్రాణ్యాత్ వైశ్రవణో ఽపదాత్ । ప్రతి
కాయ వైశ్రవణాయ । ప్రాహుర్ణ్యామాయై నమః । కైకేయో ఽరుణాసశ్చ ।
ఋషయో దేవా పాఠకశ్చనా । ప్రతిష్ఠాగం కరధానం । ప్రథమాహోత్రాసమ
సహాప్రియాయసమ్ । శివా సర్వస్త్యమా భవన్తు । ద్రివాశ్చ అద్య ఏతద్భవతు ।
సుప్రాత్తికా నరశ్వతి । మా తే వ్యోమసంద్రశి ॥ ౧-౨౭॥

అశ్యాన్యబద్ధ్వా భవేయుస్త్రిరాత్రం సప్త చ ॥౩౧॥

సంవత్సరమేతద్వ్రతం చరేత్ । ద్వౌ వా త్రయో వా, నియమస్య మాసైన । తస్మిన్నియమవిశేషాః । త్రిషవణముదకోపస్పర్శీ । చతుర్థకాలపానభక్తస్స్యాత్ । అహరహర్వా ఫలమశ్నీయాత్ । సౌదుమ్బరీభిస్సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్ ॥ పునర్మా మైత్విన్ద్రియమిత్యేతేనానువాకేన । ఉద్ధృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కుర్వీత ॥౧-౨౮॥ అసంచయవాన్, అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ । బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే । చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః । ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ । వరుణాయారుణాయేతి వ్రతహోమాః । ప్రతిపర్వ్యవదానేశః । అరుణాః కాణ్డర్షయః అరణ్యేఽధీయీరన్ । భద్రం కర్ణేభిరితి ద్వే జపిత్వా ॥౧-౨౯॥ మహానామ్నీభిరుదకగం సగ్గ్స్పర్శ్య । తమాచార్యో దద్యాత్ । శివానశ్శన్తమేత్యోషధీరాలభతే । సుమృడీకేతి భూమిమ్ । ఏవమపవర్గే । ధేనుర్దక్షిణా । కగంసం వాసశ్చ క్షౌమమ్ । అన్యద్వా శుక్లమ్ । యథా

శక్తితః । సవర్గే స్వాధ్యాయధర్మేణ । అరణ్యేఽధీయీత । తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩ ॥

కుర్వీత జపిత్వా స్వాధ్యాయధర్మేణ ద్వే చ ॥ ౩-౨ ॥

భద్రదగ్గ్ంస్కృతిస్నాకంజానాం మత్యేత త్రామ్రాణ్యత్యాధ్యాయః ఆరోగగి క్వేదముగ్నిశ్చ సహస్రవృత్త్వవిత్రవన్త ఆతను ష్వాష్టయోనీం రూపావథాదిత్యస్యారోగస్యాథ వాయోరథాగ్ని ర్దక్షిణపూర్వస్యా మిస్త్రి క్షైపా వ ఆప మాప్తాం రూపామాప్తైవై చతుష్టయ్యా జాను దక్షిణమగ్నిం త్రిశత్రయేమా నుక్తం విశీర్ణ్ణం పర్జన్యాయ పునర్దద్భ్య స్సంవత్సరం ద్వాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౩-౨ ॥

భద్రం జ్యోతిష్ఠా తస్మిన్రాజానం కశ్యపాత్సహస్రవృదియ్యంనవు గ్ంపకమష్టయోనీమపతన్నానామ్యాయుతనవాన్భవతి స్తతో బన్ధంతా ఉత్తరతో వజ్రమేవ పునమాణమైతు త్రిగ్ంశదుత్తర శతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః । స్థిరై రఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః । స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥

ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ఇతి ఆరుణపాఠ స్సమాప్తః.

[illegible]దిత్యాతః॥ భద్రంజ్యో... [illegible]మష్టయోని మథాగ్నిర్య ఏవంవేదయోనఖా ఆసా వైపల్యాల్యా అవృతంవా ఆపోద్భ్యనవిగ్ం శోత్తరశతమ్॥

మన్త్రప్రశ్నః

ప్రథమప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ ప్రసుగ్మన్తాధియసానస్య సక్షణిన వరేభిర్వరాగ్ం అభిషు ప్రసీదత। అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయం జుజోషతి* యత్సోమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో యన్తి నో వరేయమ్। సమర్యమా సం భగో నో నినీయాత్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తు దేవాః। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ। అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే। ఇదమహం యాత్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి। జీవాగ్ం రుదన్తి వి మయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియుర్నరః। వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే। వ్యుత్క్రామన్తూదచన్త్వాప ఆఽస్యై బ్రాహ్మణాస్స్నపనగ్ం హరన్తు। అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః। అర్యమ్ణో అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ। ఖేఽనసః ఖే రథః ఖే యుగస్య శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిష్పూత్వ్యకృణోస్సూర్యవర్చసమ్। శం తే హిరణ్యగ్ం శము సన్త్వాపశ్శం తే మేధీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ।

---

* యత్సోమ్యస్య.

శంత ఆపశ్శివ పవిత్రా భవన్త్వథా పత్యాత్మనేఽగ్నిం నగ్నం సృజన్త్వ॥౧॥

ద్వితీయసంస్కారః ॥౧॥

హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వాఽవద్య మాపః । శతంపవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవస్సవితా పునాతు । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్, యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు॥ శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివయా తన్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు। పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః। వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । ఇన్ద్రాణ్యా ఇత్యేషా । పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం విదథ మావదాసి ॥౨॥ భవన్తు పఞ్చ ॥౨॥

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః । సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదదదగ్నయే । రయిం చ పుత్రాగ్ంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ । గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా

జరదష్టిర్యథాఽసః । భగో అర్యమా సవితా పురన్ధిర్మహ్యం త్వాఽ
దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః । తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వ
వహో హితాః । మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య
ఆతపత్ । సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి । తాం త్వా విశ్వస్య
భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః । య ఏతి ప్రదిశస్సర్వా దిశోఽను
పవమానః । హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్స త్వా మన్మనసం కృణోతు । ఏక
మిషే విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు ద్వే ఊర్జే త్రీణి వ్రతాయ చత్వారి మాయో
భవాయ పఞ్చ పశుభ్యష్షడృతుభ్యస్సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో
విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ
సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా యో
ష్ఠాస్సమయావ సఙ్కల్పావహై సం ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ । ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సం
వ్రతా సము చిత్తాన్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా
త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనో
ఽహమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా
భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి
సూనృతే ॥3॥

అగ్నిరష్టౌ ॥3॥

సోమాయ జనివిదే స్వాహా గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహాఽ
గ్నయే జనివిదే స్వాహా । కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవ దీ

తూమదాస్థ స్వాహా । ప్రేతోఽముఞ్చాతి నాముతస్సు బద్ధామముత స్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి । ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి । అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ంరాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్గ్ం స్త్రీపౌత్రమఘం నరోదాత్ । ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభి ప్రబుధ్యతామియమ్ । మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు । మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవ పత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానామ్ । ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయన్తగ్ం సవితాఽభి రక్షతు । ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వే దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్ । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘమ్ । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతి ముఞ్చామి పాశమ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽస్యయాసన్మనసా హితః । అయా సన్ హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజమ్ ॥౮॥

ఇయమష్టౌ చ ॥౮॥

ఆ తిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ం స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః । ఇయం నార్యుప బ్రూతే కుల్పా న్యావ

పన్తి శా । దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతమ్ । తుభ్యమ
గ్రే పర్యవహన్థ్సూర్యాం వహతునా సహ । పునః పతిభ్యోజాయాం
దాఽగ్నే ప్రజయా సహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చ
సా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతిస్స్వపతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉత త్వ
యా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహి ద్విషః । ఆ తిష్ఠే
మమశ్మానమ్ । అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । స ఇమాం
దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ ।
తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్స్వనః పత్నీమగ్నిరదాద్విశ్వా ఉత త్వయా వయ
మా తిష్ఠేమమశ్మానమ్ । త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామస్వ
ధావత్స్వర్యం బిభర్షి । అఞ్జన్తి వృక్షగ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దమ్పతీ
సమనసా కృణోషి । తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్స్వనః పత్నీమగ్నిరదాద్వి
శ్వా ఉత త్వయా వయమ్ । ప్రత్వాముఞ్చామి వరుణస్య పాశాద్యేన
త్వాఽబధ్నాథ్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే
స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం
యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽ
రిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి । అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ
సత్యమిత్త్వమయా అసి । అయసా మనసా దృతోఽయసా హవ్య
మూహిషేఽయానో ధేహి భేషజమ్ ॥౫॥

ద్వావన్నుశేవ స్త్రీణి చ ॥౫॥

సత్యేనోత్తభితా భూమిస్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః । ఋతేనా

తిరశ్చాస్తిష్ఠన్తి ద్యుమ్నా సోమా అత్రిణః । యమస్తిష్ఠన్తి బ్రహ్మణం దేవానాం దేవాగ్నే । సుకిగ్ంశుకగ్ం శల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రమ్ । ఆరోహ సూర్యే అమృతస్య లోకగ్గ్ం స్యోనం పత్యే వహతుం కృణుష్వ । ఉదుత్తరమారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ । ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ । పతీనాం చ దేవృణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ । నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధన్తే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే । యే వధ్వశ్చన్ద్రం వహతుం యక్ష్మా యన్తి జనాగ్ం అను । పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । మా విదన్పరిపన్థినో య ఆసీదన్తి దమ్పతీ । సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్రాన్త్వరాతయః । సుగం పన్థానమారుక్షమరిష్టగ్ం స్వస్తివాహనమ్ । యస్మిన్వీరో న రిష్యత్యన్యేషాం విన్దతే వసు ॥౬॥

ధనస్య చ నవ చ ॥౬॥

తా మన్దసానా మనుషో దురోణ ఆ ధత్తగ్ం రయిం దశవీరం వచస్యవే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం శుభస్పతీ స్థాణుం పథిష్ఠామప దుర్మతిగ్ం హతమ్ ॥ అయం నో మహ్యాః పారగ్ం స్వస్తి నేషద్వనస్పతిః । సీరా నస్సుతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । అస్య పారే నిరృతస్య జీవా జ్యోతిరశీమహి । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే ।

ప్వృతే చిదస్తి ప్రియతరే పునా జర్భృత్యా ఆభృతః । సంధాతా సంధిం మఘవా పురూవసుర్నిష్కర్తా విహ్రుతం పునః । ఇదామగ్న ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి । ఏతౌ గన్ధర్వా అప్సరసశ్చ దేవీరేషు వృక్షేషు వానస్పత్యేష్వాసతే । శివాస్తే అస్యై వధ్వై భవన్తు మా హిగ్ం సిషుర్వహతుమూహ్యమానామ్ । యా ఓషధయో యా నద్యో యాని ధన్వాని యే వనా । తే త్వా వధు ప్రజావతీం ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః । సం కాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మిత్రేణ । పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ం స్యోనం పతిభ్యః సవితా తత్కృణోతు తత్ । ఆ వామగన్సుమతిర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవః సవితా బృహస్పతిరిన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముఞ్చతు ॥౮॥

ఆసత్తే నవ చ ॥౮॥

శర్మ వర్మేదమాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే । సినీవాలి ప్రజాయతామియం భగస్య సుమతావసత్ । గృహాన్భద్రాన్సుమనసః ప్రపద్యేఽవీరఘ్నీ వీరవతస్సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణాస్తేష్వహగ్ం సుమనాస్సంవిశామి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ

సుకత్నైమహ్యమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యాత్ । అయమగ్నిర్గృహపతిస్సుశగ్ంసః పుష్టివర్ధనః। యథా భగస్తాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజామ్। ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్। యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాః। తేనభూతేన హవిషాఽయమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మా ఆవాఢుస్తాగ్ం రసేనాభి వర్ధతామ్। అభివర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపోషసైమౌ స్తామనపేక్షితౌ । ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే। ధ్రువైధిపోష్యామయిమహ్యంత్వాఽదాద్బృహస్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతీ సం జీవ శరదశ్శతమ్ । త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వామ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామిత్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ॥౮॥

జీవతోః ప్రజా వామేకం చ ॥౮॥

ఇహగావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు। సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీదృఢా । అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆధిత । ప్రస్వస్థాః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । ఇహ ప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతామస్మిన్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి। ఏనాపత్యా తన్వగ్ంసగ్ం సృజస్వాథా జీవ్రీ విదథమావదాసి। సుమఙ్గలీరియం వధూరి

వధూగ్ం సమేత పశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన ।
ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్స్థితమ్ । త్వం నక్షత్రా
ణాం మేథ్యసి స మాపాహి పృతన్యతః । సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తి
కానామరున్ధతీమ్ । యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః షట్కృత్తికా ముఖ్య
యోగం వహన్తీ యమస్మాకమేధత్వష్టమీ । సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియ
మిన్ద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం మేధామయాసిషమ్ । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో
పఘ్నన్నిర్ఋతిం మమ । పశూగ్శ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ
* దిశోదిశ । మానో హిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ ।
అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరిపాయత ॥౯॥

ధ్రువక్షితం నవచ ॥౯॥

ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా । అన్యామిచ్ఛ
ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యా సృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా
విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం స తే
భాగో జనుషా తస్య విద్ధి । అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చి
త్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః
ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా ।
వాయో ప్రాయశ్చిత్తే ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽ
స్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై

*దిశోదశ । మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదః । ఇతి ద్రావిడపాఠః.

కృణోమి స్వాహా । ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్తశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగంశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చనభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మస్స్వాహా । చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చనామ చ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మస్స్వాహా । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహాలాగ్ స్వాహా ॥౧౦॥

ఉదీష్వాంతోదశ ॥౧౦॥

అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజామిహ రయిగ్ంరరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ। అపశ్యంత్వా మనసాదీధ్యానాగ్ంస్వాయాం *తనూగ్ంఋత్వియేనాధమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే । సమఞ్జన్తు విశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సముదేష్ట్రీ † దదేష్టు నౌ । ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టర్దేవేభిస్సహసామ ఇన్ద్ర । విశ్వైర్దేవై రాతిభిస్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః ప్రజాం

* తనూ ఇతి, తనూగ్ం ఇతి చ పాఠోదృశ్యతే. † దదేష్టి.

జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయు సమనక్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతిలోకమావిశ శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే। తాం పూషఞ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ *విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్ ॥౧౧॥

శం చతుష్పదే ద్వేచ ॥౧౧॥

ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తౌ సరేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రామన్థత్పురుషం పురుషేణ శక్రః। తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్। అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః। అహం ప్రజా అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో † అపరీషుపుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యన్తాఽమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమ శగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః ॥౧౨॥

ఆరోహ నవ ॥౧౨॥

విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసిఞ్చతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా

* విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్. † అపరీషు,

తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే । ఏవం త్వంగర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే । యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ । వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణుశ్శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి దశమే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత । అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భే అన్తః । తం మాతా దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్స్వానామ్ । ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆ వీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః ॥౧౩॥

గర్భం దధామి తే౽ష్టౌ చ ॥౧౩॥

కరోమి తే ప్రాజాపత్యమాగర్భో యోనిమేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతామశ్లోణో౽పిశాచధీతః । పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తు నౌ । యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్ విన్దస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ । కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజితమేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ । అనుహావం పరిహావం పరివాదం పరిక్షపమ్ । దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యదశాకున

నమ్ । మృగస్యసృతమక్ష్ణయా తద్విషదోష్ఠ్య దిశామ్యహమ్ । ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే । నివాతే త్వాఽభి వర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే।నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీస్సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవశకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషు శగ్ంససి । స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు ప్రతి వస్సుమనా భవ ॥౧౪॥

అహమష్టౌ చ ॥౧౪॥

ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతింప్రాతస్సోమము త రుద్రగ్ం హువేమ॥ప్రాతర్జితంభగముగ్రగ్ంహువేమ వయంపుత్ర మదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం భగం భక్షీత్యాహ । భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ ముదవదదన్నః । భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృవన్తస్స్యామ । ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ । భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవా స్తేన వయంభగవన్తస్స్యామ । తంత్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ । సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు। అశ్వావతీ

గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తుభద్రాః। ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీ యూయం

భవైవా చత్వారి చ ॥౧౫॥

ఇమాంఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమామ్। యయాసపత్నీం బాధతే యయా సంవిన్దతే పతిమ్। ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి। సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి। ఉత్తరాఽహముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యా మమాధరా సాఽధరాభ్యః। నహ్యస్యై నామగృభ్ణామి నో అస్మిన్రమతే జనే। పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి। అహమస్మి సహమానాఽథత్వమసి సాసహిః। ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై। ఉప తేఽధాగ్ం సహమానామభి త్వాఽధాగ్ం సహీయసా। మామను ప్ర తే మనో వత్సం గౌరివ ధావతు పథా వారివ ధావతు॥౧౬॥

సహావహై ద్వే చ ॥౧౬॥

ఉదసౌ సూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహంతద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిస్సేహానాయా ఉపాచరేత్। మమ పుత్రాశ్శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః। యేనేన్ద్రో హవిషా కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాభవమ్। అసపత్నా సపత్నఘ్నీ జయన్త్యభిభూవరీ। ఆవృక్షి సర్వాసాగ్ం రాధో వర్చో

అస్థేయసామివ। సమజ్ఞే వక్తిమా అహగ్ం సపత్నీరభిభూవరీః। యథా౽హమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ ॥౧౨॥

అస్థేయసామిత్య ద్వే చ ॥౧౨॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం చుబుకాదధి। యక్ష్మగ్ం శీర్షణ్యం మస్తిష్కాజ్జిహ్వాయా వివృహామి తే। గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో ఽనూక్యాత్। యక్ష్మం దోషణ్యమగ్ంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వివృహామి తే। ఆన్త్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్హృదయాదధి। యక్ష్మం మతస్నాభ్యాం యక్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే। ఊరుభ్యాం తే౽ష్ఠీవద్భ్యాం జఙ్ఘాభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్। యక్ష్మగ్ం శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్వగ్ం సస్తో వివృహామి తే। మేహనాద్వలఙ్కరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే అఙ్గాదఙ్గాల్లోమ్నోలోమ్నో జాతం పర్వణిపర్వణి। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే। పరాదేహి శాబల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా వసు। కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వా జాయా౽౽ విశతే పతిమ్। అశ్లీలా తనూర్భవతి రుశతీ పాపయా౽ముయా। పతిర్యద్వధ్వో వాససా స్వమఙ్గమభి ధిత్సతి। క్రూరమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే। సూర్యాం యః ప్రత్యక్షం విద్యాత్స ఏతత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్। ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనమ్। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి ॥౧౩॥

ఇమం వివృహామి తే శగ్ంసతి ॥౧౩॥

అక్షీభ్యాం గ్రీవాభ్య ఆస్త్రాభ్య ఊరుభ్యాం మహానాదజ్ఞాదజ్ఞా స్ఫురా దేహి సప్త॥

ప్రసుగ్మన్తాష్టాదశ హిరణ్యవర్ణాః పఞ్చదశ సోమః ప్రథమ షోడశ సోమాయ జనివిదేఽష్టాత శాతిష్ఠేమంత్ర మోవగ్ంశతిస్సత్యేన తామస్వసా నై కాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతిశ్శర్మ వర్మేక విగ్ంశతిరిహ గావఏకాన్న విగ్ంశతిరుదీష్వాఽతో దశాపశ్యం త్వాద్వాదశ శారోహోరుం నవ విష్ణుర్యోనిం కరోమి తేఽష్టాదశాష్టాదశ ప్రాతరగ్నిం చతుర్దశ మాంఖనామ్యుదసౌ సూర్యోద్వాదశ ద్వాదశాక్షీభ్యాం తేవిగ్ంశతిరష్టాదశ ॥౧౫॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యామ్। ఉదసౌ సూర్యో అగాత్। ఇమాం ఖనామ్యోషధిమ్। ప్రాతరగ్నిమ్। కరోమి తే ప్రాజాపత్యమ్। విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు। ఆరోహోరుమ్। అపశ్యం త్వామనసా చేకితానమ్। ఉదీష్వాఽతో విశ్వావసో। ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమ్। శర్మవర్మేదమాహర। తామస్వసానా మనుషోదుర్గోణౌ। సత్యేనోత్తభితా భూమిః। ఆతిష్ఠేమమశ్మానమ్। సోమాయజనివిదే స్వాహా। సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః। ప్రసుగ్మన్తాధియసానస్యసక్షణి ॥౧౬॥

ప్రసుగ్మన్తాఽపశ్యం త్వాఽష్టాదశ ॥ ౧౬

పసుగ్మన్తా తాని బ్రాహ్మణాతశగ్ంసతి॥

ప్రథమ ప్రశ్న స్సమాప్తః.

మంత్రప్రశ్నః

—;(o):—

ద్వితీయప్రశ్నః ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు । ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । జ్యోక్చసూర్యం దృశే । యేనావపథ్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాఞ్జరదష్టిర్యథాఽసదయమసౌ । యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే । యేన భూయశ్చరాత్యయం జ్యోక్చపశ్యాతి సూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే । యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేన తే వపామ్యసావాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః । యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా వప్త్రా వపసి కేశాన్ । శున్ధి శిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః । ఉప్త్వాయ కేశాన్వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః । తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిన్దన్నన్తరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ ౧ ॥

ఆయుషేఽవపత్పఞ్చ ॥ ౧ ॥

ఆయుర్దా దేవ జరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే । ఘృతం పిబన్నమృతం చారు గవ్యం పితేవ పుత్రం జరసే నయేమ

మమ్ । అతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ం స్థిరో భవ। అభితిష్ఠపృతన్య
తస్సహస్వ పృతనాయతః॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్కృత్తికాశ్చాకృన్తగ్గ్ంస్త్వా।
ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృఞ్జన్సహస్రమన్తాగ్గ్ం అభితో అయ
చ్ఛన్నా। దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వ
నమ్। యా అకృన్తన్నవయన్యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరన్తానభి
తోఽదదన్త। తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదంపరిధత్స్వ
వాసః। పరిధత్త ధత్త వాససై నగ్ంశతాయుషంకృణుత దీర్ఘమాయుః।
బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం
గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతంచ జీవ
శరదస్సువర్చా రాయశ్చ పోషముప సంవ్యయస్వ।పరీదం వాసో అధి
థాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదః పురూ
చీరసూని చారయో విభజాసి జీవన్। ఇయం దురుక్తాత్పరి బాధ
మానా శర్మ వరూథం పునతీ న ఆగాత్। ప్రాణాపానాభ్యాం బల
మాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్। ఋతస్య గో
ప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమన్తమను
పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ। మిత్రస్య చక్షుర్ధ
రుణం బలీయస్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్।అనాహనస్యం వసనం జరి
ష్ణు పరీదం వాజ్యజినం దధేఽహమ్ ॥౨॥

దీర్ఘమాయుస్సమిద్ధమేకం చ ॥౨॥

ఆగన్త్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుం యుయోతన। అరి

ష్ఠానంచరేమహిస్వస్తి చరతాదిహాస్వస్త్యా గృహేభ్యః। సముద్రాదూ
ర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్ । ఇమె
ను తె రశ్మయస్సూర్యస్యయేభిస్సపిత్వం పితరో న ఆయన్॥ అగ్నిష్టే
హా స్తమగ్రభీద్సోమస్తే హా స్తమగ్రభీత్సవితా తె హా స్తమగ్రభీత్సరస్వతీ
తె హా స్తమగ్రభీత్పూషా తే హా స్తమగ్రభీదర్యమా తెహా స్తమగ్రభీద
గ్ంశుస్తే హా స్తమగ్రభీద్భగస్తే హా స్తమగ్రభీన్మిత్రస్తే హా స్తమగ్రభీన్మిత్ర
స్త్వమసిధర్మణాఽగ్నిరాచార్యస్తవ । అగ్నయే త్వా పరిదదామ్యసౌ
సోమాయ త్వా పరిదదామ్యసౌ సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసౌ సరస్వ
త్యై త్వా పరి దదామ్యసౌ మృత్యవే త్వాపరి దదామ్యసౌ యమాయ
త్వా పరి దదామ్యసౌ గదాయ త్వా పరి దదామ్యసావ న్తకాయ త్వా
పరి దదామ్యసావద్భ్యస్త్వా పరి దదామ్యసా వోషధీభ్యస్త్వా పరి దదా
మ్యసౌ పృథివ్యై త్వాస వై శ్వానరాయై పరి దదామ్యసౌ । దేవస్య
త్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయేఽసౌ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సు
వీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః । బ్రహ్మచర్యమాగా
ముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః । కోనామాస్యసౌ నా
మాస్మికస్య బ్రహ్మచార్యస్యసౌ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మ్యసావెష తే
దెవ సూర్య బ్రహ్మచారీ తం గోపాయ స మా మృతైష తే సూర్య
* పుత్రస్స దీర్ఘాయుస్సమామృత । యాగ్ం స్వస్తిమగ్నిర్వాయు
స్సూర్యశ్చన్ద్రమా ఆపోఽను సంచరన్తి తాగ్ంస్వస్తిమను సంచరా

ఽ పంక్తిలో హా స్తమగ్రభీద్బృహస్పతిస్తే హా స్తమగ్రభీదర్యమా తెహా స్తమ
గ్రభీదితిపాఠః.

స్తావధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ॥3॥

అగస్త్రో దశ ॥3॥

యోగేయోగే తవస్తరమ్మమన్న అయుష్టై వర్చసే కృధీతి ద్వే । శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనామ్। పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తిమా నో మధ్యా రీరిషతాయు ర్గన్తోః । అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు । ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరా దధాతు । మేధాం మహ్యమఙ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దదుః । మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతు మే అప్సరాస్సు చ యా మేధాగన్ధర్వేషు చయద్యశః।చయన్మనః దైవీర్యామానుషీ మేధా సా మామావిశతాదిహ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్ । తత్సవితుర్వరేణ్యమిత్యేషా । అవృధమసౌ సోమ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ । బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ॥4॥

త్వమగ్నే అయాఽసి చత్వారి చ ।4॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా అస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపాఽస్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్। స్మృతంచ మేఽస్మృతం చ మేతన్మ ఉభయం వ్రతం నిన్దాచ మేఽనిన్దా చ మేతన్మ ఉభయం

(చయన్మనః) ఇతి కేచిత్పఠన్తి.

ప్రతిష్ఠితగ్ం శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం విద్యా చ మేఽవిద్యా చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితగ్ం శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితగ్ం సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం తపశ్చ మేఽతపశ్చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి ప్రతిష్ఠితం యదగ్నేస్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాప్సరస్కస్య । యన్మ ఆత్మన ఆత్మని ప్రతిష్ఠితం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్ । ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను । తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శతమజీతాస్స్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । యస్మిన్భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకాస్సమాహితాః । తేన గృహ్ణామి త్వామహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వామహం ప్రజాపతినా త్వామహ్యం గృహ్ణామ్యసౌ ॥ ౫ ॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసమష్టౌ ॥ ౫ ॥

పరి త్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహో గృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మా

బ్రహ్మచారిభిః । అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే
యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా
సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమే
ధయ స్వాహా । ఏధోఽస్యేధిషీమహి స్వాహా సమిదసి సమేధిషీమహి
స్వాహా । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా । అపో అద్యాన్వచా
రిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా
సగ్ంసృజ వర్చసా స్వాహా । సంమాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ
ధనేన చ స్వాహా । విద్యున్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యాత్సహ ఋషిభి
స్స్వాహా। అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం
స్వాహా। ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ తయాఽహం
వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । యో మాఽగ్నే
భాగినగ్ం సన్తమథాభాగం చికీర్షత్యభాగమగ్నే తంకురు మామగ్నే
భాగినం కురు స్వాహా । సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం
స్వాహా। బ్రహ్మచార్యస్యపోఽశాన కర్మ కురు మాసుషుప్థాః । భిక్షా
చర్యం చరాచార్యాధీనో భవ । యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరా
మస్తం త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః। తంత్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమా
నమను జాయన్తాం బహవస్సుజాతమ్ ॥ ౬ ॥

సహ ఋషిభిస్స్వాహా నవ చ ॥ ౬ ॥

ఇమగ్ం స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ సంమహేమా మ
నీషయా । భద్రా హి నః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మా రిషా

మా ప్రమథం తవ । త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ ।
యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్ । శివో నామాసి
స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఉప్తేన వాయవు
దకేనేత్యేషః । ఇదమహమముష్యాముష్యాయణస్య పాప్మానముపగూహా
మ్యుత్తరోఽసౌ ద్విషద్భ్యః । ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ ఇతి తిస్రో హిర
ణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి తిస్రః । అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం
దీర్ఘాయురహమన్నాదో భూయాసమ్ । సోమో రాజా యమాగమత్స
మే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహ వర్చసా । సోమస్య తనూరసి తనువం
మే పాహి । స్వా మా తనూరావిశ । నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ
చ నమశ్శాకజఞ్జభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ।
అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవో యో మానుషో
గన్ధస్స మా గన్ధస్సురభిర్జుషతామ్ । ఇయ * మోషధి త్రాయమాణా
సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా
కరోతు । అపాశ్రోఽన్యరో మే మా సగ్ం శారీశ్నిపూ మోప తిష్ఠస్వ
దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే
జీవాత్వై పుణ్యాయ । రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్నిత్యేతాః ॥ ౭ ॥

సహ వర్చసా నవ చ ॥ ౭ ॥

ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమాద్భిద్యమ్ ।
ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మామ్ । ఉచ్చైర్వాది పృత

* మోషధే

న్రాజస్రశ్రాన్తాహం ధనత్తయమ్। సర్వాన్సమృద్ధిర్బుద్ధయో హిరణ్యే౽స్మిన్సమాహితాః । శుభమహాగ్ంహిరణ్యస్యపితురివనామాగ్రశైషమ్। తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియంకురు । ప్రియం మా దైవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు । ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియుగ్ం రాజసు మా కురు । యాతిరశ్చీనిపద్యసే౽హంవిధరణీఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీమహామ్ । సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహా । సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే । లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ంసృజామసి । శుభిక్తే శిర అ రోహ శోభయన్తీముఖం మమ। ముఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంసంచ భగం కురు। యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయై * కామయాన్యై। ఇమాం తామపినహ్యే౽హం భగేన సహ వర్చసా।యదాజ్ఞనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవత ఉపరి । తేనవామాఞ్జే తేజసె వర్చసే భలాయచ ॥౮॥

సగ్ం రాధనీమహాం నవ చ ॥౮॥

మయి పర్వతపూరుషం మయి పర్వతవర్చసం మయి పర్వతభేషజం మయి పర్వతాయుషమ్ । యస్మై వర్చః పరాగతమాత్మనముప † తిష్ఠతు । ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। ప్రతిష్ఠేస్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్ । ప్రజాపతే శ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిరిశ్వజనస్య ఛాయా౽సి సర్వతో మా పాహి।

---

* కామా. † తిష్ఠతి.

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తా
భ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ
మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ । దేవీష్షడుర్వీరిత్యేషా । రాష్ట్రభృ
దస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషగం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసన్దీ మా
త్వద్యోషగం రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। ఆపః
పాదావనేజనీర్ద్విషన్తం నాశయన్తు మే । అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్య
సాని । మయి మహో మయి యశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ । ఆ
మాగన్ యశసా వర్చసా సగంసృజ పయసా తేజసా చ । తంమా
ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ । విరాజో దోహోఽసి
విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజ సముద్రం వః ప్ర హి
ణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత । అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం
మా పరాసేచి మత్పయః ॥౯॥

అసాని షట్చ ॥౯॥

త్రయ్యై విద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీ ప్తి
రసి । తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ । అమాగ
న్నిత్యేషా। అమృతోపస్తరణమస్యమృతాపిధానమసి । యన్మధునో
మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేన
పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని । గౌర
స్యపహత పాప్మాఽప పాప్మానం జహి మమ చాముష్య చ।అగ్నిః ప్రా
శ్నాతు పృథివ్యసి హి వేద యథా హవిః। అనష్టమస్మాకంకృణ్వన్బ్రా

హ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః। యజ్ఞ ఏధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనుప్రథాఽఽ
పచితిరస్యపచితిం మాస్యపచిత్తోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ ।
గౌర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽ
దిత్యానామమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మా
గామనాగామదితిం వధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు। ఓముత్సృజత ।
భూతమ్ । సా విరాట్ । తన్మా క్షాయి తస్య తేఽశీయ తన్మ ఊర్జం
ధాః । ఓం కల్పయత ॥౧౦॥

భూయాసమష్టౌ చ ॥౧౦॥

ధాతా దదాతు నో రయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి
చతస్రః। భూర్భువస్సువో రాకామహం యాస్తే రాకే। యౌగన్ధరిరేవ
నో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః । వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే
తవ। సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః ।వివృత్తచక్రా
ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ। పుగ్ం * సువనమసి। ఆభిష్ట్వాఽహం దశభిరభి
మృశామి దశమాస్యాయ సూతవే ॥ యథైవ సోమః పవతే యథా
సముద్ర ఏజతి । ఏవం తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య
ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి వీర్యేఽన్నాద్యే।దశమాసాం
ఛశయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్ । ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో
జీవన్త్యాః। ఆయమనీర్యమయత గర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః।ఐతుగర్భో
అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః । తిరోదేఽవ పద్యస్వ న మాగ్ంసదసినో

---

* వన.

డలమ్। స్థవిత్ర్యవపద్యస్వ్వమాగ్ంస్తేషుస స్నావస్తు న బద్ధమని మజ్జసు।
నిర్ఋత్తు పృశ్ని శేవలగ్ం శున జరాయ్వత్త వే। ద్రివస్పరీత్యేషోఽను
వాకః ॥ అస్మిన్నహగ్ం సహస్రం పుష్యాస్యేధ మానాస్స్వే వశే।
అఙ్గాదఙ్గాథ్సమ్భవసి హృదయాదధిజాయసే। ఆత్మా వై పుత్ర నామా
సి స జీవశరదశ్శతమ్॥ ౧౧॥

అన్నాద్యే జాయన్త ఏకం చ॥ ౧౧॥

అశ్మాభవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వా
హింకారేణాభిజిఘ్రామ్యసౌ। మేధాం తే దేవస్సవితా మేధాం దేవీసర
స్వతీ। మేధాం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। త్వయి
మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు త్వయి మేధాంత్వయి
ప్రజాం త్వయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం
త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। క్షేత్రియై త్వా నిర్ఋత్యై త్వా
ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరో
మి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం
ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శమన్తరిక్షగ్ంసహవాతేన తేశం తే చతస్రః
ప్రదిశో భవన్తు। యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభిసూర్యో విచ
ష్టే। తాసాంత్వాఽఽజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతింపరా
చైః। అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిర్ఋత్యై
చోదమోచి। అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య

12

లోకే। సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముఞ్చన్నసృజన్వ్యే నసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామి శగ్ంసాద్ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహోంగ్ం స్వాహా॥ ౧౨॥

ప్రశ్నే షట్చ॥ ౧౩॥

మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేనురత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వేగృహే। అయంకుమారో జరాంధయతు దీర్ఘమాయుః । * యస్మైత్వగ్ం స్తనప్రప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలమ్।యద్భూమేర్హృదయం దివి చన్ద్రమసి శ్రితమ్। తదుర్వి పశ్యం మాఽహం పౌత్రమఘగ్ం రుదమ్ । యత్తే † సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ । వేదామ తస్య తే వయం మాఽహంపౌత్రమఘగ్ం రుదమ్। నామయతి న రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి । అపస్సుప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వమ్ అయం కలిం పతయన్తగ్ం శ్వానమివోద్వృద్ధమ్। అజాం వాశితామివ మరుతః పర్యాధ్వగ్ం స్వాహా। శణ్డేరథశ్శణ్డికేర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా । అర్యుశ్శణ్డో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః । చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా । కేశినీశ్శ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః। అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా। మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః । గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృతాన్త్స్వాహా

* తస్మై. † సుశీమే.

ప్రేతాన్ధుష్ఠా తైతాన్గృహీత్వా తేత్త్యయం బ్రహ్మణస్పతిః। తానగ్నిః పర్యసర
త్తాన్నిన్ద్రస్తాన్బృహస్పతిః । తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః
కూటదన్తాన్వికేశాన్లమ్బనస్తనాన్థ్స్వాహా ॥౧౩॥

నిరృతో నుదధ్వగ్గ్ం స్వాహా త్రీణి చ ॥౧౩॥

నక్తం చారిణ ఉరస్పేశాఞ్ఛూలహస్తాన్కపాలపా । పూర్వ
ఏషాం ప్రతేత్త్యప్చశ్చాన్ఫ్రిద్య్యక్షణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతిగ్రామే
విధురమిచ్ఛన్తీస్వాహా । నిశీథచారిణీ స్వసా సన్ధినా ప్రేక్షతే కులమ్ ।
యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతాయాంమనః । తాసాంత్వం
కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ ।అగ్నే అక్షీణినిర్దహ
హ స్వాహా । అఙ్గాదఙ్గాథ్సంభవసిహృదయాదధిజాయసే । వేదో వై
పుత్రనామాసి స జీవ శరదశ్శతమ్। అశ్మా భవేత్యేషా।అగ్నిరాయు
ష్మానిత్తి షట్ ।సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాఽసి సా జీవ శరదశ్శతమ్ ।
భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆపఓషధయస్స
న్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ భువోఽపాగ్ం స్వరపాం
భూర్భువస్స్వరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప
ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ । ఉక్ష్ణేనవాయువు
దకేనేత్యేషః ॥౧౪॥

ఏషా చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

యద్భూమేః క్రూరం తదితో హరామి పరాచీం నిర్ఋతిం
నిర్వాహయామి । ఇదగ్ం శ్రేయోఽవసానమాగన్మ దేవా గోమద శ్వా

సర్వత్ర " శివాస్తా ఇతి కేచిత్పాఠః.

యదిదమస్మత్ప్రభామః । స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛా న
శ్శర్మ సప్రథాః । ఇహైవ తిష్ఠ నిమితా తిల్వలా స్యాదిరావతీ । మధ్యే
తిల్పస్య తిష్ఠన్తీమా త్వా ప్రాపన్నఘాయవః । ఆ త్వా కుమారస్తరుణ
ఆ వత్సో జగతా సహ । ఆ త్వా పరిస్రుతః కుమ్భ ఆ దధ్నః కలశైర
యన్ । ఋతేన స్థూణామధిరోహ వగ్ంశోగ్రో విరాజన్నపసేధ శత్రూన్ ।
బ్రహ్మ చ తే క్షత్రం చ పూర్వే స్థూణే అభి రక్షతు । యజ్ఞశ్చ దక్షి
ణాశ్చ దక్షిణే । ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే ధర్మస్తే
స్థూణారాజశ్శ్రీస్స్తూపః । ఉద్ద్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మా యద
విద్వాన్ యచ్చ విద్వాగ్ంశ్చకార । అహ్నా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం
రాత్రియా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముఞ్చ
తస్మాత్ । ఇన్ద్రస్య గృహా వసుమన్తో వరూథినస్తానహగ్ం సుమనసః
ప్రపద్యే । అమృతాహుతిమమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా
మమృతస్య జిత్యై తయాఽనన్తం కామమహం జయాని ప్రజాపతిర్యం
ప్రథమో జిగాయాగ్నిమగ్నౌ స్వాహా । అన్నపత ఇత్యేషా । అరిష్టా
అస్మాకం వీరాస్సన్తు మా పరాసేచి మే ధనమ్ । భూమిర్భూమిమగా
న్మాతా మాతరమప్యగాత్ । భూయాస్మ పుత్రైః పశుభిర్యో నో ద్వేష్టి
స భిద్యతామ్ । వాస్తోష్పత ఇతి ద్వే । వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి
గోభిరశ్వేభిరిన్దో । అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతి నో జు
షస్వ । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్ । సఖా సుశేవ
ఏధి నః । శివగ్ం శివమ్ ॥౧౫॥

అభిరతుత్సు భిద్యత్తాగ్ం షట్చ ॥ ౧౫ ॥

కూర్కురస్సుకూర్కురః కూర్కురో బాలబన్ధనః । ఉపరిష్టాద్యౌ
దేజాతు తృతీయస్యా ఇతో దివః । ఓలబ ఇత్తముపాహ్వాయథార్జి
శ్చ్యోమశ్చ్బలః । అధోరామ ఉలూఖలస్సారమేయో హధావతిసము
ద్రమివ చావకశత్ । బిభ్రన్నిష్కంచరుక్మంచ శునామగ్రగ్ంసుబీరిణః ।
సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజ కద్రాత్య సృజచ్ఛత్ । తత్సత్యం
యత్త్వేన్ద్రోఽబ్రవీద్ధానాన్నాశయస్వేతి తాస్త్వగ్ంసన్నాశయిత్వాఽగ
చ్ఛత్తం త్వాఽబ్రవీదవిద ౩ ఇత్యవిదగ్ం హేతి వరంవృణీష్వేతి
కుమారమేవాహం వరం వృణ ఇత్యబ్రవీర్వ్యగృహ్య బాహూ ప్లవసే
ద్యామివ చావకశత్ । బిభ్రన్నిష్కంచరుక్మంచ శునామగ్రగ్ంసుబీ
రిణః । సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజ కద్రాత్యసృజచ్ఛత్ । తత్సత్యం
యత్తే సరమా మాతా లోహితః పితా । అమీవకే సరస్యాతా అవధా
వతి తృతీయస్యా ఇతో దివః । తేకశ్చ సపర మతణ్డశ్చ తూలశ్చ వితూ
లశ్చార్జునశ్చ లోహితశ్చ । దులాహానామ వో మాతా మన్థాకకోహ
వః పితా । సంతతూః హన్తి చక్రీ వో న సీసరీదత । భద్ర పేహి సీస
రమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । సమశ్వా వృషణః పదో న సీసరీ
దత । భద్రపేహి సీసరమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । శ్వానమి
చ్ఛ్వాఽద్రన్న పురుషం ఛత్ । ప్రతే త్రై ప్రతిదృశ్యేతే సమా[illegible]నే
ఉభే । తే అహాగ్ం సారమేయ ముసలె నావహన్త్యులూఖలె । హత
శ్శఙ్ఖో హతశ్శఙ్ఖపితా హతశ్శఙ్ఖకుతుర్వకః । అ[illegible]గ్ంస్పతిర్హతః ।

ఋషిర్భృగవ ప్రజోధస్స్వపాన్న మాతరిశ్వా । తే తే ప్రాణాన్థ్సపరిష్యన్తి మా భైక్షీర్న మరిష్యసి । జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృప్తిర్జగ్ధో వ్యధ్వరస్స్వాహా జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృప్తిస్స్వాహా జగ్ధా వితృప్తిర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకస్స్వాహా ॥౧౬॥

పితా ఉవహాన్మ్యలూఖలే పశ్చ చ ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్ర జహి దన్దశూకం పక్షిణం యస్సరీసృపః । దంష్ట్రిణం చ దశన్తం చ సర్వాగ్ం స్తానిన్ద్ర జమ్భయ స్వాహా । అప్సుజాత సరే వృద్ధ దేవానామపి హన్త్వ । త్వమగ్న ఇన్ద్ర ప్రేషితస్స నో మా హిగ్ంసీః స్వాహా । త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి । అన్నేన మనుష్యాగ్ం స్త్రాయసే తృణైః పశూన్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దేవాన్స్వధయా పితౄన్థ్స్వాహా । తథ్సత్యం యత్తేఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చ విషబలిగ్ం హరన్తి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి సంవిశన్తి త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి । నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే పార్థివా య ఆన్తరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య ఇమం బలిగ్ం హరిష్యామి తేభ్య ఇమం బలిమహార్షమ్ । తక్షక వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రైరావత స్తే జీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి । ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షక వైశాలేయ స్తే జీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి అహిగ్ంసాతిబల స్తే జీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి । అతిబలాహిగ్ంసస్తే

జీవా స్త్వయి సన్నత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో స్తన పరి దేహి । యే దన్తశూకాస్తే పార్థివాస్తాగ్ం స్త్వమితరస్ ప్రరోగవ్యూత్తిని వేశయ। సన్తి వై నశ్శుశీపస్సు న్నీ దణ్డీపస్తేషా నేద్దినస్తాన్నే గృద్ధ్యాయమస్మాన్ హింసాత। స మీచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తత్రాస్తో నామస్థేతి ద్వాదశ పర్యాయాః అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ । సప్త చ మానుషీరి మాస్తిస్రశ్చ రాజబన్ధవీః । న వై శ్వేతస్యాధ్యాచారేఽహిర్జఘాన కం చన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥౧౭॥

ద్విశాన్త్యా రాజబన్ధవీర్ద్వే చ।౧౭॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాగ్ం శ్రియం గమయ పృత్యవరూఢో నో హేమన్తః । ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతి రిహ విధృతిరిహ రన్తిరిహ రమతిః స్యోనా పృథివి బడిత్థా పర్వతా నామిత్తి ద్వే । ఆ త్వా వహన్తు హరయస్సచేతస శ్శ్వైతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరైరాయాహి మమ హవ్యాయ శర్వోపస్పృశతు మీఢ్వాన్స్మీఢుషే స్వాహాపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా జయన్తోపస్పృశ జయన్తాయ స్వాహా భవాయ దేవాయ స్వాహా శర్వాయ దేవాయ స్వాహేశానాయ దేవాయ స్వాహా పశుపతయే దేవాయ స్వాహా రుద్రాయ దేవాయ స్వాహోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా భీమాయ దేవాయ స్వాహా మహతే దేవాయ స్వాహా భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేశానస్య దేవస్య

పత్నై స్వాహా పశుపతేర్దేవస్య పత్నై స్వాహా రుద్రస్య దేవస్య
పత్నై స్వాహోగ్రస్య దేవస్య పత్నై స్వాహా భీమస్య దేవస్య
పత్నై స్వాహా మహతో దేవస్య పత్నై స్వాహా జయన్తాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుదాహుతీనాం కామానాగం
సమర్ధయిత్రే స్వాహా । స్వస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు గృహా
పోపస్పృశ గృహపాయ స్వాహా గృహాప్యుపస్పృశ గృహపైస్వాహా
ఘోషిణ ఉపస్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా విచిన్వన్త ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా ప్రపున్వన్త ఉప
స్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా సమశ్నన్త ఉపస్పృశత సమశ్నద్భ్య
స్స్వాహా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా యా ఆఖ్యాతా
యాశ్చానాఖ్యాతా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా *ద్వార
పోపస్పృశ * ద్వారపాయ స్వాహా * ద్వార్యుపస్పృశ *ద్వార్యై
స్వాహాఽన్వాసారిణ ఉపస్పృశతాన్వాసారిభ్యస్స్వాహా నిషఙ్గిన్నుప
స్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే క్షేత్రస్య పతినా
వయమితి ద్వే ॥౧౮॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమామష్టా ॥౧౮॥

యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః పితా
వృఙ్క్తామాభురన్యోఽపపద్యతామముష్మై స్వాహా । యాస్తిష్ఠన్తియా
ధావన్తి యా ఆర్ద్రోఘ్నీః పరితస్థుషీః । అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరన్త
రన్యం పితుర్దధేఽముష్మై స్వాహా । యన్మే పితామహీ ప్రలులోభ చర

శ్యనువ్రతా । తస్మై రేతః పితామహీ + వృఙ్క్తామాభురన్యోప
పద్యతామముష్మై స్వాహా । అన్తర్దధే పర్వతైరన్తర్మహ్యా పృథివ్యా ।
ఆభిర్దిగ్భిరనన్తాభిరన్తరన్యం పితామహాద్దధేఽముష్మై స్వాహా । యస్మై
ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరన్త్యనువ్రతా । తస్మై రేతః ప్రపితామ
హీ + వృఙ్క్తామాభురన్యోప పద్యతామముష్మై స్వాహా । అన్తర్దధ
ఋతుభిరహోరాత్రైస్సన్ధిభిః । అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాన్తరన్యం
ప్రపితామహాద్దధేఽముష్మై స్వాహా । యే చేహ పితరో యే చ నేహ
యాగ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్ వేత్థ యది
తే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ం స్వధయా మదన్తు స్వాహా । స్వాహా పిత్రే ।
పిత్రే స్వాహా । స్వాహా పిత్రే । పిత్రే స్వాహా । స్వధా స్వాహా । అగ్న
యే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా । ఏష తే తత మధుమాగ్ం
ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తా
వతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథాఽగ్నిరక్షితోఽనుపదస్త
ఏవం మహ్యం పిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవ తాంత్వగ్ం స్వ
ధాం తైస్సహోపజీవర్చస్తే మహిమైష తే పితామహ మధుమాగ్ం
ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాన్తరిక్షం చ తావత్యస్య
మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా వాయురక్షి
తోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా

+ వృఙ్క్తాం మాఽఽభురన్యోఽపపద్యతామితి పాఠః. వ్యాఖ్యా
నతోఽవగమ్యతే.

భవతాం త్వగ్గం స్వధాం తైస్సహాపజీవ సామాని తే మహిమ్నైవ
తే ప్రపితామహా మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాః యావానాదిత్యశ్చ
ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి
యథాఽఽదిత్యోఽక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం ప్రపితామహాయా
క్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవ తాం త్వగ్గం స్వధాం తైస్సహాప
జీవ యజూగ్ంషి తే మహిమా॥ ౧౯॥

అముష్మై స్వాహా స్వధా స్వాహాకం చ॥ ౧౯॥

పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహో మ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే । మార్జయన్తాం మమ పితరో మార్జయన్తాం మమ పితామహా మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహా మార్జయన్తాం మమమాతరో మార్జయన్తాం మమ పితామహ్యో మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహ్యః * ఏతత్తే తతాసౌ యేచ త్వామన్వత్ర పితామహాసౌ యేచ త్వామన్వత్ర ప్రపితామహాసౌ యే చ త్వామన్వత్ర మాతరసౌ యాశ్చ త్వామన్వత్ర పితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామన్వత్ర ప్రపితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామను। మార్జయన్తాం మమ పితర ఇత్యేతే * । యేచవోఽత్ర యే చాస్మాస్వాశగ్ం సన్త యాశ్చ వోఽత్ర యాశ్చాస్మాస్వాశగ్ంసన్త తే చ వహన్తాం తాశ్చ వహన్తాం తృప్యన్తు

* అస్మిన్వాక్యే మహాలిపదం కేచిన్నాధీయతే.

భవన్తస్తృప్యన్తు భవత్యస్తృప్యత తృప్యత తృప్యత । పుత్రాన్పౌత్రా
నభి తర్పయన్తీరాపో మధుమతీరిమాః । స్వధాం పితృభ్యో అమృతం
దుహానా, ఆపో దేవీరుభయాగ్ంస్తర్పయన్తు । తృప్యత తృప్యత తృప్యత ।
ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ
యాం జనాః ప్రతినన్దన్తి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ । సంవత్సరస్య
యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా ॥ వహ వపాం జాతవేదః పితృ
భ్యో యత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసః కూల్యా ఉప తాన్త్స
రన్తు సత్యా ఏతా ఆశిషస్సన్తు కామైస్స్వాహా । యాం జనాః ప్రతినన్ద
న్తీత్యేషా । ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛదితి తిస్రః । ఏకా
ష్టకాం పశ్యత దోహమానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృతవత్స్వధావత్ ।
తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమనన్తమక్షయ్యమముష్మిన్లోకే స్ఫీతిం గచ్ఛతు మే పి
తృభ్యస్స్వాహా । ఔలూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వ
న్తః పరివత్సరీణమ్ । ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్ంస్యామ పత
యో రయీణామ్ । ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ
దుదుహే ప్రపీనా । తం దోహముపజీవాథ పితరస్సహస్రధారమక్షితము
ష్మిన్లోకే స్వాహా ॥ ౨౦॥

ఆయతీం ప్రపీనైకం చ ॥ ౨౦॥

ఉక్థ్యశ్చాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛన్దసా సహ । అపూపఘృ
తాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసపిష్టే స్వాహా । భూః పృథివ్యగ్నిర్
ర్చాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా । భువో వాయునాఽన్తరి

తేజసా సామ్నాఽయముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। స్వర్దివాఽఽ
దిత్యేన యజుషాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। జనదద్భి
రథర్వాఙ్గిరోభిరముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। రోచనాయాజి
రాయాగ్నయే దేవజాతవే స్వాహా। కేతవై మనవై బ్రహ్మణే దేవజాతవై
స్వాహా। స్వధా స్వాహాఽగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా।
అన్నమివ తే దృశే భూయాసం వస్త్రమివ తే దృశే భూయాసం విత్తమి
వ తే దృశే భూయాసమశేన తే దృశే భూయాసగ్ం శ్రీరివ తే
దృశే భూయాసగ్ంవగ్ం ప్రస్తుతిక్షమహీన్నమాధావన్తుమూన్నృతాః।
నవైః కామా అభియన్తు మా ప్రియా అభిరక్షన్తు మా ప్రియాః।
యశోఽసి యశోఽహం త్వయి భూయాసమసౌ। అజ్యానిర్వ్యజ్యానిరభిత
ఇత్యేషా। అధ్వనామధ్వపతే స్వస్తి మా సంపారయ। అయం వామ
శ్వినా రథో మా దుఃఖే మా సుఖే రిషత్। అరిష్టస్స్వస్తి గచ్ఛతు వివి
ఘ్నన్పృతనాయతః। అశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తి
రసి వాజ్యసి వృషాఽసి నృమణా అసి యయుర్నామాస్యాదిత్యానాం
పత్వాఽన్విహి। హస్తి యశసమసి హస్తి యశసీ భూయాసం వహ కాల
వహ శ్రియం మాఽభివహ। ఇష్టిర్నిత్వావజ్రిణాభి నిదధామ్యసౌ।
అవ జిహ్వక నిజిహ్వకాయ త్వా హవిషా యజే। తత్సత్యం యదహం
బ్రవీమ్యధరో మద్వసా వదాధ్వాహా। ఆ తే వాచమాస్యాం దద్ద ఆమ
నస్యాగ్ం హృదయ ఆదధి। యత్రయత్ర తే వాఙ్నిహితా తాంత్ర ఆదదే।
తత్సత్యం యదహం బ్రవీమ్యధరో మత్పద్యస్వాసౌ

స్తూస్వతా హవిషా యజత్రాశ్చ ॥ ౨౧॥

యాతి ఏషా రర్తాట్యా తనూమర్ధన్యేష్మ్రాధ్రిస్యనాశినీ। తాం
దైవా బ్రహ్మచారిణో వినయన్తు సుమేధసః। యత్తే ప్రతిన్యమ్ఖేఽమృతగ్ం
రరాటముదివ విధ్యతి । వి తే క్రోధం నయామసి గర్భమశ్వతర్యా ఇవ ।
అవజ్యామివ ధన్వనో హృదో మన్యుం తనోమి తే।ఇన్ద్రాపాస్య ఫలిగమ
స్యేభ్యః పురుషేభ్యోఽన్యత్రమత్ ।యదహం ధనేన ప్రపణశ్చరామి
ధనేన దేవా ధనమిచ్ఛమానః।తస్మిన్త్సోమో రుచమాదధాత్వగ్నిరిన్ద్రో బృ
హస్పతిశ్చ స్వాహా॥ । పరి త్వా గిరేరమిహం పరి భ్రాతుః పరి ష్వసుః। పరి
సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః పరిషీతః క్వేష్యసి। శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామిణా
విచ్ఛిదా । ఉలేన పరిషీతోఽసి పరిషీతోఽస్యులేన।ఆవర్తన వర్తయ
త్యేషా । ఆవర్తనే నివర్తన ఆవర్తన వర్తనాయ స్వాహా । అను
పోఽహ్వోదనుహ్వయో నివర్తో యో న్యవీవృతత్ । ఇన్ద్రః పరిక్రోశో
వః పరిక్రోశతు సర్వతః।యద్దిమామతిమన్యాధ్వా అదేవా దేవవత్తరమ్ ।
ఇన్ద్రః పాశేన సిక్త్వా వో మహ్యామిద్వశమానయాథ్స్వాహా । యది
వృక్షాద్యద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యపతత్తదు వాయురేవ । యత్రాస్పృక్ష
త్తనువ యచ్చ వాస ఆపో బాధన్తాం నిరృతిం పరాచైః । యే పక్షిణః
పతయన్తి బిభ్యతో నిరృతైస్సహ । తే మా శివేన శగ్మేన తేజసో
న్దన్తు వర్చసా । దివో ను మాం బృహతో అన్తరిక్షాదపాగ్ం స్తోకో అభ్య
పతచ్ఛివేన। సమహమిన్ద్రియేణ మనసాఽహమాగాం బ్రహ్మణా సంస్పృ
ష్టానస్సుకృతాం కృతేన।ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే

సత్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ప్రజాపతే । సమ్రాజం చ
వ్యాహృతీర్విహృతాః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాం ను
గాదపరో అర్థమేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం
దధతాం పర్వతేన ॥ ౨౨॥

క్వేయ్యసి పరాచైరష్టౌచ ॥ ౨౨ ॥

ఉష్ణేన పఞ్చ దశాయుర్దా ఏకవిగ్ంశతిరాగన్త్రి దశ హోతాగే
హోతాగ్నే హోతావశస్తుశ్రవస్త్వశ్రవసత్వష్టావరి త్వాఽగ్న ఇమగ్ం స్తోమ
మాయుష్యం ముక్తాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతిర్మయి పర్వతపూరు
షగ్ం షోడశత్రైవ్యో విద్యాయా అష్టాదశ ధాతా దదాతు నో రయి
మేకవిగ్ంశతి రక్షాభవ షోడశ మాతే కుమారం త్రయోవిగ్ంశతిర్న
క్రంస్తారిణశ్చతుర్దశ యదూభ్యామిష్టద్వావిగ్ంశతిః కూర్మ్యరఃపఞ్చవిగ్ం
శతిరిస్త్రి జస్థా ద్వావిగ్ంశతిః పరమేష్యసి పరమాత్మష్టౌ యస్మై మాతా
పృథివీతే పాత్రమేకవిగ్ంశతి రేకవిగ్ంశతిరుక్థ్యశ్చత్రయోవిగ్ంశతిరాశ్వా
త ఏషాఽష్టావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨॥

ఉష్ణేన ధాతోక్థ్యశ్చ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨॥

ఉష్ణేన పర్వతేన.
ఇతి ద్వితీయప్రశ్న
స్సమాప్తః.

చిత్తి పన్నము.

—(౧)—

ఓమ్ ॥ తచ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తుద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యమ్ । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । వాచస్పతే విధే నామన్న్ । విధేమ తే నామ । విధే స్త్వమస్మాకంనామ । వాచస్పతి స్సోమంపిబతు । ఆఽస్మాసున్నృమ్ణం ధాత్స్వాహా ॥ ౧॥

అధ్వర్యుః పఞ్చ చ ॥౧॥

పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ । సంభృతతమేనాయక్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆసువస్కరస్మై । వాచస్పతి స్సోమంపిబతి । జజనదిన్ద్రమిన్ద్రియాయ స్వాహా ॥ ౨॥

పృథివీ హోతా దశ ॥ ౨॥

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాఽధ్వర్యూ । త్వష్టాఽగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । సోమస్సోమస్య పురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్య పురోగాః । శ్రాతా

స్తఇన్ద్ర సోమాః । వాతాపేర్ హవన శ్రుతస్స్వాహా ॥3॥

అగ్నిర్ హోత్రాఽష్టౌ ॥ 3॥

సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠమ్ । అన్తరి క్షమాత్మా । అఙ్గైర్యజ్ఞమ్ । పృథివీగ్ం శరీరైః । వాచస్పతేఽచ్ఛిద్ర యావాచా । అచ్ఛిద్రయాజుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రామేర యస్వ స్వాహా ॥౪॥ సూర్యం తేనవ ॥౪॥

మహాహవిర్ హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధేనామన్ । విధేమ తే నామ । విధేస్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మా దైవ్యస్తన్తుశ్ఛేదిమా మనుష్యః । నమో దివే । నమః పృథివ్యై స్వాహా ॥ ౫॥ అప్తా త్రీణి చ ॥౫॥

వాగ్ఘోతా । దీక్షాపత్నీ । వాతోఽధ్వర్యుః । ఆపోఽభిగరః । మనో హవిః । తపసి జుహోమి । భూర్భువస్సువః । బ్రహ్మ స్వయమ్భు । బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా ॥ ౬॥ వాగ్ఘోతానవ ॥౬॥

బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । స యజ్ఞః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్ । అగ్నిర్ద్విహోతా । స భర్తా । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । భర్తా చ మే భూయాత్ । పృథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా ॥2॥ స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠా చ మే భూయాత్ । అన్తరిక్షం చతుర్ హోతా । స వి

స్థాః। సమేదదాతుప్రజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః। ప్రతిష్ఠాశ్చమేభూయాత్। వాయుః పఞ్చహోతా। స ప్రాణః। సమేదదాతుప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశః। ప్రాణశ్చ మేభూయాత్ ॥౮॥ చన్ద్రమాః షడ్ఢోతా। స ఋతూన్కల్పయాతి। సమేదదాతు ప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశః। ఋతవశ్చమే కల్పన్తామ్। అన్నగ్ంసప్తహోతా। స ప్రాణస్య ప్రాణః। సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః। ప్రాణస్య చ మే ప్రాణో భూయాత్। ద్యౌరష్టహోతా। సో౭నాధృష్యః। సమేదదాతుప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశః। అనాధృష్యశ్చ భూయాసమ్। ఆదిత్యో నవహోతా। స తేజస్వీ। సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః। తేజస్వీచ భూయాసమ్। ప్రజాపతిర్దశహోతా। స ఇదగ్ంసర్వమ్। సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః। సర్వంచమె భూయాత్ ॥౧౦॥

ప్రతిష్ఠా ప్రాణశ్చమేభూయాదనాధృష్యస్సర్వంచ మేభూయాత్ ॥౭॥

బ్రాహ్మణో యజ్ఞో౭గ్నిర్హోతా పృథివీ ప్రతిష్ఠా౭న్తరిక్షం విష్ఠావాయుః ప్రాణశ్చన్ద్రమా ఋతూనన్నగ్ం స ప్రాణస్య ప్రాణో ద్యౌరనాధృష్య ఆదిత్యస్స తేజస్వీ ప్రజాపతిస్స ఇదగ్ం సర్వగ్ం సర్వంచ మేభూయాత్॥

అగ్నిర్యజుర్భిః। సవితా స్తోమైః। ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః। మిత్రావరుణావాశిషా। అఙ్గిరసో ధిష్ణియైరగ్నిభిః। మరుతస్సదోహవిర్ధానాభ్యామ్। ఆపః ప్రోక్షణీభిః। ఓషధయో బర్హిషా। అదితిర్వేద్యా। సోమో దీక్షయా ॥ ౧౧ ॥ త్వష్టేధ్మేన। విష్ణుర్యజ్ఞేన। వసవ ఆజ్యేన।

ఆదిత్యా దక్షిణాభిః । విశ్వేదేవా ఊర్జా । పూషాస్వగాకారేణ । బృహస్పతిః పురన్ధ్యా ॥ ప్రజాపతిరుద్గీథేన । అన్తరిక్షం పవిత్రేణ । వాయుః పాత్రైః । అహగ్ంశ్రద్ధయా ॥౧౨॥

దీక్షయాపాత్రైరేకంచ ॥౮॥

సేనేన్ద్రస్య । ధేనాబృహస్పతేః । పథ్యాపూష్ణః । వాగ్వాయోః । దీక్షాసోమస్య । పృథివ్యగ్నేః । వసూనాం గాయత్రీ । రుద్రాణాం త్రిష్టుక్ । ఆదిత్యానాం జగతీ । విష్ణోరనుష్టుక్ ॥౧౩॥ వరుణస్య విరాట్ । యజ్ఞస్యపఙ్క్తిః । ప్రజాపతేరనుమతిః । మిత్రస్యశ్రద్ధా । సవితుఃప్రసూ । సూర్యస్య మరీచిః । చన్ద్రమసోరోహిణీ ॥ ఋషీణామరున్ధతీ । పర్జన్యస్యవిద్యుత్ । చతస్రోదిశః । చతస్రోఽవాన్తరదిశాః । అహశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ ! ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చ సూనృతా చ దేవానాం పత్నయః ॥౧౪॥

అనుష్టుగ్భిశ్షట్చ ॥౯॥

దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేఽగ్నయేహిరణ్యమ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయోదాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కఇదం కస్మాఅదాత్ । కామఃకామాయ । కామోదాతా ॥౧౫॥ కామః ప్రతిగ్రహీతా ॥ కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషా తే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు । సోమాయవాసః । రుద్రాయగా

మ్ । వరుణాయాశ్వమ్ । ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥౧౬॥ మనవేతల్పమ్ । త్వష్ట్రేఽజామ్ । పూష్ణేఽవిమ్ । నిరృత్యా అశ్వ తరగర్దభౌ । హిమవతో హస్తినమ్ । గన్ధర్వాప్స రాభ్యస్స్రగలఙ్కరణే । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధాన్యమ్ । వాచేఽన్నమ్ । బ్రహ్మణ ఓదనమ్ । సముద్రాయాపః ॥౧౭॥ ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః । వైశ్వానరాయరథమ్ । వైశ్వానరః ప్రత్నథా నాకమారుహత్ । దివఃపృష్ఠం భన్దమానస్సుమన్మభిః । సపూర్వవజ్జనయఞ్జన్తవే ధనమ్ । సమానమజ్మ పరియాతిజాగృవిః । రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవిదక్షిణే వైశ్వానరాయరథమ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయోదాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతి గ్రహీత్రే ॥౧౮॥ క ఇదంకస్మా అదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతి గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతి గృహ్ణాతు ॥౧౯॥

దాతా పురుషమాపః ప్రతిగ్రహీత్రే నవచ ॥౧౦॥

సువర్ణంఘర్మం పరివేదవేనమ్ । ఇన్ద్రస్యాత్మానం దశధా చరన్తమ్ । అన్తస్సముద్రే మనసా చరన్తమ్ । బ్రహ్మాన్వవిన్దద్దశహోతారమర్ణే । అన్తః ప్రవిష్టశ్శాస్తాజనానామ్ । ఏకస్సన్బహుధావిచారః । శతగ్ంశుక్రాణి యత్రైకం భవన్తి । సర్వేవేదాయత్రైకం భవన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైకం భవన్తి । సమానసీన ఆత్మా జనానామ్ ॥౨౦॥ అన్తః ప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః

ప్రజాయన్తేక్షం భవన్తి।చతుర్ హోతారో యత్రసమ్పదం గచ్ఛ
న్తి దేవాః।సమానసీన ఆత్మా జనానామ్।బ్రహ్మేన్ద్రమగ్నిం జగతః ప్రతి
ష్ఠామ్।దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతా
రం ప్రదిశోఽనుక్లృప్తమ్। వాచో వీర్యం తపసాఽన్వవిన్దత్। అన్తః ప్ర
విష్టం కర్తారమేతమ్। త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం విపశ్చిమ్॥
౨౧॥ అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హోతృణా మా
త్మానం కవయో నిచిక్యుః।అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్।దేవానాం
బన్ధు నిహితంగుహాసు। అమృతేన క్లృప్తం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హో
తృణా మాత్మానంకవయో నిచిక్యుః। శతం నియుతః పరి వేద విశ్వా
విశ్వవారః।విశ్వమిదం వృణాతి। ఇన్ద్రస్యాత్మా నిహితః పఞ్చహోతా।
అమృతం దేవానామాయుః ప్రజానామ్ ॥౨౨॥ ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం
సవితారమేతమ్।వాయోరాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। రశ్మిగ్ం రశ్మీ
నాం మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి। య ఆణ్డకోశే భు
వనం బిభర్తి। అనిర్భిణ్ణస్సన్నథ లోకాన్ విచష్టే।యస్యాణ్డకోశగ్ం
శుష్మమాహుః ప్రాణముల్బమ్। తేన క్లృప్తోఽమృతేనాహమస్మి। సువ
ర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతమ్। దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్॥౨౩॥
అమృతస్య పూర్ణాం తాముకలాం విచక్షతే। పాదగ్ం షడ్ఢోతుర్న కి
లావివిత్సే। యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః। ఉత వా షడ్ధా మనసోత క్లృప్తాః।
తగ్ం షడ్ఢోతారమృతుభిః కల్పమానమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి।
అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। అన్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్।

షహైవసన్తం నవిజానన్తి దేవాః । ఇన్ద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరన్తమ్ ॥ ౧౮॥ ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధా క్లృప్తః । పరేణతన్తుం పరిషిచ్యమానమ్ । అన్తరాదిత్యే మనసా చరన్తమ్ । దేవానాగ్ం హృదయ్యం బ్రహ్మన్వవిన్దత్ । బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణ ఉజ్జభార । అర్కగ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్య మధ్యే । ఆయస్మిన్థ్సప్త పేరవః । మేహన్తి బహులాగ్ం శ్రియమ్ । బహ్వశ్వామిన్ద్ర గోమతీమ్ ॥ ౧౯॥ అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । సహరిర్వసువిత్తమః । పేరురిన్ద్రాయ పిన్వతే । బహ్వశ్వామిన్ద్ర గోమతీమ్ । అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్యమిన్ద్రో నియచ్ఛతు । శతగ్ం శతా అస్య యుక్తా హారిణామ్ । అర్వాఙాయాతు వసుభీరశ్మిరిన్ద్రః । ప్రమగ్ంహమాణో బహులాగ్ం శ్రియమ్ । రశ్మిరిన్ద్రస్సవితా మేనియచ్ఛతు ॥ ౨౦ । ఘృతం తేజో మధుమదిన్ద్రియమ్ । మయ్యయమగ్నిర్దధాతు । హరిః పతఙ్గః పటరీ సుపర్ణః । దివిక్షయో నభసా య ఏతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । పఞ్చారం చక్రం పరివర్తతే పృథు । హిరణ్యజ్యోతిస్సరిరస్య మధ్యే । అజస్రం జ్యోతిర్నభసా సర్పదేతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । సప్తయుఞ్జన్తి రథమేకచక్రమ్ ॥ ౨౧॥ ఏకో అశ్వో వహతి సప్తనామా । త్రినాభిచక్రమజరమనర్వమ్ । యేనేమా విశ్వా భువనాని తస్థుః । భద్రం పశ్యన్త ఉపసేదురగ్రే । తపో దీక్షామృషయస్సువర్విదః । తతః క్షత్త్రం బలమోజశ్చజాతమ్ । తదస్మై దేవా అభిసం నమన్తు । శ్వేతగ్ం రశ్మిం బోభుజ్యమానమ్ । అపాం నేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రం నిచిక్యుః పరమే వ్యో

మూర్ధ్న ॥ ౨౮ ॥ రోహిణీస్త్రి పిఙ్గలా ఏకరూపాః । క్షరన్తీస్త్రి పిఙ్గలా ఏకరూపాః । శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్ । అయం యశ్శ్వేతో రశ్మిః । పరి సర్వమిదం జగత్ । ప్రజాం పశూన్ధనాని । అస్మాకం దదాతు । శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వం బభూవ । సువన్మహ్యం పశూన్ విశ్వరూపాన్ । పతఙ్గమక్తమసురస్య మాయయా ॥ ౨౯ ॥ హృదా పశ్యన్తి మనసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే । మరీచీనాం పదమిచ్ఛన్తి వేధసః । పతఙ్గో వాచం మనసా బిభర్తి । తాం గన్ధర్వోఽవదద్గర్భే అన్తః । తాం ద్యోతమానాగ్ం స్వర్యం మనీషామ్ । ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ॥ ౩౦ ॥ ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । వీతగ్ం స్తుకే స్తుకే । యువమస్మాసు నియచ్ఛతమ్ । ప్రప్ర యజ్ఞపతిం తిర । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానామిహ రన్తిరస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః ॥ ౩౧ ॥ వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః । ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ఇడాయై సృప్తం ఘృతవచ్చరాచరమ్ । దేవా అన్వవిన్దన్గుహా హితమ్ । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానామిహ రన్తిరస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ॥ ౩౧ ॥ ౩౨ ॥

ఆత్మాదనానాం విశ్వరూపం విభక్తి ప్రజానాం వసుధానీం విరా

జ్ఞం చరన్తం గోమతీంమై నియచ్ఛ త్వేకచక్రింవ్యోమన్నామయయా ద్వైవ
ఏకరూపా అష్టౌచ ॥౧౧॥

సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । స భూమిం
విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాఙ్గులమ్ । పురుష ఏవేదగ్ం సర్వమ్ ।
యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరో
హతి । ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః॥౩౨॥
౩౩ ॥ పాదో౽స్య విశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపా
దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదో౽స్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్య
క్రామత్ । సాశనానశనే అభి । తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధి
పూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథోపురః ।౩౩॥ ౩౪॥
యత్పురుషేణహవిషా । దేవాయజ్ఞమతన్వత । వసన్తోఅస్యాసీదాజ్యమ్।
గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాసన్పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః।
దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్। తం యజ్ఞం బర్
హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ తేన దేవా
అయజన్త । సాధ్యాఋషయశ్చయే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రేవాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చయే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే॥ ఛన్దా
గ్ంసిజజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥ ౩౫ ॥ ౩౬॥ తస్మాదశ్వా
అజాయన్త। యేకేచో భయాదతః । గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్ ।తస్మా
జ్జాతా అజావయః। యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధావ్యకల్పయన్ ।

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ పాదావుచ్యేతే । బ్రాహ్మణో౽
స్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ఊరూ తద
స్య యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత । చన్ద్రమా మనసో
జాతః । చక్షోస్సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వా
యురజాయత । నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షమ్ । శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం
భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥౩౮ ॥ ౩౯॥
వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే ।
సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వా౽భివదన్ యదాస్తే
ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । తమే
వం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే । యజ్ఞేన
యజ్ఞమయజన్త దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నా
కం మహిమానస్సచన్తే । యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః ॥ ౩౯ ॥ ౩౯ ॥
ప్రాణమహ పురోఽగ్నిర్లో జాయత కృతో కల్పయన్నా సర్వేచ ॥
౧ ... వ్యాధ్యానదధి పూరుషః । అస్యతల పురుష ॥

అద్భ్యస్సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ । విశ్వకర్మణస్సమవర్తతా
ధి । తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి । తత్పురుషస్య విశ్వమాజాన
మగ్రే । వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసః
పరస్తాత్ । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా విద్యతే౽
యనాయ । ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః । అజాయమానో బహుధా
విజాయతే ॥ ౩౯ ॥ ౪౦॥ తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోనిమ్ । మరీచీనాం

యేదమిచ్ఛన్తి వేధసః । యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । రుచం బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్వశే । హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౨౦॥ ౨౧॥

జాయతే వశే సప్త చ ॥ ౧౩ ॥

భర్తా సన్భ్రియమాణో బిభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః । యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । నిధాయ భారం పునరస్తమేతి । తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః । తం భర్తారం తము గోప్తారమాహుః । స భృతో భ్రియమాణో బిభర్తి । య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుమ్ । సద్యో జాతముత జహాత్యేషః । ఉతో జరన్తం న జహాత్యేకమ్ ॥౨౧॥ ౨౨॥ ఉతో బహూనేకమహర్జహార । అతన్ద్రో దేవస్సదమేవ ప్రార్థః । యస్తద్వేద యత ఆబభూవ । ప్రతిష్ఠాం చ యాగ్ం సన్దధే బ్రహ్మణైషః । రమతే తస్మిన్నుత జీర్ణే శయానే । నైనం జహత్యహస్సు పూర్వ్యేషు । త్వామాపో అను సర్వాశ్చరన్తి జానతీః । వత్సం పయసా పునానాః । త్వమగ్నిగ్ం హవ్యవాహగ్ం సమిన్ధే । త్వం భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్ ॥౨౨॥ ౨౩॥ త్వం యజ్ఞస్త్వము ఏవాసి సోమః । తవ దేవా హవమాయన్తి సర్వే । త్వమేకోఽసి బహూననుప్రవిష్టః । నమస్తే అస్తు సుహవో మ ఏధి । నమో వామస్తు శృణుతగ్ం హవం మే । ప్రాణాపానావజిరగ్ం సంచరన్తౌ । హ్వయామ

మిడ్వాం బ్రహ్మణా తూర్తమేతమ్ | ద్యావాభూమీ వ్యాప్తి తదభిహితం యువా
నా | ప్రాణాపానా సంవిదానా జహితమ్ | అముష్యాసునాథమానం గసా
థామ్ ॥౪౩॥ ౪౪॥ తం మే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానా | వధాయ దత్తం
తనుహాగ్ం సహామి | అసజ్జజాన సత ఆబభూవ | యం యం జజాన స ఉ
గోపా అస్య | యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ | పరాస్య భారం |
పునరస్తమేతి | తద్వై త్వం ప్రాణో అభవః | మహాన్భోగః ప్రజాపతేః |
భుజః కరిష్యమాణః | యద్దేవాన్ప్రాణయో నవ ॥౪౪॥ ౪౫॥

ఏకం ప్రజానాం గసాథాం నవ ॥౧౪॥

పరిగ్ం పారమనుయన్తి దేవాః | విశ్వస్యేశానం వృషభం మ
తీనామ్ | బ్రహ్మ సరూపమను మేదమాగాత్ | అయనం మా వివధీర్వి
క్రమస్వ | మా ఛిదో మృత్యో మావధీః | మా మే బలం వివృహో మా
ప్రమోషీః | ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయురుగ్ర | నృచక్షసం త్వా హవిషా
విధేమ | సద్యశ్చకమానాయ | ప్రవేపానాయ మృత్యవే ॥౪౫॥ ౪౬॥
ప్రాస్మా ఆశా అశృణ్వన్ | కామేనాజనయన్పునః | కామేన మే కామ
ఆగాత్ | హృదయాద్ధృదయం మృత్యోః | యదమీషామదః ప్రియమ్ |
తదైతూప మామభి | పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థామ్ | యస్తే స్వ ఇత
రో దేవయానాత్ | చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి | మా నః ప్రజాగ్ం
రీరిషో మోత వీరాన్ | ప్రపూర్వ్యం మనసా వన్దమానః | నాధమానో వృ
షభం చర్షణీనామ్ | యః ప్రజానామేకరాణ్మానుషీణామ్ | మృత్యుం
యజే ప్రథమజామృతస్య ॥౪౬॥ ౪౭॥

మృత్యోశ్చే ష్రిరాగంశ్చత్వారిచ ॥ ౧౫॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వమాభాసి రోచనమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏషతే యోనిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

ఆప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః । భవా నస్సప్రథస్తమః ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౧౭ ॥

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః । అస్మాభిరూను ప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౧౮ ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౧౯ ॥

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౨౦ ॥

చిత్తగ్ం సన్తానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్ం స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నా

వహ । మైవం మాꣳస్తాపి మయ్యైఽహం దేవీ సతీ పితృలోకం యదైషి।
విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ నో లోకౌ పయసాఽభ్యావ
వృత్స్వ ॥౧॥ ఇయం నారీ పతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వా మ
ర్త్య ప్రేతమ్ । విశ్వం పురాణమను పాలయన్తీ తస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి। ఉదీర్ష్వ నార్యభి జీవలోకమితాసుమేతముప శేష ఏహి ।
హస్తగ్రాభస్య దిధిషోస్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభి సంబభూథ । సువ
ర్ణꣳ హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తేజసే బలాయ।
అత్రైవ త్వమిహ వయꣳ సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
ధనుర్హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై క్షత్రాయౌజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయꣳ సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
మణిꣳ హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై విశే పుష్ట్యై బలాయ।
అత్రైవ త్వమిహ వయꣳ సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ॥౩॥
ఇమమగ్నే చమసం మా విజీహ్వరః ప్రియో దేవానాముత సోమ్యానామ్।
ఏష యశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్। అగ్నే
ర్వర్మ పరి గోభిర్వ్యయస్వ సం ప్రోర్ణుష్వ మేదసా పీవసా చ । నేత్త్వా
ధృష్ణుర్హరసా జర్హృషాణో దధద్విధక్ష్యన్పర్యఙ్ఖయాతై ।
మైవమగ్నే విదహో మాభిశోచో మాఽస్య త్వచం చిక్షిపో మా
శరీరమ్। యదా శృతం కరవో జాతవేదోఽథేమేనం ప్రహిణుతాత్
పితృభ్యః । శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమమేనం పరిదత్తాత్పి
తృభ్యః । యదా గచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి।

సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచ గచ్ఛ పృథివీంచ
ధర్మణా। అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః। అజో భాగస్తపసా తం తపస్వ తం తే శోచిస్తపతు తం
తే అర్చిః। యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాం
యత్ర లోకాః। అయం వై త్వమస్మాదధి త్వమేతదయం వై తదస్య
యోనిరసి। వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం
సుకృతాం యత్ర లోకాః ॥ ౪ ॥

విధ్యాప్య సవ్యావృతోఽప్స్వభిషూతీర్జుహోతి శరీరాత్ప్రత్యావిశ్య ॥౧॥

యఏతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్యస్స్వాహా యఆస్థితస్య పథో రక్షితా
రస్తేభ్యస్స్వాహా యఅభ్యేతస్య పథోఽభిరక్షితారస్తేభ్యస్స్వాహాఽఽ
ఖ్యాత్రే స్వాహాఽపాఖ్యాత్రే స్వాహాఽభిలాలపతే స్వాహాఽపలాలపతే
స్వాహాఽగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా యమత్ర నాధీమస్తస్మై స్వాహా।
యస్త ఇధ్మం జభరత్సిష్విదానో మూర్ధానం వా తతపతే త్వాయా।
దివో విశ్వస్మాత్సీమఘాయత ఉరుష్యః। అస్మాత్త్వమధిజాతోఽసి త్వద
యం జాయతాం పునః। అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకా
య స్వాహా ॥౨॥

యఏతస్య త్వత్ప్రచ ॥౨॥

ప్రత్యేత్య భూతానాం భార్యాగ్నిర్దాధివిజ్ఞాత్యాని వృత్తభూతో భవతి।
ద్విపక్ష్యదన్తాదుత్తరతో మానుషాగ్నీనుపసమాధాయ తూష్ణీం సమిధోఽవదధాతి। అథాన్త
రం పర్వ ఉత్తరపర్వం తృతీయేన జ్యోతిష్మానం విశన్ని। ప్రణవేన స్త

న్స్వ్యాచారురేధి ప్రియోదేవానాం పరమే సధస్థే । నాకేసుపర్ణముపయత్పత న్త్వాంహ్రుదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా । హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూతం యమస్యయోనౌశకునంభురణ్యుమ్ । అతిద్రవసారమేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునాపథా । అథాపితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అపీహి యమేన ఏ యేసధమాదం మదన్తి । యౌతేశ్వానౌ యమరక్షితారౌచతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా । తాభ్యాగ్ంరాజన్పరిదేహ్యేనగ్ం స్వస్తి చాస్మా అనమీవం చ ధేహి॥ ౬ ॥ఉరూణసావసుతృపావులుమ్బలౌ యమస్య దూతౌచరతోవశాగ్ం అను। తావస్మభ్యం దృశయె సూర్యాయపునర్దత్తా వసుమద్యేహ భద్రమ్ । సోమఏకేభ్యః పవతె ఘృతమేక ఉపాసతే।యేభ్యో మధుప్రధావతి తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । యే యుధ్యన్తె ప్రధనేషు శూరాసోయేతనుత్యజః । యే వాసహస్రదక్షిణాస్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । తపసా యే అనాధృష్యాస్తపసా యే సువర్గతాః।తపో యే చక్రిరే మహస్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వముత్తిష్ఠతప్రతరతా సఖాయః । అత్రా జహామ యేఅసన్న శేవాశ్శివాన్ వయమభివాజానుత్తరేమ ॥౭॥ యద్వైదేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ంసహస్రధారం వితతమన్తరిక్షే । యేనాపు నాదిన్ద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహంమాగ్ంసర్వతనుం పునామి । యారాష్ట్రాత్పన్నాదపయన్తిశాఖా అభిమృతా నృపతిమిచ్ఛమానాః । ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాఃప్రజయాఽస్మాన్రయ్యా వర్చసా సగ్ంసృజాథ । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తోజ్యోతి

రుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ । ధాతా పు
నాతు సవితా పునాతు । అగ్నేస్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా ॥ ౨ ॥

ధైవస్యత్త రేష్మాష్టౌ చ ॥ 3 ॥

యం తే అగ్నిమమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమం తగ్ం
శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ । యం త్వమగ్నే సమదహస్త్వము
నిర్వాపయా పునః । క్యామ్బూరత్ర జాయతాం పాకదూర్వా వ్యల్కశా ॥
శీతికే శీతికావతి హ్లాదికే హ్లాదికావతి । మణ్డూక్యా సు సఙ్గమయేమమగ్ం
స్వగ్నిగ్ం శమయ । శం తే ధన్వన్యా ఆపశ్శము తే సనూప్యాః । శం తే
సముద్రియా ఆపశ్శము తే సరస్యాః । శం తే స్రవన్తీస్తనువే శము తే
సన్తు కూప్యాః । శం తే నీహారో వర్షతు శము పృష్వావ శీయతామ్ ॥ ౯ ॥
అవసృజ పునరగ్నే పితృభ్యో యస్త ఆహుతశ్చరతి స్వధాభిః । ఆయుర్వ
సాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః । సంగచ్ఛ
స్వ పితృభిస్సగ్ం స్వధాభిస్సమిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ । యత్ర
భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు । యత్తే కృ
ష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప ఉత వా శ్వాపదః । అగ్నిష్టద్విశ్వాదనృ
ణం కృణోతు సోమశ్చ యో బ్రాహ్మణమావివేశ । ఉత్తిష్ఠాత స్తనువ
గ్ం సమ్భరస్వ మేహ గాత్రమవహా మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యై వృణ
సే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు । ఇదం త ఏకం పర ఊ త ఏకం
తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్తనువై చారురేధి ప్రియో దే
వానాం పరమే సధస్థే । ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ పరమే వ్యో

మర్ణా । యమేనత్త్వంయమ్యాసంవిద్వానో త్తమంనాకమధిరో హేమమ్॥ అశ్మన్వతీ రేవతీర్వ్యద్వ్యై దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాష్ట్రీత్వ న్నాదుద్వ్యయం తముస్తస్వరిధాతా పునాతు । అస్మాత్త్వమధిజాతో౽ స్యయం త్వదధిజాయతామ్ । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా॥ ౧౦ ॥

అవశీయతాగ్ం సధస్తే షణ్చ చ॥౮॥

ఆయాతు దేవస్సుమనాభిరూతిభిర్యమోహ వైహప్రియతాభిరక్తా ఆసీదతాగ్ం సుప్రియ తేహాబర్హిష్యూర్జాయ జ్వాత్యై మమశత్రు హత్యై । యమేఇవయతమానె యదైత్తం ప్రవామ్భరన్మానుషా దేవ యన్తః । ఆసీదతగ్గ్ంస్వముల్లోకం విదానేస్వాస్థ్నే భవతమిష్టవేనః । యమాయసోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతాహవిః । యమగ్ం హయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః । యమాయఘృతవద్ధవిర్జు హ్వాతప్రచతిష్ఠత । సనో దేవేష్వాయమద్దీర్ఘమాయుః ప్రజీవసే। యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞేహవ్యం జుహోతన । ఇదం నమ ఋషిభ్యఃపూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యఃపథికృద్భ్యః । ౧౧॥ యో౽స్య కౌష్ఠ్య జగతఃపార్థివస్యైక ఇద్వశీ। యమంభఙ్గ్యశ్రవోగాయ యోరా జా౽న పరోధ్యః । యమం గాయభఙ్గ్యశ్రవో యోరాజా౽నపరోధ్యః॥ యేనాపో నద్యోధన్వాని యేన ద్యౌఃపృథివీదృఢా । హిరణ్యకక్ష్యాన్సు ధురాన్ హిరణ్యాక్షానయశ్శఫాన్ । అశ్వానవశ్యతో దానంయమో రాజా౽భితిష్ఠతి । యమో దాధారపృథివీం యమో విశ్వమిదం

జగత్ । యమాయసర్వమిత్తస్థేయత్ప్రాణద్వాయురక్షితమ్। యథా పఞ్చయథా షడ్యథాపఞ్చదశర్షయః । యమం యోవిద్యాత్సబ్రూయాద్యథైకఋషిర్విజానతే ॥ ౧౨॥ త్రికద్రుకేభిః పతతి షడుర్వీరేకమిద్బృహత్ । గాయత్రీత్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి సర్వాతాయమఆహితా। అహరహర్నయమానో గామశ్వం పురుషంజగత్ । వైవస్వతో నతృప్యతి పఞ్చభిర్మానవైర్యమః । వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమేరాజని తేజనాః । యేచేహ సత్యేనేచ్ఛన్తే య ఉచానృతవాదినః । తేరాజన్నిహ వివిచ్యన్తేఽథాయన్తిత్వాముప । దేవాగ్ంశ్చ యేనమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ంశ్చాపచిత్యతి । యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైస్సంపిబతేయమః । అత్రానో విశ్పతిః పితా పురాణాఅను * వేనతి ॥ ౧౩॥

పథికృద్భ్యోవిజానతేఽనువేనతి ॥ ౫ ॥

వైశ్వానరే హవిరిదం జుహోమిసాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతమ్ । తస్మిన్నేషపితరం పితామహం ప్రపితామహం బిభరత్పిన్వమానే । ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమంచ యోనిమనుయశ్చ పూర్వః । తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్తహోత్రాః । ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముత్సంవ్యచ్యమానం భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానామదితిం జనాయాగ్నే మాహిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్ । అపేతవీత విచసర్పతాతో యేఽత్రస్థపురాణా యేచనూతనాః । అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం యమోదదా

* 'పురాణాఽను' ఇతి వా పాఠః.

త్వ్యవసానమస్మై । సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే ।
తేభిర్యుజ్యన్తామఘ్నియాః ॥౧౪॥ శునం వాహాశ్శునం నారాశ్శునం కృషతు
లాఙ్గలమ్ । శునం వరత్రా బధ్యన్తాగ్ం శునమష్ట్రాముదిఙ్గయ శునాసీరా
శునమస్మాసు ధత్తమ్ । శునాసీరావిమాం వాచం యద్దివి చక్రథుః
పయః । తేనేమాముపసిఞ్చతమ్ । సీతే వన్దామహే త్వాఽర్వాచీ సుభ
గే భవ । యథా నస్సుభగా ససి యథా నస్సుఫలా ససి । సవితైతాని శరీ
రాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభిరదితే శం భవ । విముచ్య
ధ్వమఘ్నియా దేవయానా అతారిష్మ తమసస్పారమస్య జ్యోతిరాపామ
సువరగన్మ । ప్రవాతా వాన్తి పతయన్తి విద్యుత ఉదోషధీర్జిహతే పిన్వ
తే నువః । ఇరా విశ్వస్మై భువనాయ జాయతే యత్పర్జన్యః పృథివీగ్ం
రేతసాఽవతి । యథా యమాయ హార్మ్యమవపన్పఞ్చ మానవాః ।
ఏవం వపామి హార్మ్యం యథాఽసామ జీవలోకే భూరయః । చిత్తస్థ
పరిచిత ఊర్ధ్వచితశ్శ్రయధ్వం పితరో దేవతా । ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు
తయా దేవతయా । ఆ ప్యాయస్వ సం తే ॥౧౬॥

అఘ్నియా అగన్మ సప్త చ ॥౬॥

ఉత్తే తభ్నోమి పృథివీం త్వత్పరీమం లోకం నిదధన్మో అహగ్ం
రిషమ్ । ఏతాగ్ం స్థూణాం పితరో ధారయన్తు తేఽత్రా యమస్సాదనా
త్తే మినోతు । ఉపసర్ప మాతరం భూమిమేతామురువ్యచసం పృథివీగ్ం
సుశేవామ్ । ఊర్ణమ్రదా యువతిర్దక్షిణావత్యేషా త్వా పాతు నిరృ
త్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్వఞ్చస్వ పృథివి మా వి బాధథా సూపాయనాఽస్మై

భవసూపవక్ష్యనా । మాతా పుత్రం యథాసిచాఽభ్యేనం భూమవృణు ।
ఉచ్ఛ్వఞ్చమానా పృథివీహితిష్ఠసి సహస్రం మిత ఉపహిశ్రయన్తామ్ ।
తే గృహాసో మధుశ్చుతో విశ్వాహాఽస్మై శరణాస్సన్త్వత్ర । ఏణీధానా
హరిణీరర్జునీస్సన్తు ధేనవః । తిలవత్సా ఊర్జమస్మై దుహానా విశ్వాహాస
న్త్వనపస్ఫురన్తీః ॥ ౧౭ ॥ ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహే ।
అక్షితిర్నామ తేఽసౌ । ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హిర్దేవేభ్యో
జీవన్తః ఉత్తరం భరేమ । తత్త్వమారోహాసో మేధ్యో భవం యమేన త్వం
యమ్యా సంవిదానః । మా త్వా వృక్షౌ సంబాధిష్టాం మా మాతా పృథివి
త్వమ్ । పితౄన్ హ్యత్ర గచ్ఛాస్యేధాసం యమరాజ్యే । మా త్వా వృక్షౌ
సంబాధేథాం మా మాతా పృథివీ మహీ । వైవస్వతగ్ం హి గచ్ఛాసి యమ
రాజ్యే విరాజసి । నశిం ప్లవమారోహైతం నశేన పథోఽన్విహి । సత్వం
నశ ప్లవో భూత్వా సంతర ప్రతరోత్తర ॥ ౧౮ ॥ సవితా తే శరీరాణి
పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభ్యః పృథివి శంభవ । మద్ధోత్తా
సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచ గచ్ఛ పృథివీం చ
ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః । పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థాం యస్తే స్వ ఇతరో దేవయా
నాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత
వీరాన్ । శంవాతశ్శగ్ం హి తే ఘృణిశ్శము తే సన్త్వోషధీః । కల్పన్తాం మేది
శశ్శగాః । పృథివ్యాస్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మాసి పితరో
దేవతా ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా । అన్తరిక్షస్య త్వా

దివస్త్వా దిశాంత్వా నాకస్యత్వా పృష్ఠేబ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయా
మ్యముష్య శర్మాసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయత్తుతయా
దేవతయా॥ ౧౯ ॥

అపపస్ఫురస్త్రీరుత్తర ద్వైవత్యాద్వే చ ॥ ౭ ॥

అపూప వాన్ఘృతవాగ్ంశ్చరు రేహసీదతూ త్తభ్నువన్పృథివీం
ద్యాముతోపరి । యోనిం కృతగ్ం పథికృతస్సపర్యత యే దేవానాంఘృత
భాగా ఇహస్థ । ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహేఽసౌ। ద
శాక్షరా తాగ్ంరక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తేపరిదదామి తస్యాంత్వా
మాదభన్పితరో దేవతా । ప్రజాపతిస్త్వాసాదయతు తయా దేవతయా।
అపూపవానాజ్యవాన్ క్షీరవాన్దధివాన్మధుమాగ్ంశ్చరు రేహ సీదతూ త్త
భ్నువన్పృథివీం ద్యాముతోపరి। యోనిం కృతగ్ం పథికృతస్సపర్యత యే దే
వానాగ్ం ఘృతభాగాః క్షీరభాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహస్థ ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహేఽసౌ । శతాక్షరా సహ
స్రాక్షరాఽయుతాక్షరాఽచ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపా
యస్వ తాం తేపరి దదామి తస్యాంత్వా మాదభన్పితరో దేవతా।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా । ౨౦ ॥

అపూపవానష్టౌ దశ ॥ ౮ ॥

ఏతాస్తే స్వధా అమృతాః కరోమి యాస్తే ధానాః పరికిరామ్యత్రి
స్తేయమః పితృభిస్సంవిదానోఽత్ర ధేనూః కామదుఘాః కరోతు।
త్వామజునౌషధీనాం పయో బ్రహ్మణ ఇద్విదుః। తాసాంత్వా మధ్యా

సాదదే చరుభ్యో అపిధాశ్వే । ద్రూర్వాణాగ్ం స్తమ్బమాహరైతాం
ప్రియతమాం మమ। ఇమాం దిశం మనుష్యాణాం భూయిష్ఠాऽను విరో
హతు । కాశానాగ్ం స్తమ్బమాహర రక్షసామపహత్యై। యప్తస్యై
దిశఃపరాభవన్న ఘూయవ్తో యథా తే నాభవాన్పునః । దర్భాణాగ్ం
స్తమ్బమాహర పితృణామోషధీం ప్రియామ్ । అన్వస్యై మూలం జీవా
దనుకాణ్ణమథో ఫలమ్ ॥ ౨౧॥ లోకం పృణ తా అస్యనూ[illegible]దోహసః ।
శంవాతశ్శగ్ం హి తె ఘృణిశ్శము తె సన్త్వోషధీః । కల్పన్తాం తె దిశస్స
ర్వాః। ఇదమేవ మేతోపరామార్త మారాత్ము కాంచన । తథాదశ్వి
భ్యాం కృతం మిత్రేణ వరుణేన చ । వరణో వారయాదిదం దేవో వన
స్పతిః । ఆర్త్యై నిరృత్యై ద్వేషాచ్చ వనస్పతిః । విధృతిరసి వి ధార
యాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి శమి శమయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవ యవ
యాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి। పృథివీం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ దివం గచ్ఛ దిశో
గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ దివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ
పృథివీం గచ్ఛాపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తె హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః । అశ్మన్వతీ రేవతీర్యద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాష్ట్రా
త్పన్నాదుద్వయం తమసస్పరి ధాతా పునాతు ॥ ౨౨॥

అథో ఫలం ధాతా పునాతు ॥ ౯ ॥

ఆరోహతాయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా
యతిష్ట । ఇహ త్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవ
సేవః । యథాऽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్తవ ఋతుభిర్యన్తి

క్లృప్తాః। యథాన పూర్వమపరో జహాత్యేవాధాతరాయూగంషి కల్ప
యైషామ్ । నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరం చకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి
తేజనం పునర్జరాయు గౌరివ। అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యార
యిమ్। అపనశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా । అనడ్వాహమన్వారభా
మహే స్వస్తయే।సన ఇన్ద్రఇవ దేవేభ్యో వహ్నిస్సంతారణో భవ॥౨౩॥
ఇమే జీవా వి మృతైరావవర్తిన్నభూద్భద్రా దేవహూతిర్నో అద్య ।
ప్రాఞ్చో౽గామ నృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం
దధానాః । మృత్యోః పదం యోపయన్తో యదైత ద్రాఘీయ ఆయుః
ప్రతరాం దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా
భవథ యజ్ఞియాసః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాన్నుగాదపరో
అర్థమేతమ్। శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం దధ్మహే పర్వ
తేన। ఇమా నారీరవిధవాస్సుపత్నీ రాఞ్జనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ ।
అనశ్రవో అనమీవాస్సుశేవా ఆరోహన్తు జనయో యోనిమగ్రే ।
యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవతస్పరి। తేనామృతస్యమూలే
నారాతీర్జమ్భయామసి । యథాత్వముద్భినథ్స్యోషధే పృథివ్యా అధి ।
ఏవమిమ ఉద్భిదన్తు కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అజో౽స్య
జాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవో౽సియవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి॥౨౪॥

భవజమ్భయామసి త్రీణి చ ॥౧౦॥

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యారయిమ్ । అపనశ్శోశుచద
ఘమ్ । సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే ।

అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయద్భన్దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకాసశ్చసూరయః। అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయదగ్నేస్సహస్వతో విశ్వతో యన్తిసూరయః ।అపనశ్శోశుచదఘమ్। పరియత్తే అగ్నే సూరయోజాయేమహి పరితేవయమ్। అపనశ్శోశుచదఘమ్॥ ౧౭ ॥త్వగ్ంహి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూరసి । అప నశ్శోశుచదఘమ్ । ద్విషో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । సనస్సిన్ధుమివ నావయాఽతి * పర్షాస్వ స్తయే । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ఆపః ప్రవణాదివ యన్తీరపాస్మధ్స్యన్దతామఘమ్ । అపన శ్శోశుచదఘమ్। ఉద్వనాదుదకానీవాపాస్మథ్స్యన్దతామఘమ్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్, ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ంస్వాన్గృహాన్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । నవైతత్ర ప్రమీయతే గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదంబ్రహ్మక్రియతే పరిధిర్జీవనాయ కమపన శ్శోశుచదఘమ్ ॥ ౧౮॥

అఘమఘం చత్వారిచ ॥ ౧౧ ॥

అపశ్యామ యువతిమాచరన్తీం మృతాయ జీవాంపరిణీయమానామ్ । అన్ధేనయాతమసా ప్రావృతాఽసి ప్రాచీమవాచీమవ్రయన్నరిష్ట్యై । మమైతాం మార్గ్ంస్తాం ధ్రియమాణా దేవీసతీ పితృలోకంయదైషి । విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌనోలోకౌ పయసాఽఽవృణీహి । రయిష్ఠామగ్నిం మధుమన్తమూర్మిణ మూర్జస్సన్తం *త్వాపయ సోపసగ్ం సదేమ । సగ్ంరయ్యాసము వర్చసానచస్వానస్వస్తయే,

*పరుషా. * స్వస్తం.

యే జీవా యేచ మృతా యేజాత యేచజన్త్యాః । తేభ్యోఘృతస్యభార యిత్రుం మధుధారావ్యున్దతీ । మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్యనాభిః । ప్రణువోచంచికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజత ॥ ౨౭ ॥

వదిష్ఠ ద్వేచ ॥ ౧౨ ॥

ప్రత్యైయువాగ్ంసం ప్రవిద్వాన్యువ నస్యాభ్యావవృత్స్వాజో భాగోయంవై చతుశ్చత్వారిగ్ంశద్య ఏతస్య త్వత్పశ్చ ప్రికేతువై దంత్రే నాకేసుపర్ణం యాత్రైయే యుధ్యన్తె తపసాఽశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ం రభధ్వమ్ముష్టావిగ్ంశతిర్యాం తే యత్ర ఉత్తిష్ఠేదం త ఉత్తిష్ఠ ప్రేహ్యశ్మ యద్వా ఉద్వయమయం పఞ్చవిగ్ం శతిరాయాతుత్రిగ్ంశ ద్వైశ్వానరే తస్మిన్దధ్రిస్సఇమమపైతా హాభిస్యజ్య న్తామఘ్న్యా అదితేప్రారంవ ఆ ప్యాయస్వ సప్తవిగ్ంశతిరుత్తేతభ్యోమ్మ్యత్యస్త్రైభ్యః పృథివి షడ్ఢోతాపరంమెశ్గ్మః పృథివ్యా అన్తరిక్షస్య ద్వాత్రిగ్ంశద ప్రపవానసా దశశతదశై తాస్తే తేదిశస్సర్వాఇదమశ్మన్యేగ్ంశతిరా రోహత తనువై క్రూరం చకారపునస్సృత్యావై మానోను గాద్దద్మహా ఇమా నారీః పరి త్రయోవిగ్ంశతిరప నస్సుత్రిత్రియా ప్రయద్భృద్గిష్ఠః ప్రయద్గగ్నేః ప్రయత్తె అగ్నేత్వగ్ంహి ద్విషస్సనస్సిన్ధుమాపః ప్రవణాదుత్వనాదాన్తన్దాయ నవైతత్రి యత్రైదం చతుర్విగ్ంశతిరపశ్మామా వృణీహి ద్వాదశద్వాదశ ॥ ౧౩ ॥

పిరైయువాగ్ం సమాయాత్వేతాప్తె సప్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౭ ॥

సంత్వాసిష్యామియజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥

ఓంశాన్తిః శ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ హరిః ఓమ్॥

సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పితృమేధ స్సమాప్తః.

శ్రీ

తైత్తిరీయోపనిషత్

—(:)—

శీక్షావల్లీ.

శంన ఇత్యాది శ్శాన్తిః.

హరిః ఓమ్॥ శంనో మిత్రశ్శం వరుణః। శంనో భవత్వర్యమా। శంన ఇన్ద్రో బృహస్పతిః। శంనో విష్ణురురుక్రమః। నమో బ్రహ్మణే। నమస్తే వాయో। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి। ఋతం వదిష్యామి। సత్యం వదిష్యామి। తన్మామవతు। తద్వక్తారమవతు। అవతు మామ్। అవతు వక్తారమ్॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ ౧॥

శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః। వర్ణస్స్వరః। మాత్రా బలమ్। సామ సన్తానః॥ ఇత్యుక్తశ్శీక్షాధ్యాయః॥ ౨॥

శీక్షాం పఞ్చ॥ ౨॥

సహ నౌ యశః। సహ నౌ బ్రహ్మవర్చసమ్। అథాతస్సగ్ంహితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యామః। పఞ్చస్వధికరణేషు। అధిలోకమధిజ్యౌతిషమధివిద్యమధిప్రజమధ్యాత్మమ్। తా మహాసగ్ంహితా ఇత్యాచక్షతే। అథాధిలోకమ్। పృథివీ పూర్వరూపమ్। ద్యౌరుత్తరరూపమ్। ఆకాశస్సన్ధిః॥ 3॥ వాయుస్సన్ధానమ్। ఇత్యధిలోకమ్।

అథాధి జ్యౌతిషమ్ । అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్ । ఆపస్సన్ధిః । వైద్యుతస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్ । అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వరూపమ్ ॥ ౪ ॥ అన్తేవాస్యుత్తరరూపమ్ । విద్యాసన్ధిః । ప్రవచనగ్ంసన్ధానమ్ । ఇత్యధివిద్యమ్ । అథాధిప్రజమ్ । మాతాపూర్వరూపమ్ । పితోత్తరరూపమ్ । ప్రజాసన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధిప్రజమ్ ॥ ౫ ॥ అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహనురుత్తరరూపమ్ । వాక్సన్ధిః । జిహ్వాసన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ । ఇతీమా మహాసగ్ంహితాః । య ఏవమేతా మహాసగ్ంహితా వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

సన్ధిరాచార్యః పూర్వరూపమిత్యధిప్రజం లోకేన ॥ 3 ॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాథ్సంబభూవ । స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసమ్ । శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వా మే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోశోసి మేధయా పిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ । ఆవహన్తీ వితన్వానా ॥ ౭ ॥ కుర్వాణా చీరమాత్మనః । వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ । అన్నపానే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియమావహ । లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా । ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ।

* విమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । ప్రమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వా

* విమాయన్త్విత్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైః నపఠ్యతే.

హా । దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వా
హా ॥౮॥ యశో జనేఽసాని స్వాహా । శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా ।
తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా । తస్మిన్ సహ
స్రశాఖే । నిభగాఽహం త్వయి మృజే స్వాహా । యథాఽఽపః ప్రవతా
యన్తి । యథా మాసా అహర్జరమ్ । ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః । ధా
తరాయన్తు సర్వతస్స్వాహా । ప్రతివేశోఽసి ప్రమా భాహి ప్రమా పద్యస్వ ॥ ౯ ॥

† విత్తన్వానా శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ధాతరా
యన్తు సర్వతస్స్వాహైకం చ ॥ ౪ ॥

భూర్భువస్సువరితి వా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః । తాసాము
హస్మై తాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే । మహ ఇతి ।
తద్బ్రహ్మ । స ఆత్మా । అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః । భూరితి వా అయం లోకః ।
భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్ । సువరిత్యసౌ లోకః ॥ ౧౦ ॥ మహ ఇత్యాదిత్యః ।
ఆదిత్యేన వావ సర్వే లోకా మహీయన్తే । భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి
వాయుః । సువరిత్యాదిత్యః । మహ ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావ
సర్వాణి జ్యోతీꣳషి మహీయన్తే । భూరితి వా ఋచః । భువ ఇతి
సామాని । సువరితి యజూꣳషి ॥ ౧౧ ॥ మహ ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావ
సర్వే వేదా మహీయన్తే । భూరితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువరితి
వ్యానః । మహ ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావ సర్వే ప్రాణా మహీయన్తే ।
తా వా ఏతాశ్చతస్రశ్చతుర్ధా । చతస్రశ్చతస్రో వ్యాహృతయః । తా యో

విత్తన్వానా విశస్వాహా సప్త చ ఇతి ద్రావిడానాం పాఠః.

వేద । స వేద బ్రహ్మ । సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి ॥ ౧౨ ।

అసౌ లోకో యజూగ్ంషి వేద ద్వే చ ॥ ౫ ॥

స య ఏషోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । అన్తరేణ తాలుకే । య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసౌ కేశాన్తో వివర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే । భూరిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి । భువ ఇతి వాయౌ ॥ ౧౩ ॥ సువరిత్యాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్ । ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతిశ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతిర్విజ్ఞానపతిః । ఏతత్తతో భవతి । ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధమమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీనయోగ్యోపాస్స్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయ్వమృతమేకం చ ॥ ౬ ॥

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఉదానస్సమానః । చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్త్వక్ । * చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఏతదధివిధాయ ఋషిరవోచత్ । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ం స్పృణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

* చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్ । త్వక్చర్మ మాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఇతి ద్రావిడాః పఠన్తి.

సర్వమేకం చ ॥ ౭ ॥

ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితీదగ్ంసర్వమ్ । ఓమిత్యేతదనుకృతిహ స్మవా అప్యోశ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి । ఓమితి సామాని గాయన్తి। ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతిగృణాతి । ఓమితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి। ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి। బ్రహ్మైవో। పాప్నోతి ॥ ౧౬ ॥

ఓందశ ॥ ౮ ॥

ఋతం చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనేచ । సత్యంచ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ ।శమశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనేచ । అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ।అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ। అతిథయశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనే చ । మానుషంచ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। సత్యమితి సత్యవచారాథీతరః। తప ఇతి తపో నిత్యః పౌరుశిష్టిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః।తద్ధి తప స్తద్ధి తపః। ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ షట్చ ॥ ౯ ॥

అహంవృక్షస్య రేరివా । కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ।ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి । ద్రవిణగ్ంసవర్చసమ్ । సుమేధా అమృతోక్షితః । ఇతి త్రిశఙ్కోర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮॥

అష్టాగ్ం షట్ ॥ ౧౦ ॥

వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి । సత్యం వద । ధర్మం చర । స్వాధ్యాయాన్మా ప్రమదః । ఆచార్యాయ ప్రియం ధనమాహృత్య ప్రజాతన్తుం మా వ్యవచ్ఛేత్సీః । సత్యాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్ । స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥ దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ । పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవద్యాని కర్మాణి । తాని సేవితవ్యాని । నో ఇతరాణి । యాన్యస్మాకగ్ం సుచరితాని । తాని త్వయోపాస్యాని ॥ ౨౦ ॥ నో ఇతరాణి । యే కే చాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః । తేషాం త్వయాఽఽసనేన ప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్రద్ధయాఽదేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ । భియా దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తే కర్మవిచికిత్సా వా వృత్తవిచికిత్సా వా స్యాత్ ॥ ౨౧ ॥ యే తత్ర బ్రాహ్మణాః సంమర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షా ధర్మకామాః స్యుః । యథా తే తత్ర వర్తేరన్ । తథా తత్ర వర్తేథాః । అథాభ్యాఖ్యాతేషు । యే తత్ర బ్రాహ్మణాః సంమర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షా ధర్మకామాః స్యుః । యథా తే తేషు వర్తేరన్ । తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః । ఏషా వేదోపనిషత్ । ఏతదనుశాసనమ్ । ఏవముపాసితవ్యమ్ । ఏవము చైతదుపాస్యమ్ ॥ ౨౨ ॥

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం తానిత్యవోపాస్యాని స్యాత్తేషు వర్తేరన్త్సప్తచ ॥౧౧॥

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః । శంనోభవత్వర్యమా । శంన ఇన్ద్రో బృహస్పతిః।శంనోవిష్ణురురుక్రమః।నమోబ్రహ్మణె। నమస్తెవాయో । త్వమేవప్రత్యక్షంబ్రహ్మాసి। త్వామెవప్రత్యక్షం బ్రహ్మవాదిషమ్।ఋతమవాదిషమ్।సత్యమవాదిషమ్ । తన్మామావీత్ । తద్వక్తారమావీత్। ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్ । ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥౨౩॥

సత్యమవాదిషం పఞ్చచ ॥౧౨॥

* శంనశ్శీక్షాగ్ం సహనౌయశ్ఛన్దసాం భూస్సయఃపృథివ్యోమిత్యృతం చాహం వేదమనూచ్యంనోద్వాదశ ॥౧౨॥

శంనోమహ ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణిత్రయోవిగ్ంశతిః ॥౨౩॥

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః ।.........అవతువక్తారమ్॥

ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః. హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్నస్సమాప్తః

* ద్రావిడాస్తు అనన్త బ్రహ్మభృగ్వాఖ్యవల్లీత్రయ విశిష్టఏకఏవ ప్రపాఠక ఇత్యాహుః అతః 'సత్యమవాదిషంపఞ్చచ' ఇత్యస్మాదనన్తరం సహనావవత్విత్యేతత్పఠన్తి.

ఆనన్దవల్లీ

—:o:—

హరిః ఓమ్॥ సహనావవతు । సహనౌ భునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

ఓమ్ । బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమ్ । తదేషాఽభ్యుక్తా । సత్యం జ్ఞానమనన్తం బ్రహ్మ। యో వేద నిహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్కామాన్త్సహ। బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః । అద్భ్యః పృథివీ । పృథివ్యా ఓషధయః । ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ । అన్నాత్పురుషః । స వా ఏష పురుషోఽన్నరసమయః । తస్యేదమేవ శిరః । అయం దక్షిణః పక్షః। అయముత్తరః పక్షః । అయమాత్మా। ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౧॥

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే। యాః కాశ్చ పృథివీగ్ం శ్రితాః। అథో అన్నేనైవ జీవన్తి। అథైనదపియన్త్యన్తతః॥ అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే। సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే। అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నాద్భూతాని జాయన్తే । జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే । అద్యతేఽత్తి చ భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమ

యః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౨॥

ప్రాణం దేవా అను ప్రాణన్తి। మనుష్యాః పశవశ్చ యే। ప్రాణో హి భూతానామాయుః । తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యతే । సర్వమేవ త ఆయుర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి భూతానామాయుః। తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యత ఇతి । తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాత్ప్రాణమయాత్ ।అన్యోఽన్తర ఆత్మా మనోమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య యజురేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః పక్షః। సామోత్తరః పక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥3॥

యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాన్మనోమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా విజ్ఞానమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ శిరః । ఋతం దక్షిణః పక్షః। సత్యముత్తరః పక్షః। యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౪॥

విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే। కర్మాణి తనుతేఽపి చ। విజ్ఞానం దేవాస్సర్వే। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠముపాసతే। విజ్ఞానం బ్రహ్మ చేద్వేద। తస్మాచ్చేన్న ప్రమాద్యతి। శరీరే పాప్మనో హిత్వా। సర్వాన్కామాన్థ్సమశ్నుత ఇతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాద్విజ్ఞానమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽఽనన్దమయః। తేనైష పూర్ణః। స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ। తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః। తస్య ప్రియమేవ శిరః। మోదో దక్షిణః పక్షః। ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః। ఆనన్ద ఆత్మా। బ్రహ్మ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౫॥

అసన్నేవ స భవతి। అసద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్। అస్తి బ్రహ్మేతి చేద్వేద। సన్తమేనం తతో విదురితి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। అథాతోఽనుప్రశ్నాః। ఉతావిద్వానముం లోకం ప్రేత్య। కశ్చన గచ్ఛతీ 3। ఆహో విద్వానముం లోకం ప్రేత్య। కశ్చిత్సమశ్నుతా 3 ఉ। సోఽకామయత। బహు స్యాం ప్రజాయేయేతి। స తపోఽతప్యత। స తపస్తప్త్వా। ఇదగ్ం సర్వమసృజత। యదిదం కించ। తత్సృష్ట్వా। తదేవానుప్రావిశత్। తదనుప్రవిశ్య। సచ్చ త్యచ్చాభవత్। నిరుక్తం చానిరుక్తం చ। నిలయనం చానిలయనం చ। విజ్ఞానం చావిజ్ఞానం చ। సత్యం చానృతం చ సత్యమభవత్। యదిదం కించ। తత్సత్యమిత్యాచక్షతే। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౬॥

అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్। తతో వై సదజాయత। తదాత్మానగ్ం స్వయమకురుత। తస్మాత్తత్సుకృతముచ్యత ఇతి। యద్వై తత్సుకృ

తత్ । రసో వైసః । రసగ్గ్ంహ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీభవతి । కో హ్యేవాన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్ । యదేష ఆకాశ ఆనన్దోన స్యాత్ । ఏష హ్యేవానన్దయాతి॥ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే । అథసోఽభయంగతో భవతి । యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నుదరమన్తరం కురుతే । అథతస్య భయంభవతి । తత్త్వేవభయం విదుషోమన్వానస్య । తదప్యేషశ్లోకోభవతి ॥౭॥

భీషాఽస్మాద్వాతః పవతే । భీషోదేతిసూర్యః । భీషాఽస్మాదగ్నిశ్చేన్ద్రశ్చ । మృత్యుర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి । సైషాఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా భవతి ॥ యువాస్యాథ్సాధు యువాఽధ్యాయకః । ఆశిష్ఠోదృఢిష్ఠో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీసర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్ । స ఏకోమానుష ఆనన్దః । * తేయేశతం మానుషా ఆనన్దాః। సఏకో మనుష్య గన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య । తేయేశతం మనుష్య గన్ధర్వాణామానన్దాః। సఏకో దేవగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతం దేవగన్ధర్వాణామానన్దాః। స ఏకః పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దః । శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య । తేయే శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దాః । సఏక ఆజానజానాం దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతమాజానజానాం దేవానామానన్దాః । సఏకః

* అత్ర మనుష్యపర్యాయేఽపి—శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ఇతివాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి.

కర్మదేవానాం దేవానామానన్దః। యే కర్మణా దేవానపియన్తి। శ్రోత్రి
యస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవానామానన్దాః।
స ఏకో దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం
దేవానామానన్దాః । సఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య । తే యే శతమిన్ద్రస్యానన్దాః। సఏకో బృహస్పతేరానన్దః। శ్రోత్రి
యస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం బృహస్పతేరానన్దాః । సఏకః
ప్రజాపతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం ప్రజా
పతేరానన్దాః । సఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య । సయశ్చాయం పురుషే । యశ్చాసావాదిత్యే । స ఏకః । సయ
ఏవంవిత్ । అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య । ఏతమన్నమయమాత్మాన ముప సం
క్రామతి । ఏతం ప్రాణమయమాత్మానముప సంక్రామతి।ఏతం మనో
మయమాత్మానముప సంక్రామతి।ఏతంవిజ్ఞానమయమాత్మానముపసం
క్రామతి।ఏతమానన్దమయమాత్మానముపసంక్రామతి।తదప్యేష శ్లోకో
భవతి ॥ ౮॥

యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్య మనసా సహ। ఆనన్దం బ్రహ్మ
ణో విద్వాన్ । నబిభేతి కుతశ్చనేతి ఏతగ్ంహవావ నతపతి । కిమహ
గ్ంసాధునాకరవమ్ । కిమహం పాపమకరవమితి । సయఏవం వి
నేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । ఉభేహ్యేవైషఏతే ఆత్మానగ్ం
ణుతే । య ఏవం వేద । ఇత్యుపనిషత్ * ॥౯॥

* అత్రానువాకాదిబోధకం వాక్యజాతం ద్రావిడై ర
ప్రపాఠకస్య సమాప్తత్వాత్॥

సహనావవతు | సహనౌభునక్తు | సహవీర్యం కరవావహై | తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై | ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ||

బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతిరన్నాదన్నరసమయాత్ప్రాణో వ్యానోపాన ఆకాశః పృథివీపుచ్ఛగ్ం షడ్విగ్ంశతిః ప్రాణం యజుర్ఋక్సామాదేశోఽథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ద్వావిగ్ంశతిర్యతశ్శ్రద్ధర్తగ్ం సత్యం యోగో మహః అష్టాదశ విజ్ఞానం ప్రియం మోదః ప్రమోద ఆనన్దో బ్రహ్మపుచ్ఛం ద్వావిగ్ం శతిరసన్నేవాథాష్టా విగ్ంశతిరష్టౌ దశ భీషాఽస్మాన్మానుష్యో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వాణాం పితౄణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్మదేవానాం యే కర్మణా దేవానామిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణః స యశ్చ సంక్రామత్యేకపఞ్చాశద్యతః కుతశ్చనైతమేకాదశ నవ|| ౯ ||బ్రహ్మవిన్నవ || ౯ ||

హరిః ఓమ్|| ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది

ద్వితీయః ప్రశ్నః సమాప్తః.